

A

17-319

C.A. ~~E-40-2. 56-8~~

~~56-7~~

~~R 207~~

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA

Sala: A

Estante: 17

Numero: 319

Quinifius.

19-7-24

1
2
3
4
5
6
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17

C. A. ~~E-40-2~~. 56-8

~~56-7~~

~~R 207~~

Quinifius.

19-7-24

1508859

BOETII GIVINSHI EVGENSIS R SOC. IESV

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
DE
GRANADA

MDCXXII

POESIS HEROICA

— — — — —

SACROSANCTA VATICANI TEMPLI P O R T A

Populorum ingressui patefacta ab
VRBANO VIII. PONT. MAX
in publica dedicatione Secularis Anni

M D C X X V,

I D Y L L I V M
A FRANCISCO ALTERIO DICTVM
C A R M E N I.

EDITE Romano scelerum
contagia Regno,
Siqua forum tenuistis adhuc. opta-
ta recurrunt
Secula, mite caput faustissima por-
rigit aetas.

Sic tubet VRBANVS, qui caelo deuocat Annum,
Ite procul Stygiae pestes; damnataque luctu
Agmina perpetuo; sontemque reposcite noctem
Indecores animae, soboles inimica diei.

A

So.

Sol oritur, quo non alium consurgere solem
 Candidiore coma. & melioris origine lucis,
 Vidit inexhausti reuolubilis ambitus aevi,
 Quina pererrato cum lustra referret Olympo.
 Iam Caeli patuere fores: similique metallo
 Obsita iamdudum, centumque obducta catenis,
 Et frangi metuente rigens adamante fatiscit
 Ianua terrarum lustralibus obuia sacris,
 Fatalemque sinu grauido exclusura salutem.
 Vnde nouum mundo fulsit iubar? emicat ingens
 Lucis honor, sed causa latet; diuinus inaurat
 Riuis agros: sed habet nitor inter sidera fontem,
 Et caput occultat, dum flumine recreat orbem.
 Vos aeterni ignes, oculique volubilis orae,
 Excubiae Superum scriptusque exercitus auro,
 Aurea progenies, & posthuma semina solis:
 Pandite, siquis amor, tantarum exordia rerum.
 Et vidistis enim fetti proscenia Caeli,
 Quae discreta procul mortalibus eripit ausis
 Nobile sipparium, & caelestis carbasus aurae,
 Dicite, cur sanctos sera liberat ardua postes,
 Quae steterat firmata diu? cur publica Romae
 Sacra reflorescunt, annorumque orbe voluto,
 Mitis, ab integro, Virtutum nascitur aetas?
 Iam sol astriferi per inardescencia mundi
 Prata, ter octonos efflauerat ore Decembres,
 Autumnumque fugarat hyems, spatiumque remenso,
 Quinta renascentem properabat Olympias annum;
 Tum faber aetherei motus immobilis ales,
 Cui vaga praecipitis rota temporis annua curae,
 Dat signum Superis; denso volat agmine pubes
 Plaudendi studio, atque operi deuota futuro,
 Pandit anbelantes laeta ad spectacula dextras.

Est in

Est in secreta Caeli regione latentis,
 Trans anni metas, & limina solis Eoi,
 Sublimis tholos, & paribus distincta trichoris
 Atria, fidereum Triados testantia Numen:
 Non opus humanum; Diuina decempeda finxit.
 Nempe nec aurato moles operosa metallo,
 Argentoue micat: fastidit humillima Caelum,
 Et gemmas conferre pudet, quibus aemula tellus
 Iudice se, nimium plaudit sibi; nobile lectum
 Materia meliore nitet; nec dicere possis
 Quale decus: tantum, qui lucida moenia format,
 Aut idem sol est, aut saxa simillima soli.
 Aedibus in medijs, ipsoque in limine templi,
 Quâ primam latè in faciem domus extima surgit,
 Ingentes aditus, & postibus una superbis
 Porta subest, mediamque interfecat ardua molem.
 Ipsa tamen nulli patet obuia; robore duro
 Clauditur, & foribus vallata rigentibus arcet
 Ingressu populos, immortalique tenetur
 Mole catenarum, aeternoque in veste laborat.
 Tunc solum inuerso referantur cardine postes,
 Cum quartam superans vicesima ferbuit aetas;
 Iamque redorditur noua secula mobile tempus,
 Et sese sua per vestigia recreat aetas.
 Hoc aditu, ut perhibent, haec lata per ostia Caeli,
 Prodiit Omnipotens Diuinae mentis Imago,
 Cum Patris è gremio, geniturae in viscera Matris,
 Dulcis amor utriusque pio se carcere clausit,
 Et Deus humanae subiit commercia vitae.
 At domus interior, Virtutum Regia sedes
 Dicitur: haec sanctis habitata fororibus, ardet
 Luce quidem propria, sed non minus ore latentum
 Splendet ab ingenuo, atq. eadem dat, & accipit ignem.

Huc igitur, dum fata monent, dum tempus agi rem,
 Undiq. conueniunt Superi, plauduntque frequentes
 Remigia alarum, seseque per alta curinant
 Arua: recludendasque fores, & amabile limen,
 Lataque concursu stipant fora; dixeris, Aulam
 Numinis, & superas uiduari ciuibus Vrbes,
 Vsq. adeo celebris Virtutum curia seruet.

Ecce autem se pompa vehit; secedite mentes
 Aethereae campo; viden, ut via candida lucis
 Aestuat, & secto lactescunt sidera caelo?
 Hac iter est: Superum longo praest agmine pubes,
 Laeta ministeria, & vultu sua gaudia portans.
 Agmen habet medium, magniq. vna agminis instar,
 Sole reuincta comas, inuicta curulibus astris,
 Prima parens operum, genitrix Sapientia rerum,
 Maxima Diuina soboles atque incolata mentis,
 Nata coeua Patri, sed nescia mobilis ortus;
 Vena boni, nec fonte minor: seu proutis undat
 Extra se, populosque beat; seu continet amnem
 Intra animi ripam ipsa sui, seseque resorbet:
 Vis eadem semper, nec sese copia maior,
 Nec sese minor unda; sed ubere semper eodem
 Detentis neque crescit aquis, neque deficit haussit
 Viuida maiestas, opulencia diues honorum
 Aetherei Matrona chori, Diuina Virago,
 Numen, & immensi vox Numinis: illa creatrix
 Terrarum, Caelique potens, & temporis auctor
 Immortalis adest, instauratura beatos
 Annorum cursus, & inertibus aurea terris
 Secula, praeteritaeque obliuia publica noxae.
 Nec mora: iam ventum caelestis ad ostia molis:
 Iam superas stetit ante fores Regina curulis;
 Iam velox sese vrget opus, iam grandia pendet

Munera, siderumque exspectant omnia dextram.
 Quin etiam officiis ingentibus excita circum
 Stat Superum pubes, sinemque intenta moratur,
 Et pennas premit, obtutuque coercet in uno
 Pendula vim mentis volucrem, exsultantiaq. implet
 Corda meta, qualem parit exspectata voluptas.
 Interea triplici stantes in cardine valuas,
 Ingentesq. moras chalybum, atque aeterna patentis
 Sepimenta aditus, Matrona veterrima rerum
 Fatali incumbens virga quatit: aera fatiscunt
 Ilicet intemerata diu, constantior ictum
 Stat contra, muralis apex; quem crebra lacessunt
 Fulmina tormentorum, & abenae verbera frontis.
 At caeli rigor acer, & impenetrabile textum
 Roboris aeterni, vix audit sibila virgae
 Vibrantis sese, & iam vulnera prima minantis:
 Cum labat, emotoque recumbit Ianua dorso
 Sponte sua, fragilique trahit compage ruinam.
 Tantum virga potest, cui dat sua dextera pondus.
 Fit via, pandunturque aditus, patefuit reclusis
 Limina iam foribus, iam postibus aera negantur.
 At, qua parte sinum cedentia claustra relaxant,
 Scena recedentis templi patet. illic ingens
 Exoritur plausus, vocisque resultat imago
 Gratantum terris, melioraque secula ferentum.
 Tunc operum effectrix Sapientia luce refulsit,
 Qua nunquam melius, placidoque ingentia vultu
 Gaudia dispensans, haec intonat: Ite frequentes
 O Superi, mea turba, gemellamque Aetheris Urbem,
 URBANVM Q. Patrem votis cumulate futuris.
 Sic Caelo sua Roma placet. date foedera Pacis,
 Ferte voluptatum nimbos, compeste noctem
 Splendidior die, pereat metus, exulet horror,

Diffugiant Erebi ciues : pater ipse malorum
 Anteuolet, secumque inamabile deuehat agmen.
 Ad tristes thalamos, ubi regna domestica luctus,
 Et consanguineae posuere cubilia pestes.
 Vix ea, cum Caeli micat obsequiosa iuuentus
 In partes operum, & vario se munere iactat.
 Pars Romæ aduehitur, sanctumq. Quiritibus Annū
 Nunciat, VRBANOQ. Patri : pars aëre summo
 Inuigilat, grandique manu turgentia circum
 Nubila deterget, Caelumque immane serenat :
 Pars tristes animas, & amantes turbida ventos
 Carcere componit, tempestatumque cauernas
 Obijce praemunit duro : pars cetera solem
 Ornat, inassuetoque micantia tempora cultu,
 Sidereamque comam meliore illuminat auro.
 Sunt qui quadrijuges, aurorae in vota, iugales
 Expediant, leuiumque fugam, & momenta rotarum,
 Et currus, quos ipsa dedit Sapientia quondam
 Astrorum Regi, cum magnum auriga Tonantem
 In terras tulit, & rediuium in sidera vexit.
 At Phoebum interea tempus monet : ille citatos
 Exhortatus equos, curruque obnixus ab alto,
 Spargit in arua diem, cui nulla umbracula vultum,
 Nulla supercilium nubes tegit. aureus orbem
 Ambit honor iubaris ; qualem siq. labe colorem
 Terra bibit, cum solem, inter cunabula mundi,
 Enixa est primo maris vnda puerpera partu.
 Fortunata dies ; neque lux fuit illa, sed insons
 Lac tenerae lucis : solemque ad lumina vitae
 Productum è tenebris, & adhuc à lacte recentem
 Fundere tum decuit, quem sugeret ipse, liquorem.
 Nempe creatricis vix pulsus ab ubere lucis,
 In quacunque pedem Caeli regione locauit,

Alba rudimenta, & lactentia signa reliquit.
 Nunc etiam Caelo vestigia lactis inhaerent;
 Semitaque ex illo candore notabilis ardet.
 Non aliter fluit axe dies, Regina dierum
 Candida, quae Sanctum radys felicibus Annum
 Prima aperit, reuehitque optata piacula terris.
 O quantum sperare licet, cum prospera Titan
 Fecerit auguria, & fortunam nobilis aevi
 Luce colorarit. simul & pede principe nubes
 Presserit infastas, laetoque subegerit orbi.

Nec mora: iam subeunt eadem spectacula Romam,
 Quae Caelum tenuere diu. Nam Roma, vel ingens
 Vestibulum Caeli est, vel ducta colonia Caelo;
 Usque adeo similem se moribus ornat Olympo:
 Aspicis, ut crebro populorum examine feruet
 Vaticanus apex, quae tollit in aëra molem
 Tyburtina fulex; ipsaque in mole cubantem
 Educit tholon, & sublimibus inserit astris?
 Hac qua parte sui Caelo vicinior haeret
 Roma, frequentatur, cum Caeli munera ducit.
 Huc omnis fluit ordo, premit, premiturque viro vir:
 Et populi leuis unda, repercutiente sequentem
 Anteriore, fremit; nec se capit ipsa, sed urget
 Semagis, & simili semper cursu, atque recurso
 Voluitur unde fluit, seseque neciprocac aestus:
 Ecce autem solio latè spectabilis aureo
 Inuehitur gaudentium humeris animisq. Quiritum
 Romanus Pater & Romanae Spiritus Urbis
 VRBANVS; proh quale decus, quantumq. serenae
 Maiestatis habet? sese ipse nitentior ardet,
 Et praeter solitum diuinior: emicat olli
 Tantus in ore DEVS, cui sceptrata vicaria gestat.
 Denique si nescis, quam grandia munera verset

Quidue animo ducat curarum; consule vultum
 Principis; & dices, Nihil est mortale, quod optat.
 Talis adest mundi Pater, & quòcunque curuli
 Ingreditur solio, tum genua labantia terrae
 Ponit adorantum populus; sed lumina tollit
 In Caelum vocesque pias, & fausta precatur
 Omina, deque suis VRBANO fabricat annos.
 At Pater, immensi contra stetit ostia templi,
 Vestibulum ante ipsum, quà Porticus aurea surgit,
 Appendix pretiosa domus, & digna theatro,
 Cui facit ingentes aditus, & limina format:
 Par opus auctori, testataque Regia Paulum,
 Burghesij simulacrum animi, cui nobile nomen
 Seruat; at VRBANO seruit patriosque Dracones,
 Gentilesque Aquilas (sic Paulus ab aethere iussit)
 Subdidit ultro Apibus. nam gemmea debet utrique
 Porticus, & Pauli est, quòd Caelum proxima tangit:
 Quòd tamen inclinat propria ad consinia Caelum,
 Quod superas dispensat opes, quòd aperta recludit
 Limina Virtutum, vitaeque aeraria seruat;
 Hoc opus VRBANI: nec, utrum sit denique manus,
 Quaerere Roma diu, vel Paulo iudice, possit.
 Scilicet hic lustrale bonum, deuota saluti
 Porta, rudimentum superi terrestre laboris,
 Stat Latio referanda Patri; quae tempore longo
 Clausa, per & multos nulli superabilis annos:
 Nunc Superù admonitu, moderantis & infima caeli
 Se dicat VRBANO, tantaque patefcere dextra
 Poscit, & ambit adhuc. sic prouida fata tulerunt,
 Vt cum caelestes aditus Sapientia pandit,
 Explicet in terris, Sapiens gemina ostia Princeps.
 Nec mora: praefatus Diuos, Diuumque Parentem,
 Ipse hominum Pater, humano sed lumine maior

Con-

Conflitit, accingitque operi venerabile pectus,
 Et robur, quo Caelū aperit, quo claudit Auernum.
 Iamque adeò dextram tudes olli argenteus armat,
 Iam manus urget opus, iam fulminat. excipe tellus
 Omina, iam tonuit Caeli de parte serena.
 Vix etenim primum argenti vibratilis ictum
 Excipit, extemplò velut ariete pulsa trabali
 Porta labat, subitoque obstacula verberare cedunt
 Sponte sua; patet ingressu penetrabile limen,
 Vnde aditus certo se limite findit, & astris
 Terminat, incurritque patentis in ostia Caeli
 Diuina reſerata manu; iamque omine fauſto,
 Ianua terrarum, Caelo mortalia iungit,
 Humanisque plagis Superum penetralia pandit.
 Inſequitur clamor lacrymātū, & multa gementum
 Neſcio qua mentis dulcedine; cedit amaror
 Alacrymis, nec abeſt dolor; at confuſa dolori
 Gaudia ſunt; teſtes, hic criminis, illa ſalutis.
 Audiſt è Caeli ſecreto cardine plauſum
 Aurea Virtutum ſoboles, & conſcia facti
 Caeleſtes commutat opes terreſtribus oris:
 Pro Caelo Romam, pro templo diuite, ductam
 Non imitabilibus terrarum molibus aedem
 Incolit: hic foribus ſe prima patentibus inſert
 Augurium fatale boni; praeit ipſa ſequentum
 Agminibus populorum, atque omine limina complet,
 Et calcanda viris poſt ſe veſtigia ſignat.
 Nunc Vaticanam felix habet incolae ſedem.
 Nec tamen à Caelo ſe credit abeſſe paterno:
 Uſqueadeò cum Sole ſuo ſua ſidera praeſert
 Roma, & ubi VRBANVS Sol eſt, ibi Regia Caeli eſt.

GRATVLATIO
FERDINANDO CAESARI
DICTA A
FERDINANDO
CAESARINI DVCIS
FRATRE
CARMEN II.

*QVI fidereo moderaris secula
gyro*

*Aliger, ingentemque moues ingen-
tior orbem:*

*Parce habiles vrgere rotas, molem-
que sequacem*

*Temporis, ah' ne tam praeceps ruat, imprime clauo.
Aspice, purpurei tulit indulgentia solis,
Optatos sine nube dies: iam publica mundi
Gaudia, terrarumque preces, & vota Quiritum
Sortitus habuere suos: sedet aureus alto
In solio Ferdinandus; crinemque verendum
ronde tegit, cupidoque potentior imperat orbi.
stis io Superi; vobis mortalia curae;
Nec fatis agimur; sed conscia Numina nostri
In Caelo meditantur, inexhaustaque gubernant
Mente viros; certa stant omnia lege Tonantis.
Haec ego, syderei siquid cortina theatri
Posse dabit, pateatque oculis penetrabile Caelum,
Aurea magnarum pandam spectacula rerum;
Quae multa & videre videndaque multa dedere
Ali-*

*Aligeri . quàmuis ea nos miracula tangant ,
Vix tamen è Caelo leuis hùc allabitur aura .*

*Aufriadum Caesar supremus in agmine Regum ,
Cesserat imperijs fati ; cùm tempora nactus
Apta dolo , fraudis mala tentamenta futurae
Aggreditur Genius : non dissimulanda furentum
Dirarum soboles , Othomani sanguinis alitrix ;
Deformis Genius , gentique simillimus idem ,
Cui fauet . Hic quondam veniens ad luminis oras ,
Odrysij nomen Othomani accepit alendum
Ausriacos contra Procures . nam temporis ortu
Vno eodemque , tulit patrii domus & traque Regnum :
Altera nascentis , morientis & altera solis .
Hic fuit , antiquum qui sub fera transtulit Argos
Iura Tyrannorum : qui quondam habitata Tonanti
Regna Palaestinaeque domos , veteremque Syenem ,
Atque Asiae fines , atque arua Libystidis orae
Inuasit ferus : ille suis dedit , ille suorum
Hellespantiacum succumbere Bosphoron armis ,
Perturbator opum Genius . cui mille nocendi
Nomina , mille artes : Othomanae ad cornua Lunae
Factus , & ipse gerens in vertice cornua Lunae :
Nunc , ne Threicio domus inuidiosa Tyranno
Magna domus , veterum sceptro potiatur Auorum :
Aemulus Aufriadum Genius quas exiudit artes
Pectore sanguineo ? quas non ferus arsit in iras ?
Ille & Danubij ripas penetrauit , ubi ingens
Clauditur Hercynio fruiturque Bohemia saltu ;
Accenditque animos flammis , quibus ipsa locorum
Ardet hyems . ille , & Morauum fidissima quondam
Pectora , nunc acies , & non sua bella coëgit
Ducere , palantesque Sylefia per iuga gentes
Iraisci docuit , Regemque laceffere pugna .*

Nec

Nec tamen hoc satiata rogo genialis Enyo est.
 Pascitur haud animis solum popularibus ardor.
 Prima Senatorum capita, & delecta potentum
 Corda Ducum saeuo aggreditur torquere flagello.
 Nimirum toto misit Germania Rheno
 Magnanimos Heroas, & alto à sanguine Regum,
 Lecturos, Procerum multis è millibus, unum,
 Qui regat imperio, nutuque coërceat orbem.
 Iamque Hellenopolim magno tenere Senatu,
 Quam tacito velox allabitur agmine Maenus,
 Et mediam secatur, & medijs interfluit undis,
 Atque una de stirpe, duas determinat orbes.
 Consedere Duces; & iam consulta ferebant,
 Versabantque grauem votis fatalibus urnam.
 Assensu vario; nam quae sententia mentem
 Inclinaret adhuc; non omnibus una sedebat.
 Scilicet huc etiam caput implacabile condit
 Feralis Furia, extremum confessa laborem.
 Conaturque venenatas aspergere flammis,
 Nequid inexpertum linquat: quibus illa veretur
 Extingui ut possit Fidei inuiolabile pignus
 Mentibus in magnis: sed quid tentasse nocebit?
 Sentit ab arcano propiora pericula Caelo
 Magnanimus Leopoldus: inardescitque vidento
 Et Furiae taedas, & proxima damna suorum.
 Hic quondam Austriacae Dux inuictissimus Aulae
 Iura dabat, dum membra animus generosa regebat.
 At, postquam supero transcripsit nomina Regno,
 In terris sua templa tenet: votisque vocatus,
 Mitis adest, auditque preces: & dictus ad aras
 Indicat, Austriacam terris, Caeloque potentem
 Imperitare domum, gemino quae sufficit orbi.
 Fortè frequentabant Superi conclaue reductum

*Secreta in Caeli regione: ubi cogitur ingens
 Concilium, magnisque hominum de rebus agebant.
 Hic alto in folio diuina Pronoea paternum
 Temperat imperium: summoque aequaeva Tonanti
 Prouidet, & longè quae sunt ventura resoluit.
 At circum auratis composita sedilibus errat
 Aligerum manus Heroum, quibus arbitra mundi
 Iura, potestatemque dedit iustissimus Auctor.
 Huc sese Leopoldus agit: sanctumque Senatum
 Ritè colit, folioque innixum Numen adorat;
 Atque has flammato mittit de pectore voces.
 O Superum Regina potens, utriusque theatri
 Diua gubernatrix, supremæ filia mentis,
 Prouida mens, æuique parens praesaga futuri,
 Frange caput Stygij praedonis, & opprime fraudem
 Arctois latè Regnis impunè vagantem.
 Cernis, ut Austriadum trabeata potentia nutat
 Germanos inter populos; nec, ut antè solebat,
 Ad Regnum votisque humerisque inuecta vocatur,
 Vnius inuidia, & fatalis Erinnyos astu?
 Quid mea progenies tantum potuitve mereri
 Aut meruit, Stygiae succumbat ut artibus aulae?
 An quia perfidiae populatrix ardua, Regno
 Cogit ab Austriaco portenta fassere, si quae
 Vana superstitio, sacrorumque impius error
 Fudit abortiuo, terrarum ad lumina, partu?
 Non equidem in nostrum genus indulgentior aequo
 Haec facio tibi vota; animi penetralia testor,
 Non ita me tetigit sanguis meus, aurea postquam
 Sidera sortitus, cum sanguine membra reliqui;
 Ut titulos illi, fragilemque precarer honorem.
 Me Pietas tangit, pro Relligione precantem
 Diua audis: Fidei me cura potissima cogit*

Dice-

Dicere, & Austriacos ad sceptra vocare Nepotes,
 Quos Regno quondam Pietas dedit, illa reposcit
 Ad Regnum: munusque suum generosa tuetur.
 Non ego praeteriti reuocabo exordia facti:
 Cum Rodulphus agens equites in bella ferarum,
 Pronus adorauit, per deuia rura, latentem
 Diuina sub fruge DEV M; quem fortè Sacerdos
 Portabat, suprema piae solatia morti.
 Vix oculis hausit niuea sub imagine Numen,
 Cum procumbit humi supplex, dorsoque relicto
 Acris equi Mystam caelestia sacra gerentem
 Imponit, chlamydisque iniectu submouet imbri:
 Ipse triumphantem stipator Regius ambit,
 Ipse subit pedes, & Dominum comitatur euntem;
 Cui tu, magna Parens, tanto pro munere grates
 Annueras contra, decus immutabile Regni,
 Imperiumque orbis generi sine fine futurum.
 Tempore iam ex illo Romani Caesaris omen
 Rodulphus Caelo tulit auspice: primus Auorum,
 Qui Regno Austriacum nomen dedit: inde minores
 Agmen agunt, Regumque ingens sese explicat ordo
 Aureus, Augustos quibus alta ab origine fasces
 Seruat adhuc Pietas; Othomana sed obstat Erinny,
 Scilicet, & Caelo terrisque proterua minatur.
 Quare age, si merui, si non indebita posco;
 Tartareas infringe minas, Asiaeque Tyranno
 Ne liceat superis errare licentiùs oris;
 Sit fraudum satis, inferna se verset in aula,
 Si lubet, & proprias in sese exerceat iras.

Risit ad haec facili Regina veterrima vultu;
 Orantemque oculis placans, Absiste precari
 Plurima, dixit; habes iam iam, Leopolde, quod optas
 Immo, quod optanti nunquam promittere posses

Tu tibi; nunc adeò fraudum & terroris abundè est:
 Quandoquidem fatis mora nulla ruentibus obstat.
 Sed, si tantus amor rerum cognoscere causas;
 Nunc ades, & mecum fortunam addisce tuorum.
 Vix ea: cum folio sese Matrona superbo
 Attollit, superatque gradus; dextraque prehensum
 Ducit fronte pari Leopoldum & passibus aequis.
 Ad secreta recedentis conclauia Caeli:
 Quà tollit fatale caput crystallina turris,
 Perspiciòque sinu rerum spectacula pandit.
 Fusilis hic moles volucrum compage rotarum,
 Tormentumque volubilibus circum orbibus actum
 Surgit, & in liquido patet aspectabile vitro.
 Olli talis inest facies, qualem aenea praefert
 Machina, quae summis è turribus admonet vrbes
 Temporis, & pulsu fugitiuas diuidit horas.
 Nil tamen humanum, nihil hic mortale resultat:
 Sunt chalybes, sunt aera procul, reuolubile Caelum
 Dixeris, usque adeò gemmata toreumata lucent.
 Pendet inaequali capitum libramine funis
 Aureus, & grandes ducit pro pondere gemmas
 Molem infra, semperque idem surgitque caditque,
 Et metitur onus, motumque moramque gubernat.
 Nam crebris agilem spiris amplectitur axem;
 Immortalem axem, solidoque adamante rigentem:
 Non adeò tamen indomitum, quin textilis auri
 Sentiat amplexus: ad blandimenta mouetur
 Illicet, & similem pretiosis dentibus orbem
 Corripit; hic alios versat, voluuntque voluti
 Mordicus, & totam rapiunt vertigine molem.
 At placidè errantum facit aequamenta rotarum
 Hinc atque inde pari trepidans examine libra;
 Ne se praecipiti versatile pondus agat vi,

Illa

Illa cauet, praebetque sui discrimina motus.
 Haec intus: foris est etiam sua gratia fronti.
 Nam stylus huc sese, gemmataque lingula profert,
 Purpureusque index, qui, moli annexus, eodem
 Incedit cum mole gradu, & miracula signat,
 Qualia non ulli fas est agnoscere Diuum.
 Scilicet ingentis frons est adamantina turris:
 Fronte super, quâ circumagit se gemmeus index,
 Docta manus solido formas inscripserat auro,
 Arcanosque characteres, & caeca notarum
 Argumenta; quibus se lingula monstrat in orbem
 Mobilis, & stabili premit aurea signa rotatu.
 Obstupuit visu Leopoldus, & anxius haeret;
 Oblitusque sui tacet, oblitusque suorum:
 Solum ea defixos tenet ad spectacula vultus.
 Tum verò ductrix vocem Matrôna resoluit.
 Et, quid inaccessas oculis animoque figuras
 Contemplator, ait, speras euoluere sensu?
 Obscuros apices, & inenarrabile textum
 Molis adire nefas, nisi me duce: signa latentum
 Abdita verborum, me solum interprete, discas.
 Nunc age, quandoquidē te plurimus excitat ardor:
 Quidquid id est, animum paucis aduerte, docebo.
 Hanc, quae sublimi se tollit pegmate, molem
 Ipsa ego, nascentum primaeua ab origine rerum,
 Composui, Caelique remota in parte locavi,
 Tempus ut assereret, moderatrix norma futuri.
 Scilicet errantem solis qui temperat orbem
 Aliger, aeternumque rotat iubar; ignea motus
 Libramenta sui, cursumque volubilis auri
 Pondere ab hoc discit; solique aut laxat habenas,
 Aut premit, ut solis monet haec mensura volantis.
 Ignotos apices, & inobseruata legenti

GRATVLATIO CARMEN II. 17

Signa vides, sparsasque notas? prob quantus in illis
 Sensus inest, quanquam sine sensu errare videntur!
 Hic ego, si nescis, mores atque ipsa potentum
 Nomina descripsi Heroum; quos aequus amauit
 Omnipotens, numeroque virum secreuit ab omni,
 Vt populos ditione regant. Nàm mobilis index
 Circuit, & semper currendo perficit orbem.
 Nec prius absistit cursu: quam ritè mouendus
 Ad Regnum subeat quisquam, cui sidera seruant
 Imperium; tum cessat apex, stabilisque tenet se
 Lingula venturi monitrix; atque indice gemma
 Stat super inscriptum regali nomen in auro,
 Designatque Caput populis fatale regendis.
 Nondum finierat Virgo, cum prouida moles
 Dat signum: inde quies, & inexpectata rotarum
 Segnities oritur: vestigia comprimit index
 Errabunda prius; nomenque ex omnibus vnum
 Delibat radio. tum subdidit Arbitra, Cernis,
 Vt faueat Deus? ecce Deus, Lepolde; quid vltra
 Spem trahis? en votis Caelum studet; accipe sortem
 Diue propinquantem, vestrumque in foedus ituram.
 Aspicias hoc ingens, quod inumbrat lingula nomen
 Desuper incumbens? o nomen amabile Caelo,
 O terris exspectatum: compefce timorem,
 Ferdinandus hic est, Veterum spes vna Parentum:
 Ferdinandus habet Regni decus, ille vocatur
 Ad sceptrum, Imperij fortunatissimus heres.
 O Pietas, o sancta Fides! quis amantior aequi?
 Quis Paci melior? quis fortunatior armis?
 Non illum geniale malum, non ducta profundo
 Eumenidum manus, & minitantibus aspera taedis
 Agmina; non hominum furor imperiosus ab alto
 Deturbet Regni solio; cui lactea pressit

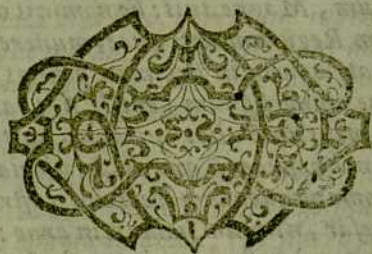
*Vbera Religio, nascentem ad lumina vitae
 Accepit gremio Pietas, mox arbitra morum
 Instituit Virtus; quibus ille altricibus, auras
 Caelestes auras, mistas mortalibus hausit.
 Sed quid ego haec memoro? studia in contraria tēpus
 In terris teritur; venturae nescia Sortis
 Mens hominum, fatis pugnantia fata rependit.
 Nunc age, secedant irae; satis usque malorum est;
 Hæc Othomana tenus populos agitarit Enyo:
 Conspirent animi, cum Caelo sentiat orbis,
 Imperet is, fati quem gemmea lingua reposcit.
 Haec ait. augustoque trahens de vertice partem
 Solis, inexhausta qui tempora luce coronat;
 Fulminat è Superis. it missile lumen ad urbem,
 Magnus ubi tenuit conclavia longa Senatus,
 Qui Regem legat arbitrijs; huc penniger ignis
 Aduolat, & summis Heroibus intima sensim
 Corda subit, penetratque animos, & pectora versat.
 Nec mora, concordēs in publica commoda, subdunt
 Heroës capita alta Deo, parentque iubenti,
 Fatorumque moram subitis assensibus implent;
 Et Ferdinandum generosa voce salutant,
 Ingeminant Ferdinandum; celsoque locatum
 In solio, Summi fortuna Principis augent,
 Demittuntque animos, & nobile nomen adorant.*

*Salve, Magnorum Rex Augustissime Regum,
 Terrarum communis amor; cui sidera frontem
 Antè coronarunt, quàm textile cinxerit aurum.
 Ingredere ò votis, hominumque assuesce vocari
 Iàm nunc auspicijs; pigra qui tibi regna, tuisque
 Sera querebantur succedere praemia factis.
 Testor inassuetos liquida dulcedine plausus,
 Et desiderijs popularibus edita passim*

Gaudia ; terrestres certant caelestibus orae ,
 Vtra magis tibi Regna vacent, animique trophaeum
 Ingenio meliore ferant, pudet esse minorem
 Hoc uno terram, si te uebat impare pompa .
 Nulla tuis regio titulis caret, omnibus idem
 Diceris; Occiduis tibi Sol, tibi plaudit Eous :
 Nec frustra tibi plaudit: habet quo plaudere possit.
 Nam tua nobilitas quo non viget insita Regno ?
 Germinem magnanimo totum complecteris orbem ;
 Et cum Sole geris diuisum munus : uterque
 Regna maritatis ; tu sanguine, lumine Titan ;
 Regibus ò genita, ò Reges genitura propago.
 Et quisquam placido testari gaudia vultu
 Distulerit ? videri ? Heroum te maximus ordo ,
 Te populi minor aura uehit : tibi peëtoris aulam
 Explicat, inque animis pompa meliore triumphas .

Me quoque tãgit honos, Caesar, tuus; & mihi partem
 Sumo libens, inter communia gaudia; quanquam
 Non adsum nouus obsequio; nec honoribus hospes
 Vsque adeò sum, Magne, tuis: sic nominis omen,
 Sic volucrum Regina monet; quae, munere vestro,
 Explicuit patrio nobis in stemmate pennas,
 Insertumque animo signum gentile figurat.
 Sed monuit meus ante alios Iulianus, auitum
 Nomen: honor nostrae, si qua est ea gloria, Gentis,
 Tempora Romano quondam spectabilis ostro.
 Ille tuo, Caesar, nimium sudauit in aruo:
 Siue rebellantes cum strenuus iuit in hostes,
 Arctosque niues, fortique habitata Bohemo
 Regna frequentauit; nascentis ut ora Chelydri
 Frangeret, Hussitaeque timenda exordia flammae,
 Et malè crescentes in fonte retunderet ignes:
 Seu coniuratos Othomana reduxit in arma

*Pannonas, iniustaeque abruptit foedera pacis.
Et, licet Odryssias in se conuerteret iras;
Non tamen abstinuit, vitaeque animaeque pepercit.
Illic Threicio non debita praeda Tyranno,
Heu quas exuias su premo in funere liquit
Hostibus! At vitam pro Relligione cadentem,
Purpureus quàmuis in morte, dicauit Olympo.
Nunc etiam è Superis tibi, Ferdinande, laborat,
Credo equidem, campoque bonus desudat eodem.
Ille iterùm ardentem flammis Borealibus Albin
Artibus è Caelo melioribus opprimet; ille
Intrepidus Morauos, & amantes arma Bohemos
Dalcia tranquillae reuocabit ad otia vitae.
Sic ego, sic omnes nostra de Gente vouemus.*

IN CLAROMONTANVM COLLEGIVM

Patribus Soc. IESV Parisijs restitutum

A LVDOVICO XIII
GALLIARVM REGE
SAPIENTIAE EVCHARISTICON
Dictum ab vno è Patribus Soc. IESV

CARMEN III.

*N*YMPHAE, Castalides Nym-
phae, quibus Aonis ora,
Et famulatrices leuis ungula su-
scitat vndas;
Quandoquidem vestris noua nasci-
tur Aurea terris

Aetas; ò agite, & magnis Heroibus aequo
Rumpite, nam decet, importuna silentia cantu.
Cernitis, vt facili vos Gallia voce salutat,
Gallia, Magnorum Nutrix fortissima Regum,
Ipsa cothurnatae Regina potentior aulae,
Et mundi Regina sui? Vos semper amoeni
Phocidos ex oris, ad nobile Pyrenaeum,
Et lauru è viridi, vocat ad sua Lilia victrix.
Ite agite, ò reduces augusta ad limina Musae;
Quà celsò in solio, patrioque verendus in ostro,
Eminet ingenuos inter Ludouicus Ephebos,
Iuratosque Duces; cùm magno munere maior
Sceptra gerit, iustoque pius dat iura Senatu,

Multum animo, multum referens in fronte Parentem,
 Factis aequat Anos, virtutibus anteit annos,
 Herculeisque humeris Gallum suppleuit Atlantem,
 Nuper Aquitani cessantem a pondere mundi.
 Sed quis tantus amor Ludouici in pectore crescit,
 Vt Loyoleae iamdudum Palladi clausum
 Lutetia in magna reseret dotale Lyceum?
 Dicam equidem, longa repetens ab origine causam,
 Et sua magnanimis reuocabo exordia factis.
 Regius ut primum Iuuenis penetrabile limen
 Exyt aetatis, quam nescia viuere vita,
 Atque ignara sui puerilibus educat annis,
 Mutauitque idem melioris origine lucis
 Prima rudimenta, incertique crepuscula sensus;
 Obtulit huic sese qualis sine nube videri,
 Et quam celsa solet veri Sapientia mater,
 Numinis interpres, rerum castissima iudex,
 Praeteriti custos aevi, praesaga futuri:
 Obtulit, aspectusque oculis mortalibus impar
 Attonitum visu Iuuenem strauisset, & auri
 Aura vel immeritae damnasset lumina nocti,
 Vel tenebris vitam; nisi tum Sapientia vultus
 Immortale iubar radique plicatile lumen
 Extinxet, iamque humanis obtutibus aequa,
 Aequa oculis fieret, nostraeque simillima formae.
 Tum verò ante oculos Iuueni stetit, altaque collo
 Brachia dispensans, amplexibus oscula mille
 Miscuit, &, Salus rerum spes vna mearum
 Magne Puer, dixit, magnaeque propaginis heres.
 Obstupuit visu Ludouicus, & aurea frontis
 Sidera continuit defixo immobilis ore:
 Ne vocēs alias ancillatura voluptas
 Suggerit, nisi quas oculorum labra tuendo

Fortè dabant, lacrymisque loquacia sensa ferebant:
 Nam sua sunt oculis, lacrymis sua sunt quoque verba.
 Olli subrisit placido mitissima vultu
 Diua, nec erubuit longo sermone morari
 Quas furabatur Superum congressibus horas.
 Usque adeo Superis Ludouicum credidit aequum.
 Pone metum meus, inquit, amor; teque indole dignum
 Finge tua, factisque potentibus excute mentem.
 Illa ego sum humanae nutrix Sapientia mentis,
 Filia Diuinae, magno sata Patre, priusquam
 Fundamenta noui iaceret pendentia mundi.
 Inter Aquitanas quanquam mihi commoda gentes,
 Nunc etiam est domus, hospitioque recepta fideli,
 Lutetiam ante alias colui placabilis vrbes;
 Me tamen imperium Martis, strepitusque sonantis
 Militiae, geniusque Patris, quem viuida virtus,
 Etratio bellorum, & praepetis impetus aeu
 Impulit in chalybes, & amantia sanguinis arma,
 Nolentemque sua rapuit vertigine tempus;
 Altera cui tenuit sceptrum manus, altera ferrum;
 Haec, inquam, studia, & votis contraria nostris
 Vota retardarunt, ne toto libera Regno
 Efferrem caput, atque omni dominarer in aula.
 Tu mihi conditio regnandi, tu bonus esto
 Auctor amicitiae, mecum partire labores
 Et sceptri decus, & solio fedeamus eodem.
 Sed tibi si quis amor venientia noscere fata,
 Et mens aequa vacat; paucis, aduerte, docebo.

Aurea postquam aetas cessuro degener Auro
 Matauit sterili felicia tempora Ferro;
 Ferrea progenies, & abena rigere iuuentus
 Coepit, inexpletumque domare furoribus orbem.
 Tunc scelerum facies, & inexorabile vulgus

Eumenidum, trepidique metus umbraeque silentium,
Tartareaeque acies, & nomina mille malorum,
Vna eademque satus vitiorum exercitus aluo,
Virtutum sobolem crudeles linquere terras
Et patrias iterum remeare coëgit ad oras.
Me quoque sors eadē, & communia damna vocabūt
In Superos, fateor; sed iniqua mente carebam
Terrarum officio; quid enim sine Numine viuat
Terra meo, cui nulla ferat Sapientia vitam?
Tunc equidem excussi quantum mihi suppetit artis,
Quantum animi, quantum secreto in pectore mentis
Consilijque latet, tunc memet in omnia verti
Tentamenta operum, memet sapientior ipsa;
Vt, quoniam nomenque meum Numenque verendū
Ad Superum loca (sic Superi voluistis) agebam;
Non tamen aeternum ventura in secula ferrem
Exilium, semperque recentibus acta procellis,
Pellerer humano nunquā reditura theatro;
Sed mecum Omnipotens hanc me spem ferre iuberet,
Affore non longum lapsuri temporis aeuum,
Quo priscum tellus inarata rediret in Aurum,
Atque instauratis iterum meliore metallo
Fortunata meis quandoque renascerer oris.
Sic ego maerentem spe consolabar amorem,
Atque erat vna salus, non desperare salutem.
Ergo operi accingor. Sed, ut ire per omnia longū est,
Accipe, Magne Puer, quae te miracula tangunt.
Nondū supremus mutabilis angulus orbis
Iuerat in Chalybes: domino nam cetera Ferro
Cum seruiret humus; vix ora latentis Eoi,
Quā primo exoriens Sol lumine conserit agros,
Pallescebat adhuc splendore supersistis Auri.
Has ego seposui rutilas Orientis arenas,

Quae

Quae mihi certa forent venturae semina messis;
 Et mecum auexi, dum sidera nota subirem.
 Tres illis radios lucis, quam tempora circum
 Semper ago: tres aspersi genitabilis aerae,
 Quam trahit omnipotens spirantis anhelitus oris:
 Aureaque abiecti mutatis pondera terris,
 Artis opus mirae, medicataque Numine multo
 Semina, magnanimis factura Nepotibus umbram.
 Quae si forte pigris olim voluentibus annis,
 Auratae in segetis culmos matura virent;
 Aurea tunc equidem sperarem tempora, Ferro
 Exule, tunc terras, & littora cara tenerem.
 Decidit Aurum ingens, vectumque curulibus aur
 Sedit humo, quam Sequanici tenuere Coloni,
 Borbonijque Duces, quorum tu maximus heres:
 Tunc informis erat regio, & sine nomine tellus;
 Nunc Regnatrices centum complectitur Vrbes,
 Omnes sideribus geminas, heroidas omnes.
 Hinc tibi, si nescis, inscripti nomina Regum
 Nascuntur flores; hoc Aurea semine surgunt
 Lilia, quae fabricata diu, gremioque profundo
 Fota laboratae Cereris, nunc nobile Caelo
 Attollunt, caput, ut Virtutum secula reddant,
 Et Generi vestro gentilia signa colorent.
 Ergo age; te res ipsa vocat, iustissime Princeps,
 Muneris hoc quantum est, magnum tetigisse Parentē
 Debuerat, natum magnis Heroa: sed illum
 Detreclantem animo, quae non terat otia bellum,
 Martis amor studiumq. inimica vocauit ad arma.
 Nouerit Henricus sua ducere subiuga gentes,
 Et Regnum sibi magnanimo substernere ferro:
 Tu partes agitare meas, Ludouice, memento;
 Hae tibi sint artes, toto liberrima Regno

Trade-

*Tradere iura mihi, meque in tua ducere teſta,
Et placidae pacis committere nomina terris.
Sic ait, & poſtquàm terrarum nobilis hoſpes
Oſcula libando ſapientem peſtoris auram
Proniùs inſpirauit, inanes ceſſit in auras.
At Puer, & lacrymis abeuntem & voce ſequutus,
Ingemit, atque iterùm reddi ſpectacula vellet;
Certè eadem ſibi neſcio quae per ſomnia fingit,
Et quae non videt, illa tamen putat ora videri.
Sed non ex animo ſpecies ea candida fugit,
Fugit vt ex oculis; ſedet, aeternùmque ſedebit
Peſtoris in gremio, ſenſuque repoſta profundo.
Tempore nam ex illo liquidiffima ſenſit amoris
Semina, & ardentes in viſcera ſerpere flammas;
Quas ſemel accendit, ſemperque euentilat aura
Diua leui, ſenſimque annis creſcentibus auget:
Donec anhelantes anguſto in peſtore vires
Se maior, auētūque nouo violentior, ignis
Indignata moras incendia denique rupit
Iàm matura operi, magnis & idonea factis.
Vix Atlanteos animos, & nobile collum
Suppoſuit Regno Ludouicus, auitaque frontem
Induit in ſerta, & ſceptrum inuiolabile geſſit;
Cùm tenerae ſecum reputans primordia vitae,
Sidereosque modos Diuae hortatricis, & ora,
Ora ſub arcani penetralibus abdita cordis;
Neſcio quid ſenſit ſibi mentem inuadere magnum,
Et praeter ſolitum flagrare medullitùs ignes,
Impellique ſequax facta ad pulcherrima peſtus.
Nec tacuit. Salue, ò primis mihi cognita ab annis
Dia ſalutatrix; agnoſco Numinis omen,
Agnoſco vultum, & ſanctae veſtigia vocis.
Nec tua me ſpecies, Sapientia, fallit amantem.*

Tan-

Tantum, Diua, mone : tuus, explorare quid optes,
 Sit labor, en sequor, & quòcunque vocaueris adsum.
 Haec ait, & curas animum partitur in omnes,
 Fixus humi tacitos oculos, secumque moratur,
 Siqua sibi placido sententia pectore surgat.
 Est in Sequanicae turritis moenibus orae
 Lutetia, ut Regum sedes, & Regia Regni;
 Sic Sophiae hospitium, & turbae sapientis asylum.
 Hoc olim in campo doctas exercuit artes
 Loyolaea cohors, cui nomina fecit I E S V S,
 Cura Ducum, quibus imperiū nomenque propinquo
 Finitur Caelo; tua sed iustissima cura,
 Ante alios, Ludouice, tuisque obnoxia votis.
 Hanc belli fatum, & populator abegerat imber
 Finibus è patrijs : sed, tempestate serenum
 Excipiente diem; Galli Sol aureus Orbis
 Henricus, patrijs iterum considerare tectis
 Iussit, & auspicijs melioribus addere nomen.
 Non tamen interclusa, diūque prementia vocem
 Atria, Palladijque forensia iura theatri
 Accessu patuere virum; sed inhorruit aula
 Musarum, vox ipsa suum magis inde sequuta est
 Exilium, & duri tenuere silentia postes.
 Cetera diū passim feruebat Apolline multo
 Lutetia, hos aditus byemantiaque arua tegebat
 Horrida segnities, & amabant otia Musae.
 Nam campos, ubi vixit honor, situs asper habebat,
 Forniceque in magno spirantia saxa veterum,
 Et viridi stabant aspersa sedilia musco.
 Ingenijs non vlla seges, cultuque remoto,
 Infelix gramen sterilibusque tegebat auena
 Triste pauimentum, stabantque in limine dumi.
 Non tulit hanc speciē Ludouicus: et inclyta quondam
 Tecta

*Teſta dolens turpi maerentis imagine luctus
 Foedari, hūc demū Sapiētia me vocat, inquit,
 Magnanimos agitans arcano in pectore ſenſus.
 Ergo age, Apollineis ſuccede penatibus heres
 Loyolae magni, magnisque accingere factis.
 Sic me Diua monet, ſic mens praeit aequa monētē,
 Sic canit intus amor, meque in tua vota gubernat,
 Lilia ſic memorant fatalibus Aurea ramis.
 I felix meus, & cognominis ardor IESV,
 Fortunata cohors, me Principe, vocis honorem
 Redde theatrālī, nāmque eſt ea cura, Lyceo.
 Naturae hic mores, elementa latentia rerum,
 E tenebris euolue, viamque inſiſte docendi
 Informes animos, & cerea pectora ſinge.
 Vix ea fatus erat Princeps, cū ſponte reuulſis
 Cardinibus tremuere fores, nulloque trabente,
 Dura catenatis cecidere repagula valuis.
 Tū verò antiquos ſera liberat ardua poſtes,
 Hoſpitibusque patent ultro venientibus antes;
 Quos neque protriuit, quod proterit omnia, tempus;
 Non pietas Regum, populorum haud mollit ardor;
 Non quater octōni domuere procaciter anni.
 Regis ad ingenium ſic ſe componere gaudet
 Ipſa ſuo nuper adamante proteruior, at nunc
 Mitis adulatrix humani ianua Regis.
 Extemplò immeritis ſqualentia ſordibus ora
 Depoſuit laetata domus, nec ut antè ſolebat,
 Gymnaſ inornatam temeravit arundine frontem.
 Sed facies, qualem Caeleſtibus eſſe deceret,
 Olli erat, aut Cereri, cū Vere ſuperbit aprico.
 Miratur rerum formas, ut fortè remotus
 Viſendi ſtudio confluxerat undique, Gallus.
 Ipſa cateruatim Superis è ſedibus adſunt*

Agmina Virtutum, quotquot variabile ferrum
 Atque Erebi manus à nostris procul egerat oris.
 Vna sed ante alias Sapientia dirigit agmen,
 Auratosque suo de semine surgere flores
 Aspicit, & simili frondescere secla metallo.
 Ergo operi dicit prima argumenta futuro
 Aetherei Matrona chori; Patrumque Senatum
 Pronius inuitans placida sic voce profatur.

Huc ades, optatoque iterum te crede Lyceo,
 O Loyolei generis nostrique propago.
 Scilicet haec olim deuota palatia Musis
 Longa tuae nimium tenuere obliuia vocis.
 Iustitio satis vsque datum, sat iurgia nota
 Palladij siluere fori. quid inertia tantum
 Otia traducat docto sine munere Pallas?
 At vos, ò Proceres, quorum mihi plurima surgit
 Gloria Sequanici gens consultissima reeti,
 Qui studys mentes iuuenum asperioribus aequas
 Instruitis, multaque insignes redditis arte;
 Este boni, sociosque laboribus addite vestris.
 Tuque magistratu Sapientum ò Curia princeps,
 Vnde triumphatrix sacrorum oracula poscit
 Gallia: fama ingens, meritis ingentior ordo,
 Cui, proprias vt opes, sic nomina contulit auctor;
 Excipe, quos reddo, comites tua iura sequutos.
 Iunge animos, facilisque pjs allabere votis.
 Vtraque si velox ad mundi littora nomen
 Cum Sole extendis, nec cum Sole occidis vnquam;
 Si nuper reetus Paulo sub Principe iudex
 Dicebare, graui tua cum sententia neruo
 Exijt, aequatoque merentem vulnere pressit
 Defectorem animum, desertoremque sacrorum;
 Qui Vaticani foedus modò transfuga Patris,
 Haesit

Haesit ad Oceano circumflua regna Britanno.
 Cui tamen interea manibus fabricata magistris
 Argumenta parat Romano Graecia nifu,
 Auspiciumque sequuta tuum, iam dirigit arcum,
 Expedit & nervos, & tela Cydonia torquet
 Tractatura iterum quod inussit Gallia vulnus.
 Denique, si tantum Ludouici nomine gaudes,
 Aut te si quis amor nostri si gratia tangit;
 Laudibus hanc etiam natalibus adijce partem,
 Ut sobolem tueare meam, sociamque laborum
 Esse velis quam nulla tibi vis eximat aevi
 Impia, cui nulli sine te quaerentur honores.
 At Loyoleae, Ludouice, propaginis hospes,
 Heroum genus, atque idem fortissimus Heros,
 Iustitiae proles, sanguis meus: en erit unquam,
 Ut tibi persoluam grates, ut praemia reddam
 Debita, qui terris scelerata tuentibus olim
 Secla, recedentem, Caelique ad sidera pulsam,
 Humanique iterum reuocatam ad luminis auras
 Me tegis, atque nouas semper traducis ad oras,
 Felices oras, felicia tempora; nec me
 Cura fefellit iners Aurum fatale serentem,
 Sperantemque meis fortunatissima rebus
 Auspicia in terris, simili si fortè metallo
 Semina florerent, Aurataque Lilia ferrent.
 Euenere: Domus Borbonia reddidit Auro
 Secula praeterito, meque in mea Regna remisit.
 Quid desperandum, Ludouico Principe? vos o
 Sidereae Comites, Caeli quae ducitis auram,
 Incorrupta Fides, & nudi conscia Veri
 Virgo, verecundusque Pudor, & amoena Venusitas,
 Et Recti tenor, & domitrix Prudentia fati,
 O agite, & simili Iuuenem stipate corona,

Quan-

Quandoquidem primas venientem in luminis oras
 Olim excepistis, memini, Pueroque dedistis
 Non sine mente animos, & non sine pectore corpus.
 Tuque adeò, ante alias, nitidis Pax aurea pennis
 Huc ades, aethereasque relinque volubilis Alpes,
 Quò te magnorum Ludouicus in agmina Regum
 Impulit, & ramum praetendere iussit oliuae.
 Vidimus Aemiliae campos, Phaëtoniaque arua,
 Quae Padus aëreo loca subdidit Appennino,
 Regnatosque diu Dominis Insubribus agros,
 Quos circum Ligures, quos circum Allobroges errāt;
 Vidimus ingenti latè exundare tumultu,
 Et consanguineas armare in praelia gentes.
 Accepit strepitus, & saeva sonoribus arma
 E patrio Tyberinus agro, timuitque Latinis
 Roma sequenturum post saeva tonitrua fulmen.
 Forsan & Ausoniae Regionibus ultima tandem
 Fata minabatur tempestas ferrea belli;
 Oenotriamque super iam ferreus astitit ensis,
 Qui cor Italiae petisset avarus honesti
 Sanguinis, & vitam vitae ipso in fonte bibisset.
 Sed tu Romano iunctus, Ludouice, Parenti
 In tua traxisti currentem vota Philippum;
 Ut pacem coleret, cognataque poneret arma.
 Si viuit, vobis iam debeat Itala tellus:
 Situlit horrendos Othomanica in armis timores,
 Si fatum aufugit, fatique vicaria tela;
 Vestrae opis est, vestris incumbit gratia factis.
 Vos precor hunc, Superi, Iuuenem seruate, merètem
 Viuere Nestoreos, semperque viriliter, annos:
 Nec, quia iam terris Ludouicum Regia Caeli
 Inuidet; in ventos abeant pia vota precantum.
 Hic longos agat ille dies, hic audiat aulae

Magna-

*Magnanimus Princeps, & seruantissimus aequi.
Quotque dies aget, innocuos sine caede triumphos
Tot ferat, & magno maior Patre comprimat hostes.
Dixit, & attentas Sapientia liberat aures.*

SS. DIDYMI ET THEODORAE

Ingeniosa, & defendendae virginitatis praefidia,
& mortis pro CHRISTO obeundae certamina

PAEAN
A FRANCISCO BONCOMPAGNO
Sem. Rom. Conu. dictum.

CARMEN IV.

NON mihi tu, Didyme, innocui floris
integer aevi,
Illaudatus eris. Non tu, Theodora,
pudico
Exaequanda viris animo, licet im-
pare sexu:

*Femina, sed veteres Heroidas inter habenda.
Nobile par Iuuenum: fortissimus alter in armis,
Altera virginei pulcherrima flore pudoris.
Excepto, quod vterque pio certamine pugnat
Maturare necem; aut seruati nomen amici*

Præri-

Præripere, aut certè socium præcedere morti,
 Et prius interitum pro Religione pacisci:
 Vno dissimiles, ad cetera crede gemellos,
 Formæ ambos animique pares, ætatisque ambos:
 Nulla quibus, nisi factorum, discordia; nullum
 Dissidium, nisi mortis, erat; communia vitæ
 Commoda, communis terræ natalis origo,
 Quam fluuio humectat, myrrhæ sudator Orontes.
 Magnum opus aggredior, turba Libethride maius.
 Et, nisi me Pietas tantarum consolor rerum
 Erudiat, penitusque rigentia pectora læstret;
 Ingenium mihi sit magnis ambagibus impar.

Aliger, o Superæ non ultimas arbiter Aulæ,
 Quem penes Assyriæ cecidit custodia mundi;
 Seu Carmelon amas, habitabile vatibus antrum,
 Seu colis æreas oras Libanitis arces;
 Huc ades, & teneros aspira in carmina sensus;
 Perfidiæ, sensus, quos nulla redarguat ætas.
 Et mimitisse potes, quando tibi gratia facti
 Prima manet, tu consilij fidissimus auctor,
 Nec sine te seris ea fama nepotibus hæret.

Clauserat indigno Theodoram carcere fornix;
 Hic ubi non manibus, sed iniqua catena pudori
 Induitur, si virginem mæsanus amorem
 Emolliret amor, propriaque domaret in arce.
 Iamque aded non hic Fidei fera bella parantur:
 Bella pudicitiae subeunt; & causa Deorum
 Quæ fuit; esse hominum, petulantibus incipit ausis.
 Illam Tartareis excita paludibus unda
 Bellantum aggreditur; facibus iuuenilibus illam
 Turba, sed ante alios, illam sua denique forma
 (Forma, malum quo non ullus violentior hostis)
 Oppugnat, propiorque timenda pericula nectit.

*At Pudor, & niueae taciturna Modestia frontis
 Stat contrà, Rectique tenor, stat Mascula virtus,
 Defixique in terram oculi, stat paupere cultu
 Simplicitas; post hæc animo quātū in star in vno est?
 Et poterit, cum bella ferant, vnum omnia pectus
 Tela hominum furibunda repellere, tela Deorum.
 Interea, dūm sacrilegis mora moribus obstat,
 Et circumfuso vallatur milite fornix;
 Explicat in Caelum flagrantia lumina Virgo,
 Lumina, nam voces prohibet dolor. illa tacendo
 Quaerit opem; quaerit, siquam medicina salutem
 Afferat, & mutis accendit sidera votis.
 Nec lacrymis caruere genae, si vocibus ora.
 Quanquam oratrices animi cum fortè querelas
 Fundere conatur; tot inarticulata resultant
 Verba sono, nec habent ullos suspiria sensus.
 Non ideo, indeprenta licet, tamen irrita surgunt
 Pectore; saepè etiam, quàmuis ignara loquendi,
 Argutantur, habentque suos suspiria sensus.
 Nec minùs interea turbati nuncia cordis
 Signa praeit vultus, varijsque coloribus anceps
 Aestuât, ut primo cum sole reciprocât vnda.
 Nobile virginea credas in fronte theatrum:
 Hic ubi legitimus pugnae campique magister
 It Pudor, & tota moderator oberrat arena:
 Hic Timor, infelix animi mouet arma satelles:
 Hic subit hortatrix auidae Fiducia mentis,
 Pallorem Rubor, & Pallor fugat arte Ruborem,
 Miscenturque vna; sed, cui victoria palmam
 Annuat, incertum facit inclementia pugnae.
 Quid faciat, qua vi dirimat certamina Virgo?
 Vritur, & dubio curarum fluctuat aestu,
 Et timet & sperat, palletque rubetque vicissim,
 Spem-*

*Spemque metumq. rigat lacrymis, augetque rigando
Semper, & in segetem, maeroris semina crescunt.
Sed dirimit certamen Amor, quod cura Pudoris
Mouerat; ingenuaeque preces, auditaque Caelo
Vota, cicatricem obducunt, & vulnera placant.*

*Nec mora, ferrato strident in cardine postes
Fit via, panduntur subeuntibus atria mortis.
Quis tibi tum sensus Virgo? si quem tibi sensum
Liquit amarities, neque frigidus abstulit horror.
Ut tibi cor aperit, portae fragor ille patentis?
Ecce autem, ante alios Iuuenis pulcherrimus omnes
Emicat, & celeri media inter millia saltu
Sternit iter, seseque obsessa in limina condit.
Illi forma ferox, sed amoena ferociae formae est.
Colligit intonsos aerata casside crines,
Pectore bellicero thoraca obducit, ahenis
Horrentem squamis, surasque illuminat ostro.
Barbaricam super his chlamydē, peregrinaque Regū
Tegmina per collum nodo ligat: inde fluentem
Liberat ex humeris, & utroque resoluit ab armis.
Omnia bellanti similis, vultumque, coloremque,
Armaque vibrata iam ventilat ardua dextra.
Ut stetit ante oculos, & inertia Virginis ora,
(Ora modis, ut nunquam alias, pallentia miris)
Sic vocem extemplo rumpit, frontemque serenat.
Parce metu, Theodora: Deus iubet: Excute pectus,
Siquod pectus habes, magnisque accingere factis.
Haec ille: at curas non ponit pectore Virgo;
Nam timor ingreditur, quā semita facta salutis est.
Haeret, & attonitae similis mentita veretur
Dicta; nec obsequium, sed caecae militis artes
Nondum tuta satis credit; fraudemque latentem
Mollibus in verbis, metuitque in melle venenum.*

Quidquid id est, habitumq. timet vultumq. loquentis
 At Iuuenis: Quid adhuc venturae conscia fortis,
 Casta ministeria, & diuortia certa timoris,
 Ipsaque praesidia horrescis, dextramque medentem
 O age, parce metu, teque his procul eripe testis:
 Nam neque causa metu lacrymisque dolentibus istsi
 Tempus eget; nunc te maiorem finge periclis:
 Vtere fortuna, quoniam licet, vtere Caelo.
 Me quoque, si nescis, tecum communia vitae
 Vota ligant; me CHRISTVS habet, me iura Fidesque,
 Et Domino dixi pia sacramenta Pudori.
 Fortè tuas Didymi nomen si venit ad aures,
 Ille ego sum; neque virginei praedator honoris,
 Sed custos adsum; quem (Carli sidera testor)
 Si vacet; hac anima moriens, hoc sanguine pascam.
 Interea, quoniam melior sententia surgit;
 Mutemus vestes. Ego, quanquam ex milite virgo,
 Defendam memet: Tu contra, ex virgine miles,
 Teque tuasque niues rapies tutissima flammis.
 Quare age, nunc animis opus est, nunc pectore forti.
 Hoc mihi mēs agitat, sed agunt sua Numina menti,
 Faustaue promittunt audacibus omnia coeptis.

Vix ea cū medijs sese penetratibus infert
 Nescio quid magnum meditans argentea nubes.
 Ut gremium radijs graue diffidit; emicat ingens
 Scissa nube dies, & laminis aureus imber.
 Verū, ubi sidereos lux circumfusa reducit
 Hinc atque hinc radios, & aperta per atria purgat;
 Alati Iuuenes, genus insuperabile forma
 Apparent, famulasque manus, operosaeque praestant
 Obsequia, & factis ingentibus omina firmant.
 Tum verò multa Theodoram in luce latentem
 Expediunt alacres, armisque virilibus aptant.

Hic babilem loricae humeris, & sutile ferrum
 Induit; in galeam caput inserit ille comantem;
 Dant alij chlamydem dorso, surisque cothurnos;
 Pars gladio dextram insertat, olypeoque sinistram,
 Et bellatricem componit Amazona pugnae.
 Pars contrà Didymum muliebribus implicat armis;
 Armaque sunt, nullo chlamys exsaturata veneno,
 Qualem taxuerant nativae vellera lanæ:
 Et levis incompto de vertice carbassus, imos
 Lapsa sub usque pedes, nullis interlita gemmis,
 Cuspidulis nullas intexta rigentibus oras,
 Non leuibus punctim plagulis incisa; neque illam
 Aut ostro manus, aut ferrugine pinxit Ibera.
 Picta satis chlamys est, variataque diuite luxu;
 Casta verecundæ quam Virginis ora colorant:
 Ipsa sibi pretium, decor & sibi plurimus ipsa est
 Virginitas; nec amat pudor oppugnatus honorem.
 Quem dedit incautæ pellacia subdola formæ.
 At manus Aligerum postquàm generosa peregit
 Officia, & ferro cinxit custode Pudorem;
 Extemplo ærias incognita cessit in auras.
 Hic animos primum recipit perterrita Virgo;
 Cui metus, atque dies tulerat modò pluxima noctem,
 Et tenebras oculis animoque creauerat horror.
 Iam verò exsultat; maioraque viribus audet
 (Sentit enim sibi pectus agi) iam fronte rigorem
 Effera mentitur, iam pectore concipit ignes
 Pectore maiores, & plusquàm Virginis iras.
 Sunt tamen hæc placidi confinia certa furoris,
 Non furor; irarum rubicunda crepuscula vultum,
 Non iræ accendunt: vellet furibunda videri;
 Non tamen aut furor aut furiarum exercitus omnis
 Sunt satis, ut Virgo possit furibunda videri.

Ira venustatem inflamat, iramque venustas
 Temperat; ut dubites, an amoena modestia frontis
 Irasci discat, fierinè modestior ira.
 Tantum operis, vultu natura locavit in vno.
 Tum Didymus: Quoniam Caelū tibi militat, inquit;
 I felix, i Virgo, illis assuesce sub armis
 Vincere, non illis victoria distat ab armis.
 I, sequere imperium & castissima signa Pudoris.
 Dux Pudor est: sectare Ducem quocunque vocaris.
 Haec ait: at Virgo, postquam iustissima vultu
 Vota serenavit, confessa immobile pectus,
 Risit; & Hos, inquit, dum vita tuebitur artus,
 Te quoque sectabor, Didyme, o dulcissime rerum,
 O fidei comes, o vita mihi carior ipsa,
 Votorum custos propugnatorque meorum.
 Vitam quam duco, tibi ducitur: accipe praedem
 Me vitae, dum te capio fugitiva, Pudoris.
 Felix, heu nimium felix, si munera reddam
 Debita, & hanc animam pro virginitate rependam.
 Interea Vale supremum, o mea maxima cura.
 Dixit, & intrepidus educit limine gressus,
 Militis os habitumque gerens, sed pectus honestae
 Virginis; erumpitque aditus, interque frequentes
 It iuenum cuneos, superatque interrita portas.
 Iamque adeo casus fugiendo euaserat omnes;
 Cum subito foribus circumdiffusa iuventus
 Infert se vacuis facto velut agmine tectis,
 Visendi studio, quem summa pericula finem
 Pugnandi dederint; victrix, an victa super sit
 Virginitas. omnis populorum huc confluit ordo
 Discere, quem facili referat Theodora tenorem
 Fronte; verecundo visurus in ore trophaeum
 Prostrataenè Pudicitiae, victinè Furoris.

Interea vix factum oculis vigilantibus hausit
 Praeses, qui totam fraenabat legibus urbem :
 Agnouitque virum, dum credidit ora tueri
 Virginis; An falsae deludor imagine lucis?
 (Exclamat) trepidamnè aliquod malè numen amicis
 Eripuit mentem? quis me mibi subtrahit error?
 Virginibusnè etiam sit nostra potentia ludo?
 O caput infundum, Stygijs damnabile regnis!
 Siue dolos agitas, faber ingeniose malorum,
 Siue reluctantem deducis carmine Lunam:
 Quisquis es; incerto certas pro crimine paenas
 Solue mibi calido nunc sanguine: vincula licetor
 Necte cruentando capiti, dissolue securim,
 Ense recidatur dignissima funere ceruix.
 Dixerat: at dicto citius funesta per urbem
 Pompa trhebatur, maerendaque victima ferro.
 It Didymus, multo stipata satellite ducens
 Membra, reus fati, sed fato denique maior:
 Nectamen it, rapitur; nam se rapit ipse volentem;
 Quem suus urget Amor, cogitque ad funera gressum
 Moliri sua; Carnificem quis nescit Amorem?

Deuenerè locos, ubi propter moenia campus
 Explicat arboribus caueam domibusque negatam.
 Scilicet hoc demùm plaudenda tragoedia Circo est.
 Iam Didymus ferro dedit inuiolabile collum,
 Carnificem voce increpitans, mortemque morantem;
 Iam licetor teneri sitientem sanguinis ensẽ
 Extulit, atque aliè meditantem vulnera dextram.
 Incidit huc, ut fortè latentia tecta Pudori
 Quarebat Theodora (illam casusnè, Deusnè
 Duxerit, incertum) medioque in funere vidit
 Haerentem Didymũ, & iam iam sua fata vocantem.
 Ut vidit Virgo, ut perijt! spectacula vultus

Protinus auersata cohorrui. Inde pericli
 Immemor, armorumque, pudicitiaeque, sui que,
 In medios ruit, & medijs in millibus una,
 Siste: quid (exclamat) Iuuenem nil tale merentem
 Obtruncas ferro, licetor? conuerte securim
 In caput hoc; merui, nec deprecor; utere ferro.
 Haec simul aiebat, simul & nudabat ad ictum
 Ingenuae cervicis ebur; simul obuia morti
 Colla obiebat, chalybem exceptura cadentem.
 Tantanè virginea virtus in pectore regnat?
 Tum sic aggreditur dictis, causamque perorat.
 Audiat haec Caelū, vosque o sanctissima mundi
 Numina, perpetuaeque volantia sidera flammæ,
 Innocuo Iuveni properatis funera cras:
 En rea, quae nuper truculentum egressa lupanar,
 Delusi vestras animis imbellibus artes.
 Ite viri, quibus una potest imponere Virgo.
 Neu mea virginitas rigidis spectetur ab armis;
 Saepè puellaris ferro est aptissima virtus.
 En ego sum Theodora, ego constans illa Deorum
 Contemptrix; quibus aeternas vos tollitis aras.
 Ipsa mei vindex adsum, me culpa reposcit
 Ad paenam: fugi; fuga compensanda cadendo est.
 Tu verò, Iuuenis, quem non tua crimina torquent,
 Non tua paena premit; ferro nunc subtrabe collum.
 Arma, quibus circundor, habe tua: funera nūquam,
 Quae mea sunt, cedam. iactura facillima lacis
 Femineae: quid enim viuendo femina possit?
 At tu viue meos, qui vita es dignior, annos:
 Tu patriae superesse velis: ego morte pudorem
 Tutabor melius, ne sit mihi vita pudori.
 Fortè reformidas, timidae ne Virginis ora
 Morte perhorrescant? Iuuenem fortissime, curam
 Quam

Quam pro me geris; hanc potes & deponere pro me:
 Me quoq; tangit honor; mihi factū ad vulnera pectus
 Fatorumque capax: mihi prodiga sanguinis aetas,
 Quae miseram didicit viuendo spernere vitam.

Cede; per has ego te lacrymas, per siquid amantum
 Cura potest, Didyme: en pectus penetrabile ferro;
 Me facilis permitte mori: quique antè dedisti
 Dona pudicitiae, da nunc mihi munera mortis.

Immò per has ego te exuias, & conscia facti
 Vela precor (Didymus clamabat) desine causas
 Nescire; magnanimos agnosco pectoris ignes.

Indolis ò quantae Virgo! quae causa nocentem
 Me facit, innocuam te subtrahit illa periculo.

Iquò virginitas tua te vocat: i procul armis,
 Nam procul à castris sunt & sua castra Pudori:

I procul, immeritam sceleri te nuper ademi,
 Tu contrà eripies palmam mihi? Plura parantem

Dicere non tulit implacabilis ira tyranni.
 Ergo age, quandoquidem pro funere certat uterque;

Vincat uterque, inquit; neque votis deficit ensis,
 Nec manus. I licitor, moline in colla securim;

Constet inexhausto victoria sanguinis imbre
 Dixit, & intrepido furibundus acinace miles,

Heu facinus! Didymi caput à ceruice recisum
 Ostentat, ruit ipse suo tum pondere truncus.

Inuidit Theodora necem, doluitque relinqui.
 Tum verò in mortem caput obijcit: illud ab alto

Pensile vulnus agit: quanquam (ò miracula!) licitor
 Ter conatus erat ceruicem abrumpere ferro,

Ter frustra cecidere ictus: ter amica refugit
 Dextra nefas; tanta est casti reuerentia vultus.

Purus abijt de caede cruor, terramque pudico
 Imbre rigat, terramque suo facit imbre pudicam.

*At Theodora grauem facili dat mole ruinam,
 Sed procul à Didymo, velut aspernata iacentem;
 Nec super exsanguis corpus procumbit amici.
 Vsq; adeò coluit, vel nigra in morte, Pudorem.
 At sese aethereis animae amplectuntur in oris,
 Fortunatae animae; quibus indulgentia fati
 Mutua fidereas accendit in aethere flammās.
 Cedant Oebaliū, felicia sidera, fratres:
 Eximit en Didymus, Caeli statione, gemellum
 Castoris; & Virgo, pro Castore, casta triumphat.*

SANCTVS IGNATIVS LOYOLA

*In arce Pampelonensi defendenda, tormento
 ictus. Vnde illi de inferno hoste
 victoria.*

EPINICIVM
 A IOANNE TURPINO
 Sem. Rom. Clerico dictum.

CARMEN V.

*VID tibi cum rigidis, Ignati bel-
 liger, armis?
 Quis tam durus amor, quae tanta
 licentia fati
 Rursus agit? quid te sequeris, fe-
 ra bella sequentem?
 In: oncesā petis; non hos tibi tempus in vsus*

Labi-

Labitur: in mōres alios, alia arma, terendum est:
 Sat Marti mortique datum: desuesce vocari
 Miles, & auspicijs melioribus indue nomen.
 Quidquid iam est (Caelum iubet) obliuiscere bellum.
 Haec ego magnanimi revocabo exordia facti
 Si mea vox inter lituosque tubasque sonantes
 Audiri poterit; bellique immersa tumultu,
 Promius ad vestras penetrabilis accidet aures.

Venerat Hispanas Gallorum exercitus oras,
 Quā Pyrenaeas generosa Nauarra sub arcem
 Tollitur in Superos, atque orbibus inclyta centum
 Strymoniam campis Borealibus aspicit Arcton.
 Iamque adeo ingentis caput inuicibilabile Regni
 Pampelon inclusos Autrigonas arce tuetur.
 Iam circum undantes defensa ad moenia Gallos
 Absterrent, propiusque vetant inuadere Martem
 Vascones, & bellifuror increbrescit utrinque.
 Strenuus, ante alios, Ignatius ardet in armis,
 Consilio dextraque potens, in utrumque paratus
 Aut Ductor dare iura, aut iura capessere miles.
 Non tulit hanc speciem, fatorum nescius Ales,
 Cui Loyoleae cecidit custodia mentis.
 Protinus allapsu sese inter sidera condit,
 Et venit aetheriei Divina ante ora Tonantis,
 Multa precaturus: placidae tum frontis honestum
 Deponit iubar; & venerandum Numen adorat,
 Dulciaque appositis aspergit vota querelis.

O, qui sidereis complecteris omnia vultu,
 Magne Parens, Superūq; hominūq; aeterna potestas.
 Aspicias, ut primis Ignatius errat ab annis:
 Mefugit, & votis contraria vota laceffit?
 Tu mihi, sidereas venientem in luminis auras
 Hanc animam cum forte dares, meliore tuendam
 Auspi-

*Auspicio, quoties sortis praesaga futurae
 Verba renarrabas, quae pectore condita seruo:
 Hunc fore, qui summo virtutem extendat Olympo,
 Praedatorem Erebi regnatoremque profundi,
 Qui Superam multis cultoribus augeat Aulam.
 En, quò prisca mihi, quò fata nouissima vergunt.
 Ut primum patiensque sui patiensque laborum
 Vita tulit, dura tunc durius aegide pectus
 Cingere, tunc lateri rigidum suspendere ferrum,
 Et moliri arcus, & spicula tundere cornu,
 Et quaterie explosis tormenta tonantia flammis.
 Creuit amor belli, dum lubrica cresceret aetas:
 Iamque ter octonas, viuendi ab origine, messes
 Censuit, & coeptis ingentibus arma retractat,
 Et terit indigno, vitae fila aurea, ferro.
 Semper ego affixus lateri, cui barbarus ens.
 Semper adest? quem das finem, Pater optime, caedis?
 Spero equidem, nec vana fidem sententia torquet;
 Sed facis audacem, dum me facis ipse precantem:
 Hunc mihi, quicumque est, animo tu suggeris ignem.
 Agnosco sanctae vestigia proxima flammae;
 Quae sese insinuat, vocemque in verba gubernat.
 Incute vim, penitusque ferocia pectora versu:
 Inijce tranquillos animos, allabere cordi,
 Aspiratura, genitabile numen, in aura:
 Pelle sitim fumantis auaritiemque cruoris:
 In se belligeras conuertere nouerit artes;
 Vincere se, quae restat adhuc victoria, discat.
 Vix ea, cum, vultu iustissima vota serenans,
 Annuit Omnipotens; &, Desine, dixit, amantum,
 Fide, querelarum: luctantem immota sequuntur
 Fata virum, iam iamque pedè pede pressius urgent.
 Venit summa dies, & non reuocabile tempus,*

Quod

Quod meliora ferat; iam proxima meta labori est.
 Bellorum satis, aspersique cruoris abunde.
 Dediscat fera bella, pias exerceat iras.
 Vade, age, quæ tollit fatalia moenia turris,
 Et seruat Superis armamentaria Caelum:
 Hic fortunatum sed inexcitabile fulmen
 Selige, quod iacias, detrectantemque clientem
 Fata, feri; pro caede ferent ea tela salutem.
 Dixit: at hæc animo mandata reciprocant Ales,
 Et mouet aligeros ad grandia munera gressus.
 Est, in secreta Caeli regione latentis,
 Nixa super duris moles adamantina gemmis,
 Parietibusque cauam surgentibus explicat aulam.
 Has Caeli sedes, loca foeta ferocibus armis,
 Vltrices animæ, tristisque pedisequa culpæ
 Paena subit, quoties ultorem crimina poscunt:
 Illic, ut perhibent, affixa trabalibus vncis
 Instrumenta necis surgunt; it abeneus ordo
 Armorum, circumque oram testudinis errat.
 Hic exercituum terror, qui vulneris ictu
 Vno eodemque, virum mille agmina dissipat, ensis.
 Hic clypei immanis fatalia pondera pendent,
 Scutaque perpetuas umbone tegentia terras,
 Fulminibus factura moram: nec fulmina desunt,
 Quæ freta, quæ terras, quæ fundamenta domorum
 Peruellunt, quatiuntque imis è sedibus orbem.
 Hic sæuæ bolides, flammæque tricuspidis ignes,
 Qui, cum fortè comam pandunt & in aëra purgant;
 Accendunt toties minitantem dira Cometen.
 Hæc belli domus, & telorum dira supellex
 Accipit alatum Iuuenem: sed copia fingit
 Incertum, quid fata velint, quo vulnere pectus
 Loyolæ feriat, quæ tela salubrius optet.

*At pendentem animis, oculosque ad cuncta mouentē,
 Allicit innocuos fabricatum fulmen in usus;
 Fulmen, quod dextro vibratum Numine quondam,
 Saulus in exhaustae spirans necis atque minarum,
 Sensit apud celsa crescentem mole Damascum,
 Cum, volucris deiectus equo, dediscere noctem
 Coepit, & irato metiri ē fulgere lucem.*

*Hoc sibi tum multis ē millibus Aliger unum
 Secernit telum: sed puro nectaris imbre
 Aspergit furibundum, & mistas temperat iras;
 Ne u grauius feriant, in cote retundit Amoris.
 Usque adeo, Ignati, Superos tua vulnere tangunt,
 Ut vel saeva tibi mansuescere fulmina possint.*

*Interea rigidum Pamplonae ad moenia Martem
 Intulerat Gallus; sed Vascones arma repellunt,
 Et procul ex altis responsant turribus hosti.
 Foxius, armato, qui Dux erat agmine Gallos
 Finibus ē patrijs, & milite maior & ausis;
 Moliri iubet, ascensuque inuadere muros,
 Gallicaque Hispanis insigere Lilia Castris.
 Nec mora, iam muris scalae pendentibus haerent,
 Iam gradibus nituntur, inobseruatus in arcem
 Quā patet introitus: primo fortuna labori
 Quae fauet, illa nocet; paucorum ut cognita virtus,
 Ascensuque aditus facili iam visus ad hostem est;
 Idem omnes inuitat honos, idem excitat ardor.
 Certatim insiliunt quā semita ducit in urbem,
 Arripiuntque gradus; hos mordicis ore tuentur,
 Exercentque manus, & se statione vicissim
 Proturbant, superantque, reperiuntque, ruuntque;
 Obnixique, humeris super & ceruice suorum,
 Pectus agunt, tolluntque caput, calcantque relictos.
 Et iam turmatim fastigia summa tenebant,*

Cum

Cum laudis priuatus amor communia turbat
 Commoda, communis simul abripit impetus omnes,
 Omnes mole sua & casu voluuntur eodem.
 Quo casu assurgunt animi; pudor, iraque vires
 Estimulant, urbem subita obsidione coronant:
 Nequa vacet bello facies; iam praelia circum
 Mille ferunt diuersa locis; pars moenia tentat
 Scandere, & vlcisci veterem virtute ruinam;
 Pars attollit humo densae testudinis arcem
 Obiectu clypei & fortis curuamine dorso;
 Pars ignes iaculatur, & ingeniosa furentum
 Argumenta facum: celeri volat actus habena
 Malleolus, tortisque vibrata phalarica nervis;
 Et secum, quodcumque volant, incendia portant.
 Pars agitat procul, at propiora pericula mittit;
 Maioresque tubos, & abena tonitrua grandi
 Explodenda globo signatos librat adictus.
 Vt primum iniectos sensit pila missilis ignes;
 Quò iaciebatur venit improuisa, priusquam
 Admoneant fragor & feralis fulgura lucis.
 Illicet ingenti murorum clade patescit
 Vrbs, hostemque vocat: iamque indefensa parabat.
 Colla iugo, seseque in foedera miles agebat.
 Cum subito facibus mistaque Ignatius ira
 Feruet, inextinctamque gerens in fronte fauillam,
 Per medios ruit: & Quò vos timor abripit, inquit,
 O viles animae, & vaenalia pectora paruos?
 Sistite, si quis amor patriae, vel si qua parentum
 Gratia pectus habet. quà nunc contenditis, itur
 Ad ferale iugum, detestandamque catastam.
 Nec pudet, ingenuum mala ducere sub iuga collum?
 Vsqueadeòne mori dolor est, ut vincula morti
 Praetulerim? & peream, modò mors liberrima vitam
Finiat,

Finiat, & patria ante cadat, quàm seruiat hosti.
 Ite, quibus factum magis est ad verbera dorsum
 (Et video & doleo) quàm pulchra ad vulnera pectus;
 Quos victoris Heri inuat exitiale tributum.
 Viuite vos, quibus est vitæ tam foeda cupido.
 Solus ego, si me solum fortuna pudori
 Subtrahat, obiectu capitis certamina posco.
 Quod si fortè animam generosa in caede relinquam;
 Vos mea degeneres mors arguet: ipse decoro
 Sanguine laudabor maculam extinxisse meorum.

Dixit, & in medium sese rapit arduus hostem.
 Iàmque propinquantem, murorumque alta prement
 Sepimenta manu, dorso connixus & armis
 Reijcit, inque humeros incuruat ab aggere turris.
 Nec fraenare potest propiorem in margine cursum,
 Quem semel arripuit: propria iàm mole ruebat
 Ponè sequaturus, seque insuper ipse daturus;
 Cum subitò accurrit, fugitiuaque terga reportat
 In Martem miles, resupinatumque coërcet
 Loyolam à lapsu. dein morte ferocior ipsa,
 Desperat, speratque: sed arma ministrat utrunque;
 Arma dolor, pudor arma facit: stat longa tueri
 Moenia, tormentisque arcere tonantibus hostem;
 Aut cadere, et pulchram petere inter vulnera mortem.

Ecce autem, aduerso quâ propugnacula clio
 Sustulerat Gallus, basiliscum tristè minantem
 Aere cauo, & ferri pondus fatale vomentem
 Hostis ad exitium, suspendit curua rotarum
 Libramenta super; dein pulueris ingerit ollas
 Sulphurei, duplicatque, & nitra nigrantia densat:
 Aeratumque globum, quantum capit ore tremendo
 Machina, submittit, certaue attemperat arte.
 Hic oculis metitur, & altè consulit ietum,

Sortitusque locum caedi funalia longè
 Nutrimenta facis, tereti protendit in hasta,
 Quà colubri aerato patuere foramina dorso.
 Nec mora, subsiliunt obturamenta, propinquo
 Igne laceffita, horrendum dant aera fragorem,
 Et feriunt aures, feriunt quoque lumina flammæ:
 Sed, ferit exploso quæ turbine, ferrea glandis
 Emicat; illa volans hostilia verberè pulsat
 Moenia, murorumque suprema è parte reuulsum
 Longiùs eiecat valido luctamine saxum.

Hoc tibi nunc venit, Ignati, surasque rigenti
 Aere cothurnatas, & crura latentia rumpit,
 Prostratumque affligit humo, spemque abijcit vnà
 Pugnantum sociorum, & tecum vulnerat omnes.
 Extemplò positis turbati Vastones armis
 Deferuere aditus: animam cecidisse putares
 Militiæ, sic friget iners exercitus; hostem
 Iàm spontè accipiunt, iàm propugnacula pandunt,
 Iàm leges & iura volunt; iàm Gallica turres
 Signa gerunt, ventoque volantia Lilia plaudunt.
 Vidit anbelantem misera sub caede clientem
 Aliger, aetherea qui nuper ab arce vibrandum
 Attulerat fulmen; tunc denique tempora nactus
 Opportuna sibi, dextro molimine ferrum
 Liberat. Illud abit Loyolæque aurea portat
 Vulnèra, transadigitque latus cratemque sinistri
 Pectoris, infixumque profundo in corde quiescit.

Surge age: posterius medicinam crede prioris
 Vulneris, Ignati; quid tela ferocia tractas?
 Surge age: non caedem, non vulnus amabile sentist
 Iàm tibi, crede, alius pugnandi nascitur ordo.
 Non hominum te bella manent, sed bella Deorum;
 Sed scelerum, Stygiique manent certamina Martis.

*Aspicias, Oceanus quantum complectitur orbem ?
 Illuc immittes iuratam ad bella cohortem ,
 Foeda profanatis orbantem altaria sacris ,
 Impiaque immeritis arcentem numina templis .
 Quid referam, Duce te, Stygijs claudenda cauernis
 Saeua tyrannorum capita , indocilesque colubros
 Orbe procul toto, Phlegetontis in antra fugandos ?
 Ante alias, tibi Roma vacat penetrabilis, oras ;
 Quam tu saepè vocabis, & ipse vocaberis illi ,
 Postquam sidereo transcribes nomina Regno .
 Scilicet hinc palma , & spolijs Acherontis onustus
 Ad Caeli referes Capitolia celsa triumphum :
 Romanosque animos, captiuaque vota Quiritum
 Ad currum duces, dominantemque urbibus Urbem
 Nobilis aurigam tibi nanciscere curulis .
 Finge, age, te geminum Saulo, moresque tonantes
 Indue, quandoquidem tonitru cecidisti eodem .
 I Saulo comes, & generoso munere compar ,
 I, terris infer, vas nobile, nomen I E S V .*

51

VIRGINIS

Nascentis ad vitam

GENETHLIACON

A N. N. SEM. ROM. CONV
dictum.

CARMEN VI.

*ENERAT in lucem Diui lux
filia Solis,
Mox Solem paritura suum; Nati-
que, Patrisque
Iam tum plena, pio dotarat lumine
terras.*

*Cum manus Aligerum micat obsequiosa, cadentis
In morem nimbi, Dominam nutricis egentem
Exceptura sinu; donec maturior aetas
Exuat imbelles annos, sat conscia vitae.
Dux Procerum Gabriel, qui mox ad Virginis aedem
Maius opus moueat, Diuinae nuncius Aulae.
Ergo agit, & tardos velocior increpat Euros
Mensus iter Gabriel, quâ viuo in fonte Voluptas
Nascitur, irriguo dare nomen idonea campo.*

*Est locus, Eos ubi sol propè despicit Indos,
Trans marium terraeque vias, & limina mundi,
Trans Libyae sidus, curuantem brachia cancerum,
Hic fortunatae latis in vallibus Heden
Assurgit regio, Caeli latus inter utrunque,
Nec niuium patiens, nec inertibus horrida flammis.*

*In medio Euphrates admisto Tigride surgit,
 Nilusque, & Ganges; ubi quatuor una fluentis
 Vena tumens, vno se nomine voluit & atueo.
 Donec in abscessu ruris, totidem ostia pandit,
 Quot mistis crescebat aquis: tum redditus amnis
 Quisque sibi, refugit, propriasque recolligit undas.
 Haec inter nemora, & viuacis secula Veris
 Postquam primaeui scelus expendere Parentes,
 Anguis ob inuidiam, pulsi fatalibus oris;
 Attulit artificem locuples Sapientia mentem;
 Quaque manu stabiles librauit pondere terras,
 Suspenditque polis Caelum; fabricauit eadem
 Venturae cunas Dominae; puerile tributum
 Colludentis adhuc, sua per cunabula, mundi.
 Nam, quâ floriferi medium cor praesidet horti,
 Surgit, in inuidiam Caeli, genitabile germen;
 Quod cum felici Deus ipse locaret in aruo;
 Tu mea, dixit, eris, Vitaeque vocaberis Arbor:
 Ergo, Regali dignas ut Virgine cunas
 Fingeret, artificique pares, Diuina Creatrix;
 Hinc sibi materiem factis ingentibus aequam,
 Exemplum ex sese petijt; ne longior aetas
 Vincat opus, serosque intactum sentiat annos.
 Quin etiam insculpsit docti miracula caeli,
 Atque habili ornatu pretium rude roboris auxit.
 Mole super, vario currunt emblemata textu,
 Argumentum ingens, & inenarrabilis artem
 Caelatura refert, solito maiora parantem.
 Illic Isacidum, Vates non inscia rerum,
 Incidit sobolem, totamque ex ordine gentem,
 Quotquot Idumeos traxerunt sanguine Reges.
 Ante alios, teneram Iesseâ è stirpe Puellam
 Attollentem animos, quantum demittit ocellos,*

Vixdum purpureas egressam in luminis auras.
 Illam docta manus, vero sic verius ipso
 Expressit, lignoque exstantia reddidit ora;
 Ut vagire putes truncum; similisque sonanti
 Vox oculos fallat, si cautas falleret aures.
 Nec procul hinc eadem traductis firmior annis,
 Templâ colit; iamque ad sacrâ prece supplicat aram;
 Ut muto credas in robore semina mentis,
 Vota nec arboreo, sed vero è pectore nasci.
 Parte alia niueo per opertos vellere campos,
 Facta Parens, antrû & pendentibus horrida tophis
 Saxa colit, stratumque seuero in gramine Natum,
 Heu pietas! fouet, & lino sub paupere condit.
 Vidisses, proprio iumenta carentia sensu
 Hic gerere humanû: & quanquàm bis nescia flecti,
 Quòd fera sunt, & sunt quoque lignea; nò tamè urget
 Aut ligni rigor, aut genius feritatis abhorret
 Obsequio tantum; quin aestu cordis anbelo
 Restaurent Puerum per inhospita tesqua iacentem,
 Et Caeli vitam foueant spiramine vitae:
 Tàm benè subripiunt vero mendacia famam.
 Hinc è quadrisfidæ funesto robore quercus
 Delicias pendere suas videt anxia Mater;
 Et pendet simul & pallet tàm proxima vero,
 Sic riget attonitæ similis, sic arida torpet;
 Ut dubites, an, supremum non passa dolorem,
 Illo induruerit trunco; truncusnè viciissim,
 Ut melius Domini miseretur funera, viuat.
 Denique quidquid id est, nisi Virgo spirat & ardet;
 Non est materiae, mihi credite, culpa, sed artis.
 Illic è terris redeuntem in sidera, quinos
 Gestantem soles & amica in nube vehentem
 Prospicit, & Nato comes ire per aëra vellet.

Parte alia comes it, subuecta sequacibus Euris,
 Dilectoque innixa suo, per mille volantum
 Agmina Caelituum: toto ruit obuia Caelo
 Turba ministrantum, Dominamque in sede locatam
 Excipit, & sacro certatim stemmate cingit.
 Hoc olim in cunis Sapientia nobile rerum
 Incidit monumentum, aevi praesaga futuri;
 Atque opere in tanto placuit sibi nobilis auctor
 Seque excussit agens, atque arte laceffit artem;
 Ut similis vero non mentiretur imago,
 Quaeque incisa notat, quondam ventura doceret.
 At manus Aligerum, supremo ut limite mundi
 Attigit Euphraten, & Vere tepentia regna;
 Excipit artifices, caelestia munera, cunas,
 Metiturque viam, quae, colles inter Idume,
 Palmiferos iacet vicina ad sidera foetus.

Hic noua progenies Caelo delapsa supremo
 Hauserat aethereas Regali è semine luces.
 Materno tum forte sinu vix orta sedebat
 Pupula, deliciae Matris; quantum instar in illa est,
 Qui lepor, & facili veniens quae gratia riuo?
 Nil gerit humanum, mortali lumine maior
 Nescio quid praeter solitum caeleste minatur:
 Siqua homines inter Dea nascitur, o Dea certe!
 Scintillant oculi, tenuis duo sidera vultus,
 Frons habet imperium, rutilat pro crinibus aurum,
 Pro teneris spirant geminata corallia labris,
 Floridulo nitet ore color, mistimque resultat
 Parthenice velut alba rosas, velut aureus orbis
 Cingit ebur, candorque reciprocatur arte ruborem.
 Dixeris, haud alia caelestem degere vitam
 Sede Pudicitiam, superis cum labitur oris;
 Et colit humanos, Caelo tamen aequa, recessus:

Inte-

Interea Dominam famulatrix turba salutat,
 Miraturque Auctoris opus, nil tale creantis,
 Postquam res olim confuso exemit aceruo.
 Ergo secuturas operosa in munera dextras
 Expedit, exiguumque inuoluit corpus amictu,
 Quem Diuina Parens nascentum ab origine rerum,
 Neuerat, & magna telam distinxerat arte.
 Illic fidereas acies, duodenaque signa
 Circumscripsit acu, crescentem in cornua lunam,
 Finxit in argento, viridi subtemine terras
 Induit, & superos adamante coërcuit orbes.
 Vidisses, patrio turmatim cedere Caelo
 Desertricem animam, comitumque ad terga sequentū
 Mille globos, turpi squalentia monstra veterno.
 Nec procul, aethereis meliorum Ductor in armis
 Insequitur victos, oculisque ardentibus ira
 Ventilat elatum semper sine vulnere ferrum.
 Credas, aethereo pugnam increbrescere campo,
 Partitasque in bella acies, tela obuia telis;
 Cedentesque loco tenues sine corpore vitas,
 Et cadere, & factis aequas persolvere paenas:
 Usque adeo exsultat mentito in stamine verum.
 At chorus in reditu victor pia colla Tonanti
 Subjicit, ostentatque fidem, & dicat omina palmae.
 Interea tenues Virguncula prodit in auras
 Parte alia telae; leuis hūc exercitus alas
 Vertit adoranti similis, Dominamque salutat
 Instauraturam, quas strauerat ipse, ruinas.
 Hoc igitur velo, zonaque plicatilis auri,
 Virginis innocuae teneros circumligat artus
 Obsequiosa manus Superum; leuis ambit amictus
 Viuentes candoris opes, ceu signifer ordo
 Astrorum incingit, caelestis fascia, Caelum.

Iàm cunas adhibet Gabriel, caelataque cunis
 Argumenta operum, fatalibus edita terris
 Hic Diuam locat, & propria inter facta reponit,
 Vt neque iàm desit muto sua vita labori.
 Denique candidulis super inijcit inuida membris
 Lintea. me miserum! mea vix Aurora videri
 Coeperat, atque oculis primo velut occidit ortu.
 Ne claudat saltem illa faces, si pectora condit;
 Neu pereat mihi tota simul; sed & ora quieti
 Componit Gabriel, somnumque inuitat, amantem
 Anteuenire preces, ac sponte ad lumina lapsum.
 En venit, en geminas operit lux aurea gemmas:
 Nunc verè indormit Caeli concentus & ardor;
 Nunc consanguineus lethi sopor, a secla vitae est.
 Audin, vt innocuo spiratur anhelitus ore?
 Hic certè sonitus, tenuisque hic sibilus aurae
 Numen habet: iàm Musa leues compesce querelas.
 Sic monet alatus Iuuenum chorus. ô age, cantum
 Comprime, ne turbet vox importuna soporem.

VIRGINIS

Ab Angelo salutatae

EPITHALAMIVM

A N. N. ACAD. PARTH
dictum.

CARMEN VII.

*ESPER adest, nec sole minor.
iàm deserit arcem**Lucis inocciduae, iàm diuitis um-
bra diei**Vesper inardescit; superi consur-
gite Ciues;**Linquere iàm Caelum, iàm diuinos Hymenaeos**Dicere tempus erit, vos, ò quibus aurea fandi**Copia, fidereas in carmina soluite voces.**Iàm Gabriel praeuertit iter, Nuptamque salutat**Castus Hymen, Diuinus Hymen, cui pronubus ardor**Lege maritali succenditur, ardor amantum.**Mox aderit Sponsus, cùm primùm Nupta loquenti**Annuerit Iuueni, nec coniugiale pudico**Flammeolum vultu, taedamque in virgine dextra**Respuerit, Sponsum verbo confessa Tonantem.**Quare agite, ò Superi, dùm tempestiuus inertem**Segnitiem claro castigat noctifer igne;**Ducite vocales in carmina, ducite nervos.**Audior: immensum video discedere Caelum,**Et medium valuis bipatentibus aethera findi,**Palan-*

*Palantesque errare globos, operique futuro
 Succintas acies caelestem ducere pompam.
 Sponsus adest. Viden, ut perneciter exiluire
 Siderei Proceres, auroque & diuite luxu
 Collucet, fertisque comas ardentibus aptant?
 Iam famulatrices laeta in connubia dextras
 Expediunt, iam feruet opus; studiosa vagantur
 Agmina Caelituum: nullo duce libera feruent;
 Hortator sibi quisque operum: se quisque gubernat;
 Nec patiens it legis Amor; studiumque placendi
 Non eget imperijs, nisi quae ferat aequa voluptas.
 Sic Pubes incerta volat, sed certa laborum,
 Nec temerè confusa volat; sine lege resultat
 Lex operum tantorum, atque expers ordinis ordo.
 Usque adeò in medijs erroribus, haud tamen errant.
 Qualis apes labor & generandi nectaris ardor
 Exercet, cum Vere nouo per olentia prata
 Stillatum violis subeunt onus, aut ubi densae
 Disponunt flauas texto sub vimine cellas;
 Aureus haud aliter supremo exercitus aruo.
 Itque reditque frequens, Dominoque laborat amati.*

*Aliger interea, quem mundi cura fatigat,
 Aeternosque rotare globos, molemque sequacem;
 Dat signum Caelo: Coniux venit, ò age Pubes,
 Excipe, siquis amor, venientem, haud plura loquuto
 Annuit, & famulas comitum manus expedit alas.
 Ecce autem vehitur per candida compita solis
 Rex Superum, thalamoque exsurgit coniugus aureo.
 Quantus in angusto lepor, & quae gratia, vultu?
 Qui labris afflatur bonos; quae pugna colorum,
 Aut potius quàm certa animat concordia frontem?
 Qui soles oculorum ardent? vos ò mihi soles
 Este boni, dum tanta audax incendia lustro.*

Dici-

Dicite vos vestrasque faces, & luce diserta,
 (Nostis enim melius) caelestem pingite formam.
 Illum currus agit, qualem nec Romula tellus
 Orbe triumphato surgentem in moenia vidit:
 Nec talem primo de carcere lucis Eoae
 Sensit in Occiduas Caelum decurrere metas.
 Scilicet, ut fama est, quoties immobile Numen
 E Superis molitur iter, terrasque reuisit;
 Tranquillae ventorum animae, quibus aurea vultu
 Temperies, adsunt; famulataque colla Tonanti
 Supponunt faciles, nec agentia fraena recusant.
 Nunc quoque conueniunt semoto ab limine mundi
 Aligeræ certatim auræ; volat Eurys ab Ortu
 Mitis, ab Occasu Zephyrus, Mareotida linquit
 Auster, & Odrysiam Boreas placidissimus Arcton;
 Omnes clementes animæ, Zephyritides omnes.
 Nam neque natiuus vultum fragor, aut furor alas
 Asperat, aut cogunt equitantem in nubibus imbrem.
 Ipsi, quid sit Amor, venti turba aspera discunt.
 Nec mora: compositas placido sub pondere pennas
 Subijciunt, ijdem currus, ijdemque iugales;
 Aequa fronte iugum rapiunt, & passibus aequis;
 Nō vsquàm ignari, tantū hoc sibi munere plaudūt,
 Insideat quantus collo Deus. hos Amor alta
 Sede gubernator regit, & dispensat habenas:
 Non ille informis, caecoque exemptus aceruo,
 Idem caecus Amor, chaos indigesta propago;
 Sed, quem Diuinæ geminatus spiritus auræ
 Vno eodemque tulit partu, fecitque ferendo
 Spiranti similem Gnato, Patrique gemellum.
 Ille oculatus Amor, currus auriga volantis
 Fraena regit, ventosque docet parere lupatis.
 At superi Proceres, factō velut agmine, currum

Obnixi

Obnixi stipant, Dominumque sequuntur euntem.
 Pars dociles animat lituos, neruosque loquaces
 Prouocat ad cantus: est, qui vocale canoro
 Tangit ebur plectro, digitisque volantibus errat
 Auratae per colla lyrae: pars aethere summo
 Pensilis ad numerum choreas ciet, & pede fidens
 Mobile corpus agit, nunc sese versat in orbem,
 Turbinis intorti celeres imitata rotatus;
 Nunc placido motu, placidissima obambulat arte,
 Intexitque vias, cursuque retexit eodem,
 Et labyrinthis erroribus aëra signat:
 Atque aliquis tremulos modulatus corpore saltus,
 Mille vices iterat, iacit exsultantia membra
 In sublime, teritque pedem pede, crura supinus
 Implicat in sese, mox dùm redit explicat, idem
 Et salit & resilit, corpus vibrat & rotat idem.
 Quis neget alatum? quanquàm modò subdidit alas
 Ingeniosus Amor pedibus, quas daedala quondam
 Remigio volucres humeris natura locarat.
 Hos inter plausus, & amicae munera Pubis,
 Nobile par Iuuenum assurgit, geniumque laceffit,
 Nescio quid meditans; quos respondere paratos
 Ad numerum, & dulci vocum certare duello,
 Instituit Melopoea, sui choralistria Caeli.
 Nunc tamē & cantu aequiparāt & voce Magistrā.
 Ergo inter sese contendere versibus ambo
 Alternis coepere, decent alterna iugandos.
 O ego si numeros & mollia verba tenerem?
 Aggrediar tamen; & memori quae condita seruo
 Mente, sequar: vos hūc animos date. sic prior inest,
 Inque vicē hic Spōsum, Nuptae canit alter honorem.
 Cernitis? è thalamo Sponsus procedit auito.
 Hunc Amor extorrem potuit deducere Caelo,

Et Natum chari complexu auellere Patris,
Complexu Patris fugientem auellere Natum
Connubio iungendum, atque optatis Hymenaeis.

Cernitis, ò socj, Nuptam? discedite contra:
Materno iacet in gremio secunda Pudoris.
At cum flammeolo tanget pede limina Coniux;
Materno fugiet gremio, nec, ut antè solebat,
Aversata faces, Sponso iungetur amanti.

Ille genus summum trahit alto à sanguine Divum,
Vera Dei Soboles, Patrique simillimus idem.
Nobilis est Coniux: quid tantum Nupta moraris?
Annuè; si nescis, erit & te Coniuge dignus.

Isacidum genus, & Iesseo è germine virga,
Virgo nupta viret, proles aequissima Regum.
Nobilis est Sponsa, ò Coniux: audentior ito,
Quid tantum subsistis? erit te Coniuge digna.

Nondum confuso discessit ab aère Caelum,
Nec grauis incubuit librato pondere tellus;
Immortalis erat, fugitiui temporis expers,
Felix sorte sua, felicitis terminus aevi.

Vix dum suppositas montana cacumina valles
Calcabant, terraque eruperat agmen aquarum;
Illa Deo comes immensis in fluctibus ibat,
Et senior iam tum, puero ludebat in orbe.

Aureus es Coniux, pare est tibi gratia frontis,
Par decor; haud aetas similem tulit vlla priorum.
Tantum alijs praestat, formae tua gloria; quantum
Sidereo praestat Titania forma theatro.

Regius est tibi, Nupta, decor, formaque decenti,
Quot sunt quotq. fuere Heroides haud tibi certant.
Quantum alijs praestat facibus Latonia, tantum
Virgineo in coetu species tua deprimat omnes.

Splendet ebur, splendet natiuo lumine Titan,
Et

*Et suus est quondam gemmis honor, & suus auro.
At tu si formam exponis; tum cetera sordent:
Pallet ebur, pallet nigra ferrugine Titan,
Nec suus est gemmis honor usquam, nec suus auro.*

*Candida sunt primam stillantia lilia myrrhæ,
Dulcè rubet radijs rosa subdita matutinis.*

*At tu si lucas aperis; color exsulat omnis:
Lilia nec candent, quamvis stillantia myrrham:
Et radios bibat illa licet; rosa pallida languet.*

*Aspicias, ut toto collucent sidera Caelo?
Ut spargunt in nocte diem, plauduntque choreas?
Quo fugitiue ruis? Superum si liqueris axem;
Sidera diffugient, succedent nubila Caelo.*

*Aspicias, ut maerent hyemali prata veterno?
Ut glacie torpent segetes? ut inhorruit orbis?
Heu fuge: si mæstas habitaueris incola terras;
Cedet hyems, vernis succedent floribus arua.*

*Haec illi. at viden, ut Gabriel diuerberat alas?
Annuit aethereo Regalis nupta Marito:
Annuit. ipse refert Gabriel. viden, ut celer Euros
Urget amans Coniux, seseque in limina condit?
Huc licet usque sequi. quod erat memorabile, dixi:
Cetera dicet Amor; non omnia possumus omnes.
Idque audire satis, quod possit plura docere.
In thalamo Deus est; Coniux in Virgine Virgo.
Ipsa suo Sponsum vestit de sanguine Nupta,
Atque adytis cohibet. latet impenetrabile Numen,
Et fugit ad gremium; nec se cupit antè videri,
Quàm tegat humana Diam sub imagine formam.
Ite igitur teneri, fugit Hesperus, ite Hymenæi.*

VIRGINIS

Elisabetham inuisentis

PROPEMPTICON

A HIERONYMO PLENIO

Sem. Rom. Conu. dictum.

CARMEN VIII.

*ARCITE, siquis amor, sum-
mis in montibus Hebron*

*Exercere leues opera in fabrilia
dextras.*

*Sidereï Proceres: aderit iam Re-
gia Virgo.*

En volat, en celeri calcatur iuga proxima gressu.

Proijcite arma manu: satis est voluisse tributum

Moliri Domino. procul, ò procul omina mortis,

Quadrifidasque arcete trabes; neu flebilis arbor,

Ante diem, miserae moueat fastidia Matri.

O ego, cui voces furatur in aëre nimbus!

Illi instant operi, dextrasque licentiùs urgent,

Nec coepto absistunt; nisi cum manus ultima poscit.

Scilicet Aligeri, qui nuper ab orbe paterno

Deduxere DEVM castae Genitricis in aluum,

Postquam, defuncti obsequio coluere Tonantem

Virginis inclusum gremio, ad praeludia vitae;

Illicet ad Iudae montana virentia tendunt:

Hic ubi palma frequens, & inumbrans aëra cedrus

Crescit, & in silua nomen Libanitide seruat.

Ergo

Ergo alacris Pubes, & fatis plena futuris
 Triste ministerium, & molimina dura laborum
 Certatim aggreditur dextris: amor omnibus unus
 Quadrifidam fabricare trabem, monumenta doloris
 Tristitia; quae Domino nascenti ad luminis oras
 Duleia dona ferant: clauosque vncosque trabales,
 Horrentesque rubos, optata crepundia nato.
 Instant ardentes Superi; sua quisque tuetur
 Munera; sed facili tractant opera omnia motu;
 Assueti immensos versare rotatibus orbes.
 An graue sit quidquam, quibus est leuis alea, Caelum
 Nec mora: pars veteres conata bipennibus alnos
 Exscindit: truncos, & adhuc rude robur adaequant
 Dentati chalybes: argutaque lamina serrae
 Quatuor in facies, totidemque in cornua quadrat.
 Pars latera aequa dolat, ferroque politius urget,
 Artifici ferro, quod longae carcere buxi
 Clauditur; unde acies mergit quantum ima subacta
 Materiem morsu allambat: volat illa frequenti
 Pulsa ministerio, per & exaequabile dorsum
 Itque reditque trabis, dum laeuia fingat eundo,
 Aspera quae subeunt, & quae turgentia, ponat.
 Pars hinc inde trabes, & transuersaria subdit
 Brachia, & in versum nihil obliquata decussat.
 Pars maiora parat, totumque emblemate multo
 Caelat opus: sculpsit necis instrumenta futurae,
 Affigitque cruci tormenta nouissima, quondam
 Affixura DEVM, pretioque rependit eodem.
 Haec tenus Aligerum Pubes operosa laborat;
 Nec labor ille tamen, nec cura nisi inscia curat;
 Caelestesque animas discrimina nulla fatigant.
 Interea attollunt aequatis viribus ingens
 Argumentum operis: tum consternata recumbunt

Ingenua, & tantae Vexilla salutis adorant.

Agnouit longè facinus praesaga malorum
 Virgo, suamq. Crucē (quis enim sua vulnere nescit?)
 Ut vidit tamen, ut perijt! suspiret ab imo
 Corde? sed & gemitus, & inertem dissipat auram
 Clausus amor gremio; nec habent suspiria vocem.
 Funderet ex oculis lacrymas? nec repperit imbrem,
 Quem pluat; arcani sol pectoris horrida pellit
 Nubila. quid faciat, cui proxima causa doloris,
 Sed dolor omnis abest? quos nō habet, aduocat aestus:
 Et miseram fortuna facit, tristemque voluptas.
 Quod si fortè dolet, non est dolor: aegra videri,
 Sed non esse potest; cuius de pectore surgit
 Vena boni, semperque suo se flumine pascit.
 Ut celerat, propiusque Crucis simulacra tuetur;
 Substitit, & Cui te, dixit, mea vita reseruas?
 Haec tibi funestus parat incunabula mundus?
 Quos ego in amplexus caelestia pignora gesto?
 Cui venit officio sanguis meus? horrida maestae
 Ut pingat monumenta necis? Nec pluribus usa est.
 Nempe querelarum plura argumenta negabat
 Cordis Amor, nec erat maerendi turbidus auctor.
 Quidquid id est, Nati Patrisque in vota recumbit.

Audijt Aligerum manus obsequiosa loquentem
 Pauca; sed attonito meditantem plurima vultu.
 Et videt, & sese incusat: iam paenitet artis,
 Et fecisse dolet quod sit tibi, Diua, dolori.
 Tum famulatricem deducit ab aëre nubem,
 Inuoluitque Crucem nimbo, truncoque trabales
 Eripit ex oculis, miserae spectacula Matri:
 Et simul ex oculis tristissima cessit imago:
 Vrget enim suus intus amor, mentemque serenat.
 At Pubes maestum compensatura laborem,

*Emicat ad Dominae castum latus : ambit euntem
 Vestigatque frequens ; sed, quàmuis urgeat alas,
 Vix tamen assequitur, quam penna vehebat Amoris.
 Illi seruitio incumbunt : pars strata viarum
 Aspera mollito subigit mitissima cliuo ;
 Saxaque, surgentesque rubos, & inhospita vellit
 Errantum tormenta pedum : pars nectare puro
 Spargit humi anteuiolans, & pulueris enecat undâ.
 Pars florum nimbos, & olentes ingerit herbas
 Dulce leuamentum pedibus . spirabilis imber
 Attactu Dominae sibi furaretur odorem,
 An daret, ambiguum ; certè illo ex tempore creuit
 Veri maior bonos, & gratia floribus aucta est.
 Pars librata super pennas, velut agmine factio,
 Desuper incumbunt, seseque in mutua nectunt
 Vincula, & ingenti laterum compagine nubem,
 Sideream efficiunt nubem ; quae solis ab aestu
 Vendicat errantem Auroram, placidaque volantum
 Alarum vice, pro Zephyris exsuscitat auram.
 Sic volat in montes, sine me, mea Dia Viatrix.
 Sed quid ego moror ? Elisabethae iam proxima sedes
 Meta Viatrici patet ultima . quis mea turbat
 Gaudia ? iam nitidum caput occultare meus Sol
 Incipit : en subit, & mihi iam tota occidit, & me
 Ipsa suo necat occasu . quid cetera dicam ?
 Nocte premor : taceo . sunt grata silentia nocti.*

B. ALOYSII GONZAGAE
E SOCIET. IESV

cum Deo colloquia

O A R I S T Y S

A PALLANTE GRATIANO
Acad. Parth. dicta .

C A R M E N I X.

*V*IS tibi tam faciles caelestis Dae-
dalus alas
Expedi, & mentem format; Gon-
zaga, volucrem
Aëra per medium ? suus illam spi-
ritus urget ,

An Deus ? An sua cuique, levis fit penna, voluptas ?
Quidquid id est, magnū est . sic fama pedisequa Veri
Nunciat, aethereas animum volitasse per oras
Saepè taum, & tenui membrorum carcere lapsū,
Inuenisse vias ad Iudicis ora Tonantis ,
Atque orasse suam, se tantū interprete, causam .

Nox erat, & nigra sopibat imagine terras
Somnus, curarum domitor, pretiumque laborum .
Sed non Caeli oculos clausit sopor : aurea circum
Altra quiescentem, radijs vigilantibus , orbem
Seruabant, tacito vix conuiuentia motu .
Tu quoque, fiderei comes agminis , ora trahebas
Irrequieta Puer ; nempè hoc vel nomine fidus

E 2

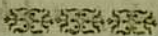
Nobi-

Nobile terrarum es. nec te sopor altus habebat
Qui reliquos sternebat humo; nisi fortè soporem
Dixeris hunc, quem fecit Amor, spirabilis hospes
Pectoris aeterni, Diuinae filius aurae.
Ergo propinquantis violento Numinis oestro
Tactus Aloysius, taciturnae noctis in umbra,
Indulgere DEO quoniam iuuat, emicat ardens
In medium conclaue, toro demissus ab alto:
Hic positis terrae genibus, manibusque supinis,
Supplicis os, animumque gerens in vota laceffit
Aurea vota, DEV M. quae tùm cum Numine solus
Solut agit? tacet os, oculorum labra loquuntur,
Verbaque sunt lacrymae; donec suspiria rumpunt
Cordis iter, ducuntque profundo è carcere voces.
O Pater, aiebat, generique simillimus auctor,
Qui potes aequalem tibi fingere; finge precantem
Hanc animam, si parua tuae sum linea vitae.
Sum tuus, o Genitor, neque me mea debita torquent,
Quandoquidem debere iuuat. cum foenore soluit,
Qui, cum debet, amat; nec amat qui munera differt.
En erit illa dies, quae me tibi reddat amantem?
Nec pudet alterius dici, debere puderet
Hoc quantum est animae, nisi tu mihi creditor essis.
Optimam te, magne, fruar: patrioque receptus
In gremio, claudam momenta nouissima vitae,
Quae plus mortis habet! Quid adhuc spè tēpore pascis?
Hanc vitam libare sat est: nocet hausta voluptas,
Quae labris admota iuuat. Iam desipit humor,
Qui placuit: viden', ut discrimina mille malorum
Circumstant? hinc luxus opum mihi vincula necesse
Aurea, sed ferro grauiora: hinc dulce venenum,
Aula, sitim facit: hinc genitrix foecunda nocentum
Hydra voluptatum, saeuaque nocentior hydra

Ipse

Ipse ego, me sequor, ipse mihi metuendus, & idem
 Me metuens, idem patior quae vulnera feci:
 Quàntò proximior, tantò violentior hostis.
 Quid faciam? qua vi fugiam me me ipse sequentem?
 Plura locuturum prohibet dolor, ultima luctus
 Exprimit, & melius lacrymae, quàm verba perorât.
 Audijt è Caeli secreta parte gementem
 Divus Amor; doluitque, dolor si tangit Amorem.
 Labitur extemplò, qualis sine nube videri
 Caelicolis quantusque solet: sed frontis honorem
 Deposuit, neque enim iubar impenetrabile ferrent
 Mortales oculi; visumque retunderet ardor.
 Sensit Aloysius properantem, & laeta ferentem
 Argumenta voluptatis; nec maluit unquam
 Posse loqui, quàm cum melior sententia vocem
 Poscit, & exstimulat sua se per gaudia pectus.
 Dicere conantem DEVS occupat: Hoc satis, inquit,
 Desine plura Puer: satis est voluisse fateri
 Quidquid id est, quod pectus habet: nec numina pectus
 Nostra latet; Nunc tu, quoniam libet, utere votis.
 Vix ea, cum liquidum Divini roris odorem
 Fundit in obstantes operosa aspergine vultus:
 Inque oculos & in ora liquat; dein ventilat alis
 Inspiratque auram, leuiorum obliuia rerum
 Aspergentem animo, melioraque sensa mouentem.
 Nec mora, iam tenuis membrorum obstacula rumpit
 Spiritus; & molem, qua tardius ire solebat,
 Linqvit humi simplex, & iam sine corpore vita;
 Ipse suas illi pennas Amor, ipse volatum
 Expedit, ipse pari moderamine librat euntem,
 Expenditque fugam, ne parte laboret iniqua:
 Mox propria gravitate levis sine remige penna
 Carpit iter mentemque tuam, Gonzaga, volantem

*Ducit inaspecti secreta per atria Caeli .
Ille quidem superas securus inambulat oras :
At corpus sine mente iacet, non labra gubernat
Halitus ad vocem, iam torpet anhelitus oris ,
In venis iam sanguis hebet , non palpitat imum
Pectus, & in media, cor, pectoris arce quiescit .
Lumina fixa patent, stant tegmina nescia flecti ,
Immotumque supercilium . ferale cadaver
Dixisses, nisi quod vitam sapit oris honestas .
Nescio quid spirat, vitae sine munere, vultus .
Aut si non spirat ; sperat tamen , aestuat, ardet,
Sollicitatur, amat, gaudet, dolet ; omnis in uno
Statque, caditque color, seseque reciprocatur aestus .
Usque adeo vultum , quamvis sit diffusa longè ,
Mens animat; nec in ore negat, quid tractet in visceribus,
Cetera quid memorem? non est mortale, quod optas
Musa redordiri ; prohibent adamantina Caeli
Vela, Tonantis opes , Superumque arcana videri.
Sic sumus infelix hominum genus ! astra tuemur
A tergo, faciemque negat mortalibus ardor :
Extimus inuitat visum decor , intus arcet :
Multa licet sint astra , inopes nos copia fingit ;
Nec faciunt homines , vel sidera mille, beatos .
Ergo, sidereis quid mens agitarit in oris ,
Explorare nefas . Amor illi in sidera Ductor .
Hoc audire fatis ; tu cetera conyice ab uno .
Aut, si tanta sitis rerum cognoscere causas ;
Consule caelestem, si nosti , consule Amorem .*

B. ALØYSII GONZAGAE
E SOCIET. IESV

Voluntaria pro CHRISTI amore supplicia

SOTERIA

A BALTHASSARE CITTADELLIO
Sem. Rom. Conu. dicta.

C A R M E N X.

*Amor, ò viuaæ hominum, diuumque
voluptas,
Quis te carnificem meliorum fecit
amantum?
Sensit Aloysius tua vulnera, Diue
repertor*

*Paenarum, tenerique satellitis aurea tela
Sentit adhuc antiqua, infixaque pectore seruat.
Tu mihi, seu faciles, Diuine sagittifer, arcus
In Caelum excerces, seu vibras spicula terris;
O ades, ò bonus, & vultu ne despice vatem
Facta renarrantem tua, sed non versibus æquis.
En signum, quò tela vibres. mihi denique centum
Grandia nunc vellem, totidem cum vocibus, ora:
Sed vellem, quæ tu feriendo feceris, ora:
Et linguae centum non sint nisi vulnera centum.*

*Vix benè traductis ratione carentibus annis,
Coepit Aloysius viuendo agnoscere vitam:
Cum medias pius inter opes, interque frequentum*

Blandimenta voluptatum, castissima dixit
 Vota DEO, mētemque animumque dicavit Amori.
 Vidit Amor, risitque : & praeda diuite laetus,
 Accipite, Nate, inquit ; tu foedera faxis
 Intemerata sient : meus es, Puer optime ; neu te
 Subtrahat aut aetas aut mens incerta futuri,
 Mox adero defensor . at haec tibi nuncia mitto
 Dona prius . dixit, subitōque volubile telum
 Intorsit pius . it cuspis potura cruorem
 Ad Pueri venas, & vulnere pectus acerbat .
 Fortē soporis inops taciturna per otia noctis
 Stabat Aloysus, Numenque in vota vocabat,
 Tendebatque manus, infrungebatque ferendo,
 Nuda nudus humo, brumae intractabilis iras.
 Cū subitō aeterni iubar insuperabile Solis
 In media fert nocte diem ; procul alite penna
 It nigror, & liquido conclauē rubescit in auro.
 Sensit Aloysius venientem : nām quis Amorem
 Dissimulet, tanti nec sentiat hospitis ignes ?
 Quisquis is est, sine sensu, & vix spirabile saxū est :
 Venit Amor : sed prob' quantum mutatus ab illo,
 Plurima cui teneram tranquillat gratia frontem ;
 Qui Superos nutu beat, impenetrabile Numen !
 Regia non illum vndanti chlamys ambit amictu,
 Non aurum, non gemma notat ; non futile Caelum
 Intextusque aēr, & vela thalassina condunt .
 Sed toga, quam liquidus cinis olim pinxerat, at nunc
 Ipse etiam sese cinis hic extinxit, & anceps
 Pro fuco rigor, incertusque subalbicat horror.
 Quid referam incompertos, per liuida tempora, crines ?
 Quid faciem incultam ? quid nuda coloribus ora,
 Tabentesque oculos, & lumina nescia lucis,
 Neglectumque supercilium ? quis credat Amorem ?
 Et

Et tamen est Amor, & lacera sub veste triumphat.
 Ille quidem posuit, quem dudum gesserat, arcum;
 Sed fecit noua tela, nouas se vertit in artes.
 Texuit artifice primum discrimine telas,
 Horrentes telas, & equinis aspera setis
 Cingula, Cyniphijsque attonsa cilicia villis.
 Praeterea quinos nodo sociauit eodem
 Funiculos, iunctisque caput dedit omnibus vnum.
 A capite absoluit nexum; iussitque vagari
 Pronius, & sparsim liberrima serpere fila.
 At fibrarum oras, supremaeque agmina caudae
 Implicuit nodis, & textu duplice sepsit;
 Nobile supplicium, tempestatemque, nocentum
 Terga flagellantem, scelerumque vlticia tela.
 Nec satis: alipedes laxantia lora Molossos
 Attulit expedienda; catenatisque rigentem
 Orbiculis chalybem, ferrique plicatile pondus,
 Heu quàm diuersos quae situm pondus in usus!
 Quin etiam aeratis calcaria sentibus aspra
 Subdidit, & Puerο tulit irritamen equorum.
 Circulus est, ferro media plus parte, politus.
 At, qua parte chalybs defecit, habenula ferro
 Lorea succedit, complexaque perficit orbem.
 Ferreus hinc stimulus, stimuliue minutula cuspis
 Plurima se prodit, formatque volubile sidus
 Circuitu radiorum, & acuminat ictibus oras,
 Clauiculisque armat, tormentum immane ferarum.
 Haec Amor, abiectis, fera ferramenta, sagittis,
 Durus Amor tulit, & Puerο tractanda reliquit
 Saeua ministeria, & rigidi compendia fati.
 Tum sic aggreditur, verbisque inspirat Amorem.
 O Puer, ò generis iustissima gloria nostri,
 Quem mihi purpureas nascentem ad luminis auras
Mil-

Millibus è multis colui, propriumque dicaui;
 Indue magnanimum, sanguis meus, indue pectus.
 Non te pigra quies, & desidis otta vitae,
 Crede, iuuant; duras labor impendendus in artes.
 En ego durus Amor, sed pluma laeuior idem:
 Cum rigidis idem mollis, cum mollibus asper.
 Si meus esse velis; ne te blandissima Syren,
 Saga tyrannorum, regali excantet in ostro.
 Quid tibi cum luxu, quem diues inaurat Idaspe?
 Ne gemmis inbia, nisi quas de sanguine pinges
 Ipse tuo; fode membra, feri praecordia ferro;
 Hic gemmas scrutare, fluent è pectore gemmae.
 Non alio seu vendit Amor seu venditur auro.
 Quare age: quae cernis rigidae saeuissima caedis
 Instrumenta, tui veniunt sitibunda liquoris.
 Pasce sitim; flagris discerpe frequentibus artus,
 Te pete, rumpe sinum, lacera latus, utere dextra:
 O quem te memorem, si tinctum sanguine cernam
 Aequantem paruis, ingentia vulnera, membris!
 Durus eris, cum blandus eris. tu funde cruorem
 Si sapis; irriguo placet emptia cruore voluptas.
 Aspice me similem quem tu tibi fingis: & esses
 O utinam! viden' hanc pallentem funere frontem,
 Hos oculos, haec ora rigentibus horrida malis,
 Aspersasque cicatrices? DEVS ille leporum,
 Ille DEVS, Superumq. hominumq. aeterna potestas,
 Os habitumque reo similis vagor: & tua tanti
 Sit tibi forma, Puer, tua viscera sint tibi cordi?
 Exemplo te finge meo. quae vulnera fecit,
 Haec curabit Amor: nam quae ferit hasta, medetur.
 O ego cum teneri sistam tibi sanguinis undam:
 Cum manus haec ingens, animorum Dia creatrix
 Immemori lympba, Caelique potentibus herbis

Leniet

Leniet infractos artus, lacerataque ferro
 Ossa super, liquidum Ambrosiae diffundet odorem:
 Quam tibi tum velles ingentia crescere membra
 Vulneribus; tam dulcis erit medicina dolori.
 Ergo age, maeste animis Puer, & virtute recenti:
 Innocui quantum per dira flagella cruoris
 Persolues, tantum tibi Numinis ipse rependam.
 O felix mercator, emas si sanguine Numen!
 En ego sum, mihi crede. Ea verba nouissima dixit:
 Cum se, qualis erat, facie confessus; inertes
 Protinus exuuias, & non sua subtrahit ora,
 Aspectuque patet Diuum genus, aurea frontis
 Gratia, tranquillae species argentea vultus,
 Gemmeus ex oculis lepor emicat: est coma solis.
 O ego sum caecus, qui pingere conor Amorem!
 Idque audire satis, Amor est; nam cetera sordent.
 Ille ubi complexus Puerum DEVS, oscula centum
 Liquit Aloysio, seque inspirauit abunde;
 In Caelum paribus se sustulit impiger alis.
 Quae tibi nunc vires, quae ventilat aura serenum
 Pectus, magne Puer? sentis placidissime, sentis,
 Quantus in amplexu steterit DEVS? otia rumpit
 Flamma, penetrales animi populata medullas,
 Ardentesque micant voces in verba, priusquam
 Exsiliant in facta manus. Quid in aethera, dixit,
 Hoc quoque crudelis, vix cognita subripis ora,
 O Amor? o redeas! aut te mihi redde volentem,
 Aut tibi me: viuam modò tecum, praestat utrunque.
 Interea ingentem solabor caede dolorem,
 Dum rediturus abes: scribam tibi pectoris ignes
 Saepè mei, lacrymasque, & vota vicaria cordis:
 Sed tibi quae veniet, scribetur epistola ductu
 Sanguinis; ille notas liquor exprimit unus Amoris.
 En

*En stylus : ò fortis generosa crepundia dextrae !
 Quae mihi fecit Amor puero, puerilia dona,
 Instrumenta voluptatis, non arma furoris ;
 Accipite hos, si casta rogo, si digna rependo,
 Sanguineos latices ; aut, si fortuna iuuabit ;
 Accipite hanc animam, Dominoque adducite vestro.
 Dixit, & ad pectus ter flagra minacia duxit,
 Aurea ter rigidis admouit labra catenis,
 Osculaque impressit ; quibus emollita, rigorem
 Vis chalybum posuisset, inexhaustamque futurae
 Caedis auaritiem : Sed inexorabile finxit,
 Finxit Amor tum forte, ad sensa tenerrima, ferrum.
 Nec mora : iam surgit penetrabile pectus in iras,
 Iam nouus ardor agit ; libet attentare doloris
 Prima rudimenta, & facili proludere pugna.
 Iam ferrum, iam lora manu trepidantia tractat,
 Iam dextram attollit, iam fulminat impiger ictus.
 Nox, quae caeruleo complecteris omnia gyro,
 Sola theatralis spectatrix liuida facti ;
 Tu tenebris permitte tuis accedere lucem,
 Siquam caeca valent accendere carmina lucem,
 Quae rapiat rigidae nigris è faucibus umbrae
 Tantum opus, & tenues ad luminis euehat oras.
 Nitebatur humi Gonzaga, & poplite flexo
 Supplicis in morem, medium conclaue tenebat.
 Hic ergo tenebris, & munere noctis opacae
 Vtitur, ut caecos in sese exerceat ictus.
 Non sic praecipitant immista grandine nimbi
 Aggeribus super Alpinis, cum plumbeus Ausler
 Excutit undanti glomeratas turbine nubes ;
 Ut fera tempestas flagrorum, ut ferreus imber
 Verberat ingenuos repetitis ictibus artus.
 Ille quidem Puer est, sed non pueriliter audet.*

Si negat indocilis rerum & certaminis aetas
 Suppeditat contrà iuuenilia pondera Virtus.
 Membra vides Pueri, sed verbera crede Gigantis.
 Est pietas, non esse pium; sine fulmine nullum
 Crebrescit tonitru, nullum sine caede flagellum,
 Ingeminat crebros ictus, duplicataque densat
 Vulnera vulneribus, ferit acriter, arduus instat,
 Anollitque animos, dùm pronâ ad verbera dextram
 Deprimit; incendunt, sed non sua, crimina vires:
 Ipsa etiam, quae semper iners, quae candida semper
 Erubuit nunquàm, rigidamque exarsit in iram,
 Virginitas nunc saeva furit; nunc arma ministrat,
 Hortaturque manum verset, figatque, refigatque,
 Et premat, ut cupido vindemia crescat Amori.
 Tantanè tam paruum cohibent incendia pectus,
 Ut tot in exiguis quaerant spiracula membræ?
 Nec subitus cruor effosso se corpore prodit;
 Nempe diu dubitat, quo primum è vulnere currat;
 Tot videt, unde fluat, spirabilis ostia sanguis.
 It roseus tamen, & totis se denique venis
 Vndique, qua data porta, ruit, puroque colorum
 Lumine pingit humũ, corpusque exsanguè relinquit.
 Iam similis lapsanti, animamque in fata trahenti
 Nutat Aloysius, colloque recumbit in armos
 Semianimis, proprioq. in sanguine membra volutat.
 Fugissetque omnis laceratos spiritus artus;
 Sed prohibet Diuinus Amor; seramque reseruat
 Ad noua bella, nouas paenas, noua vulnera, uitam.
 O Amor! & quis carnificem te fecit Amantum?

B. ALOYSIVS GONZAGA

A Parente ingressum in Societ. IESV
impetrat

P R O S E V T I C O N

A CHRISTOPHORO FERRETTO

Sem. Rom. Conu. dictum.

C A R M E N X I.

ISTE, quid immeritos in tantum
percutis artus,
Et tecum me, Diue, feris? ab: si qua
tuorum
Cura subit (neque enim tua te so-
latia tangunt)

Projice flagra manu, Regum genus, exue dextram
Fulmine, quae Pietas, in membra tenerrima ferrum
Vertere, & innocuo bellum importare cruori?
Candidus est tuus iste cruor, neque nigra meretur
Supplicia: argento niuibusque similimus albet,
Et plus lactis habet, quam sanguinis, aureus humor:
Dure nimis Puer, ab tantum ne crede colori:
Irriguus liquor, immitti quem vulnere poscis;
Sit roseus licet, & rubicundo purpuret ostro;
Non est ille cruor, sed copia virginis undae;
Sed Caeli liquor, & stillati succus Amoris:
Aut si fortè cruor: cruor est, quem Lilia sudant.
O ego, qui surdas cassa prece demoror aures!
Ille catenato furit in sua terga flagello

Crebrius, & strapitu repetiti fulminis umbrat
 Non exauditas, per saeua tonitrua, voces,
 Seque simul lacerat, simul & mea vota cruentat.

Iam Puer indociles Gonzaga peregerat annos,
 Vestibulum aetatis: propiusque euaserat aevi
 Prima rudimenta, & tenerae confinia vitae:
 Cum patrias exosus opes, & nomina Regum,
 Impleuit Caelum votis, seque obtulit ultro
 Deserturum artes, & luxum mobilis Aulae
 Spemq. metumq. omnē, nisi Numinis; impiger ex quo
 Concepit sensus in IESV nomen ituros,
 Diuite contentus Caelo, sub paupere tecto.
 Sed prohibet Genitoris amor, nil tale ferentis,
 Et precibus claudentis iter, ne pectoris arcem
 Expugnent, cedatque pio victoria Nato.
 Saepè rogaturum durus Pater arcet Ephebum,
 Auerfoque inhibet vultu, nec, ut antè solebat,
 Excipit amplexu venientem, & multa precantem;
 Sed magis increpitat: naturae viscera seruat,
 Artis habet frontem: quam non gerit, euocat iram
 Nube supercilij; labor est, simulare nocentem
 In causa pietatis; Amor, nisi durus acescat
 Inque odia, inque ignes, & Amoris nomina perdat;
 Donec Amor dicetur, erit; phalerasque furoris
 Si fortè induerit, potiùs formabit amantem
 Ipse iram, quàm saeua ipsum probet ira furentem.
 Non aliter, cum tranquillae fera nubila fronti
 Induit, & Nato Pater implacabilis ardet;
 Non est ira sui iuris, sed seruit Amori
 In Genitore furor; vultumque precarius implet,
 Immiscetque minas: quo non magis acre venenum,
 Ut desiderijs vellat puerilibus alas.
 Saepè etiam se prodit Amor, nec abutitur ira;

Sed

*Sed sine nube tonat, proprio se Marte fatetur;
 Delicias, sua tela, rotat, Natoque Parentem,
 Nobile par pugilum committit, & aurea promit
 Spicula verborum, lacrymasque, & mollia frontis
 Blandimenta mouet, vel & oscula saeuus obarmat;
 Nempe quibus Genitor pugnat, miscetque seueris
 Dulcia, promissisque minas; modò grandia Nati
 Vota in stirpe necet, nè Caelo proxima crescant.
 Nec Puer expauit patrias variabilis artes,
 Aut emota loco cessit sententia mentis:
 Perstat adhuc meliore gradu; ceu filia Ponti
 Rupes fixa mari, quae, vultu semper eodem,
 Oceani Patris aut furiales sustinet undas,
 Aut arridentes pellaci aspergine plausus.
 Sed, sua non patitur differri gaudia pectus;
 Et malè nutritur, qui tempore pascitur, ardor;
 Seque absunit Amor, nisi quam petit inuenit escam.
 Ecquando, aiebat, sit meta nouissima votis?
 Semper inhaerendum salebris? via libera nunquam
 Memet aberrantem terrestribus inuehat astris?
 O vitam, ò rerum illecebras, ò prodiga Regni
 Sidera, fallacemque meis natalibus Aulam!
 Ergone, quòd viuo genitalibus editus auris
 Primitiae generis, fraternaque tempora vitae
 Nascendi auspicio praeuerti & praecoce partu;
 Idcirco leuiora mihi patrimonia cedant?
 Si scelus est, vixisse prius; non metiar annos
 In vitae censu, qui me fecere nocentem.
 Sin culpa natale vacat, quo crimine plector;
 Dùm, praeiudicio vitae, mihi vita negatur?
 At me sceptramaneant esto, neque Regna, sed umbræ
 Odi Regnorum: Caelo mea iura locantur,
 Quid mihi terra datur? non est aequabile pondus,
 Et*

Et cinere exiguo malè compensatur Olympus.
 Haec mea pars: si lege feror primarius heres;
 Cur non heredi datur optio prima bonorum?
 At mihi iam fixum menti sedet, ire per omnes
 Artis opes, felix modò rideat alea coeptis;
 Et, terrae iactu, cadat in mea commoda Caelum.
 Vincere si nequeo Genitorem; sidera flectam:
 Et sortem, qua pello, emam; nisi debita cedat.
 Est hic, est animae plenus liquor; & mihi venas
 Sanguis habet, nec amore minùs quàm feruidus annis.
 Hunc ego profundam, & Patri sua munera reddam.
 Quandoquidem, sint dona licet, stant charius aequo;
 Forsitan & patrius rigor emollescere possit,
 Si calido tantùm soluat mihi sanguine paenas.
 Patrem saepe pium facit inclementia nati:
 Nec meliore adamas emitur seu frangitur astu.
 Vix ea, cum saltu micat in conclaue reductum
 Arduus, arcanæque domus adyta ultima lustrat.
 Hic procul à turba, strepituque volubilis aulae,
 Solus, & in solis penetralibus, armat inertem,
 In sua damna, manum: libet indulgere feroci
 Paenarum genio, clausasque in pectore curas
 Demere supplicij: neque enim meliora doloris
 Lenimenta videt, quam quæ dolor ipse ministrat.
 Nec mora, felicem tanto sub pondere terram
 Apprimit & genuum subnixus mole recumbit.
 Indeleues humeros, & terga niualia nudat,
 Dulcè ferox, oblamydemque, et satile cycladis aurum
 Dum rapit; Ite procul, quid spes inuoluitis? inquit,
 Tristes exautae, victique miserrima luxus
 Ite procul spolia; ipse mihi viuacia texam
 Velamenta, meoque tegam me sanguinis ostro.
 Dixit, & attollit furibundam fulmine dextram.

*Fulmen erat, rigidi chalybes, & flexile ferrum
 In gyros, tenuesque implexis orbibus orbes;
 Vnde aperit se cuspis atrox, & abeneus uncus
 Multiplici praefixus acu; feralis flagellum
 Pectoris humani, sed opus fabricantis Amoris;
 Seque operi, liquefactaque gaudia miscuit auctor.
 Exoritur bellum, cui Mars non viderit aequum.
 Ipse sibi mouet arma pugil, sibi detonat idem:
 Qui petit hic petitur, nec ab hoste reciprocus hostis
 Discrepat: est idem dator acceptorque malorum;
 Idem se cruciat, nec abest victoria victo:
 Atque inferre necem, capere est; & vincere, vinci.
 Quid memorem crebros ictus, replicataque dorso
 Verbera? quid sparsos miseris vibicibus artus,
 Instructasque cicatrices? iam corporis vnum
 Vulnus erat, coepitque neci decrescere dorsum.
 At paenis Gonzaga inbians, magis inde resurgit,
 Vnde perit, viresque animi dum dissipat, auget:
 Et quoniam, cui vibret adhuc noua fulmina, corpus
 Non habet; ipsa graui iam vulnera caede flagellat.
 It roseus latè sanguis, pingitque decoro
 Imbre pauimentum, rubefactaque membra colorat.
 Fugit ab innocuo natius corpore candor,
 Purpura sola viget; credo, ad spectacula caedis,
 Erubescere niues, & ebur quoque sanguine plorat.
 Denique non alio meliora rosaria campo
 Diuinus sibi quaerat Amor: nam sidera cedunt.
 Vidit ab aethereo spectatrix turba theatro
 Sanguinis irrigui flumens, doluitque, pyropos
 Ire liquescentes, & hiantibus undique venis,
 Defluere ad terram, stillata corallia Caelo.
 Huc volat, & sparsos, diuortia chara, liquores
 Hinc atque inde legit: laceros pars recreat artus,
Oraque*

Oraque vulneribus, patefactaque labra reducit :
 Pars liquidos densat latices fusumque cruorem
 Congelat; utque liquor rutilū concreascit in aurum;
 Aurorae succos, & viua coagula Solis
 Infundit, roseumque gelu inter sidera portat.
 Astra dedere locum, puduitque a sanguine vinci.
 Ast alij partem liquefacti roris in urnam
 Corripiunt, rigidiq; volant ante ora Parentis.
 Fortē soporato ducebat pectore somnos
 Arcana procul aede Parens; quem sedulus Ales
 Protinus aggreditur; media inter viscera dextram
 Coniicit, eductumque ima cor ab arce profundi
 Pectoris, immergit calido ter sanguine Nati,
 Mollitumque diu, propria in statione reponit.
 Excussit somnos Patri liquor. ilicet ardet,
 Exercetque pios in Nati commoda sensus;
 Quem subito votis, & nomine donat I E S V.

B. ALOYSIVS GONZAGA
E SOCIET. IESV

Victor incendiorum, & fluminum,
Denique in obeundis Christianae Chari-
tatis officijs à Morte superatur.

EPICEIDIVM
A HIERONYMO VEROSPIO
dictum.

CARMEN XII.

NON ego, mortales traduceretem.
poris annos,
Crediderim, aut veterum commu-
ni lege parentum,
Viuerè Aloysium. Puero nam vita
superstes

Saepe reluctantis per mille pericula lethi,
Ostendit, saevis imperuia pectora fatis
Gestare, & patrio maiores funere vires.
Immortalis erat, nisi tempestiuus honorem
Inuidisset Amor, qui, non temerata trabentem
Secula, furtivae voluit succumbere Morti.
Nec se praeterea iactabit vulnere quisquam,
Diue, tuo; quanquàm tibi Mulciber ignea gessit
Praelia, & iratas armarunt flumina lymphas.
Fortè ~~ve~~hebatur patrijs peregrinus ab oris

Qua.

Quadrijugo Puer in curru ; iam iamque citato
 Longius à tergo fugientia liquerat arua.
 Ecce tibi, ante alias, Insubribus orbita campis
 Intulit errantem, quàm formosissimus undas
 Eridano Ticinus ulit, Regique superbo
 Nobile currentiam ducit vectigal aquarum.
 Imbre graves humeros, & non tractabile dorsum
 Extulerat fluuius, solitoque tumentior aestus
 Alta coercerat spumantibus agmina labris,
 Montanae niuis, & liquefactam velleris vdi
 Canitiem, tenerasque, gelu solvente, ruinas.
 Has inter tumidi stagnantes fluminis iras,
 Lora gubernator subter laxata iugales
 Exhortatur equos ; illi, velut obijce rupto,
 In medias rapiuntur aquas ; tùm naufragus axis
 Scinditur, & tota luxatus mole fatiscit.
 Proram, quae vinculis implexa tenacibus haeret,
 Quadrupedum rapit amne fides, & littore donat.
 At viduum latus, & tenuis sine remige puppis
 Voluitur in praeceps, & flumine ducta secundo,
 Vorticibus fertur rapidis, simul ipsa morantem
 Gonzagam (heu pietas !) in fata miserrima portat,
 Iamque propinquabat letho ; cùm fraxinus ingeni
 Praecipiti delapsa vado, super astitit undas.
 Illam vel silvis populator abegerit imber,
 Vel Superum pietas ; incerta est gratia facti.
 Ceu Puerum amplexura sinu, frondentia pandit
 Brachia, ramorumque moras, uncosque virentes,
 Et centum veluti manibus tenet obuia currum.
 Dixeris, aut sensu truncum placidoque potentem
 Ingenio ; aut sensum obsequio vitamque mereri.
 Usque adeò, Gonzaga, necem & mortalia ludis
 Spicula, sic Superis tua stat custodia curae.

Nec minùs interea crudeli ex igne triumphum
 Egit Aloysius, quàm saeuas vicerit undas.
 Integer ardentis per iniqua volumina flammæ
 Constitit, & caecum densa sub nube vaporem
 Intrepidus, latèque undantia fata repressit.
 Nox erat, & media plùs parte peregerat orbem,
 Instratoque Puer pia membra locauerat auro.
 Olli cum subit, immunem, oblitumque precandi
 Numinis effluxisse diem, nec ritè solutum
 Vestigat Domino, cui se deuouerat olim.
 Ilicet excussit somnum dolor: Ipsa reponant,
 Quæ meruere, inquit, iustas obliuia paenas.
 Vix ea, cum lychnos, alimentaue candida lucis
 Exposcit, reddique diem qui debita soluat.
 Iàmque DEO pius indulget, iàm mente tributum
 Exequitur, quod voce praeit; cum rursus inundat
 Lenè quiescentes sopor irreuocabilis artus,
 Perque oculos impunè vagus, per & ora iacentis
 Spargitur, atque animi iàm victor obambulat arcè.
 Interea liquidæ nutritimina lactea flammæ
 Deficiunt, iàm cera teres decrescit ab aestu,
 Tabescuntque niues Apium, & sua viscera pastus
 Ardor, in externam furit insatiabilis escam.
 Nec mora, corripunt subiecta cubilia pestem:
 Atque ubi tæda fuit, iàm nunc incendia surgunt;
 Quòque magis victor vestigia promouet ignis,
 Auget opes magis inde suas, & crescit eundo.
 Iàmque adeò Pueri latus insuperabile turbo
 Flammeus aggreditur, iàm pectora proximus audit
 Lambere; cum subitis percussa timoribus horret
 Flamma vorax, reprimitq. gradum, valloq. vaporù
 Sese arcet vapor, & Puerum roguis ipse tuetur,
 Qui petit: obsequio permutat vota nocendi,
Fitque

Fitque pius: sacris iam vellet inurere plantis
 Oscula; sed culpam nimiae feritatis, & irae,
 Ipsa luit pietas; ut ferre nec oscula possit,
 Vulnere qui voluit; nam sponte retorquet inultam
 In sese rabiem vis ignea, seque resorbet,
 Et, medio quamvis in fomite, deficit aestus.
 Tantum ad rem nitibus cessit puerilibus ardor,
 Et nudum, rigidoque grauatum lumina somno
 Fugit Aloysium; quid, si vigilemque, suisque
 Armatum telis, in feruida bella vocasset?
 Hanc ego, quae votis ardentibus, ante Sepulcrum,
 Diue, tibi semper famularis flamma perennat;
 Crediderim aeternum, deuicto ex igne, trophaeum.
 Viderat intrepidum per tanta pericula pectus
 Inuida mors; & nacta metendi staminis horam,
 Extimuit, ne frustra audum distringeret ensem,
 Et sibi vel nigrae, foret irrita pugna pudori.
 Inueniam secura mihi certamina, dixit:
 Et, quoniam in terris nihil est, quo vincere possim;
 Infera si nequeo, caelestia tela mouebo.
 Haec simul inquit, opem simul implorauit Amoris.
 Annuit oranti, promissisque addidit omen,
 Vltorem se fassus Amor; nec plura moratus
 (Sensit enim victricem animam, maioraque fati
 Pectora, & inuidit, ne quis se fortior auras
 Carperet, utque necis, sic & sua frangeret arma)
 Artibus utendum est (inquit) quis in hoste requirat
 Aut in Amore, dolus vincat ne an praelia virtus?
 Vix ea, cum volucres à Caelo liberat alas,
 Secum multa mouens, & plenus sorte futura,
 Occupat Ausonios lepidissimus incola colles.

Tempore forte illo trepidos miseranda Quirites
 Fata cruentabant, & nullo fine laborum

Per campos grassata lues, Cererisque malignae
 Turpis auaritia, & segetum decocta supellex
 Multa Latinorum sternerant corpora letbo.
 Vidisses, hominum viua sub imagine, Mortem
 Umbraeque, & tenues, vix ullo corpore, vitas
 Ire per attonitam, miseris pro ciuibus, Urbem.
 Publica quin etiam longo conclauia tecto
 Foeta malis, Roma iam deficiente labori
 Curantum vitia, & turpi sub Morte cadentum.
 Hoc delegit Amor bello fraudique theatrum.
 Nec mora, Aloysium stimulis ardentibus urget
 Triste ministerium moliri atque aegra leuare
 Corpora, praesentique iacentibus arte mederi.
 Ipse adeo illustres oculos, & nobile frontis
 Imperium obnubit; caecum quis nescit Amorem?
 Non illi ambrosijs coma mollis odoribus balat,
 Non rubor in vultu candorque reciprocus errat,
 Non labris sua forma, neque est sua gratia formae:
 Fit miser, inque aegrum mutato vertitur ore,
 Omnia languenti similis, faciemque, coloremque,
 Atque oculos, sensim vicina in morte natantes.
 Squalida pannofo male pectora condit amictu,
 Nudus, inops, lacerique cadaueris argumentum.
 Et tamen haec subter spolia, & miserabile corpus,
 Exsultat (quis credat?) Amor: tegit aureus ora
 Indeprensa alijs, seque inter nubila condit
 Lurida, Sol hominum; sed & inter nubila lucet:
 Sordibus horrescit; sed habent sua praemia sordes:
 Est pallor, qui membra notat; sed pallor Amoris.
 Ergo agit, & coetus miserorum, horrentiaque inter
 Agmina quaerit opem, simulatque in pectore clade.
 Incidit huc (ut forte per atria Mortis oberrans
 Feruet Aloysius) pretiosaque praeda paratos

Inci-

Incidit in casses . ut primùm pallida membra ,
 Et dubium caput , & vergentem in funere vitam
 Prospicit ; Hùc , inquit , me me bonus allicit horror .
 Ab' pereat , quisquis fatum timet , una , salutem
 Desperare , salus ; Mors evitata fugaci ,
 Poplitibus gaudet timidoque insistere tergo .
 Quànquàm ò si redivitum caelestis in atria Regis ,
 Pestis atrox , sed chara meo medicina dolori ,
 Acceleret ; liceatque tamen , nìl tale merenti ,
 Pulchram venari , per foeda cadauera , Mortem !
 Omibi felices , si quos ea cura labores
 Afferat ! ò sordes , quibus insudare decorum est !
 Haec ait , & dicto citius languentia condit
 Membra sinu , laturus opem , & solatia vitae ;
 Nec , cui tanta ferat vitae solatia , novit .
 Si tamen exploret sua gaudia , nescire possit :
 Sic animus sese intus agit ; sentitque , medullis
 Nescio quas praeter solitum dulcescere flammās .
 Dùmque hominē putat , amplexu quē stringit , Amorem
 Sentit ab insidijs fatalia tela parantem .
 Scilicet obsequio mentitos dùm fouet artus ,
 Dùm moderator adest , lymphisque fidelibus omnem
 Solatur maciem , castigatque malorum
 Sedulus , afflictis quaerit medicamina rebus ;
 Labitur infelix , inque ipsum saeva medentem
 Erumpit clades , & inundat corde venenum .
 Hic Amor occultis Gonzagam sauciat armis
 Hic flammās hic tela rotat , dùm proximus haeret .
 Quòque magis Iuuenem geminato fulminat ictu ;
 Allicit hoc magis : & , sua vulnera rursus amantem ,
 Dulci clade petit , cui nulla medebitur actas :
 Non , qui vulnus Amor fecit , ferat ille salutem ,
 Nec finem videat , vel in ipso funere , caedis .

Inte-

Interea teneros olades depascitur artus,
 Languet Aloysius; sed in aegro corpore fulsit
 Aurea vis animi, & clarae placidissima frontis
 Maestas, risusque sereno fulgure maior.
 Haesit, ad hanc specie, comitum praesaga mali mens:
 Et mirata novam languenti in sidere lucem,
 O quoties timuit, ne forma nitentior oris,
 Insuetumque iubar, fati praecurreret index.
 Non aliter, quam vicinae praenuncia mortis
 Esse sibi fax viua solet, cum clarius ardet,
 Et praeter solitum, morituro fulgurat igne.
 Quin & Aloysius tenerae compendia vitae,
 Supremasque vices, & proxima fata canebat,
 Laetitia minor ipse sua; maestosque sodales
 Admonuit, venisse diem meliora vehentem
 Secula, quem facilis sibi praemonstrauerat olim
 Omnipotens, terris agitati Insubribus aeuum.
 O ego, si qualem Caeli scena ampla videndam
 Olli se dedit, & quae rerum arcana reclusit,
 Expediam, & prima causas ab origine ducam!

Sunt geminae Caeli portae; quarum altera Solem
 Vergit ad Eoum, semperque patentia tendit
 Ostia; quæ viuax animarum exercitus exit
 In terras, cum sese humano carcere claudit,
 Primaque corporeae venit ad commercia lucis.
 Altera, quae spectat morientem ianua Phoebum,
 Rarior est aditu, centumque implexa catenis,
 Aeternoque adamante riget: nec aperta remoto
 Poste patet: nisi cum Caeli sacra limina poscunt
 Felices animae, quas nulla piacula terrent,
 Iamque adeo humanae fugiunt hyberna paludis.
 Pro foribus, tota ex auro micat interraso
 Braëtea, litterularque super sine lege vagantes.

Plurima gemma facit : sed non distinguitur ordo,
 Nec certi quidquam socialia grammata formant,
 Nec coeunt in verba notae, sensumque colorant,
 Confusique characteres lectoribus obstant.
 Nec sperare licet, nisi Dia Pronoea figuras
 Componat, relegatque typos, dispersaque cogat
 Symbola, & in versum, quae sit sententia, monstret.
 Sic manus artificis solers, quem plurima, secto
 Tesserulis plateo, circumstat littera, certis
 Sparsa locis elementa legit, commissaque conflat
 Nomina, perpetuum victuris nomina chartis.
 At Mortem perhibent ad laeva haec ostia Caeli,
 Aduentare semel terrarum ex orbe quotannis;
 Ut discat, qua sorte metat, quos inferat a sinis,
 Quas Superi repetant abituras corpore vitas.

Fortè per aethereum cupidus Gonzaga theatrum
 Mente vagabatur, quem formosissimus Ales
 Deuotusque comes lateri, non nota praebat.
 In spatia, & Superum spectacula summa docebat.
 Ventum erat ad postes, & non superabile vallum
 Liminis aeterni; vaga cum vestigia sistit,
 Atque oculis seruire gradum iubet aequa voluptas.
 Haeret Aloysius tantae ad miracula Molis,
 Et totum miratur opus; iuuat ire per omnes
 Gemmarum textus, & lambere singula visu.
 Sed captu nihil inscriptis è ductibus haurit;
 Tantùm apices summos, elementaque prima tuetur:
 Omnes quanquam aditus iungenai symbola tentat;
 Nil agit, & caeco non adsunt vota labori.
 Interea, obtutu placidè defixus ab vno
 Dùm pendet Iuuenis, comitemque immobilis audit
 Certa renarrantem superi discrimina textus;
 Protinùs exclamat Ductor, Viden' eminùs Vmbra
 A tergo

*A tergo ingentem, falcatoque ense minantem ?
Illam vos umbram, mortales, nomine Mortem
Dicitis; at nobis vitae melioris origo est.
En volat huc, celerique petit nota ostia gressu.
Statque procul; neque enim fas est accedere Caelo.
Vix ea fatus erat, cum portae provida Custos
Affuit, artificique manu dispersa notarum
Schemata committens, atque in diuersa trabentum
Gemmarum ductus, simulacraque nescia sensus
Nexu animans, ceu vermiculata emblemata formet
Tesserulis; facili paucorum nomina tractu
Exarat, è multis quos millibus aequus amavit
Omnipotens, viridisque reposcit ad Aethera virtus.
Ergo, dum titulos, alienaque fata sequutus
Mente legit, dum nosse cupit, quibus alea felix
Imminet; his tacite gratatur, & inuidet illis:
Atque ità, diuerso curarum fluctuat aestu.
Se quoque fatali descriptum vidit in auro
Gonzaga, & charum, cum vix sibi crederet, omen
Saepè legit relegitque, nec unquam nomina fallunt.
Tum verò comitem placidè complexus, An, inquit,
Haec me gemmarum series notat? annuit ille,
Et Superis, ait, hic reducem te proferet annus.
Risit Aloysius, figensque in imagine vultum,
O utinam, dixit, non vana oracula reddat
Vitae summa meae, nec plura exinde loquutum
Deseruit species, tenuemque effluxit in auram.
At non haec Iuueni spes excidit: haeret in imo
Pectore fixa diu. quin, illo è tempore, fidens,
Affore supremam signati funeris horam;
Arsit adhuc meliore rogo, Caelique fauorem
Excoluit meritis, & non sua dona tueri
Sollicitus, tanto dignum se munere finxit.*

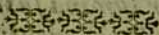
Ergo

Ergo, ubi iam, morbo moritura in viscera lapso,
 Sentit adesse diem, nec falso illudere mentem
 Descriptum Caeli monstrata per ostia nomen;
 Exsilyt gaudens; ac plenus morte futura,
 Ardenti socios abiturus voce salutat,
 Expedit amplexus, dicitque nouissima verba;
 Ac solus, tot maesta inter suspiria, ridet.
 In Caelum donec ter lumina sustulit, ac ter
 Demisit, terque ora suo morientia Regi,
 Pendenti admouit Regi, perque oscula vitam
 Reddidit, ac dulcè inflexa ceruice quieuit.
 Denique frontis honor, placidique modestia lethi,
 Et lepor, & charites, & gaudia mista fatentur,
 Non illum Mortis, sed Amoris vulnere raptum.

Tu tamen aeternos ducis placidissimus annos,
 Securus, Gonzaga, necis, securus Amoris:
 Nec te praeterea rerum contagia terrent
 At nobis metuenda lues, annusque minatur
 Noxius; id nuper grauis inclementia Veris
 Praemonuit, monuere graues è nubibus imbres,
 Et Tybris undanti motu tumefactus aquarum,
 Iunctaque belligero Saturnia sidera Marti.
 Tu, precor, infaustos aliò depelle timores;
 Sistere vim lethi quondam, Romaque vagantem
 Maestitiam, atque auidam solitus comescere cladē.
 Hae tibi sint artes, Zephyros orare secundos,
 Et laetas segetes, & amoenos aëris haustus,
 Astraque tranquillo certatim innoxia Caelo.

POESIS ELEGIACA

CHRISTI DOMINI

Nascentis ad vitam

N E N I A

A HIERONYMO LOMELLINO

Sem. Ro. Conu. dicta.

E L E G I A I.

NENIOLAM canimus: procul,
ò procul este loquaces;
Ad Domini cunas, Neniola
canimus.

Ite leues elegi, quò vos Amor im-
perat, & quò

Iret Amor; stabulo sed procul esse nequit.
Scilicet extinctos hic demùm accendit ocellos:
Credite nunc Argum, qui modò caecus erat.
Ergo, soluturus tanto pro munere grates,
Duritiem Pueri coepit amare Puer:

In

In stipula iacet, & stipula dum pungitur artus,
 Se putat in tenera corpus habere rosa.
 Ille leues; ut eat, Amor accommodat alas:
 Ipse in delicijs nunc iacet, ille leues.
 Trans pelagi terraeque vias, & limina mundi,
 Trans Libyae sidus molle patebit iter.
 Quam primi primum Ver vitae hausere Parentes
 Quod tamen, heu, mortis saeva momordit hyems!
 Hic virides inter lucos, & amoena vireta,
 Innocuos annos Nenia mitis agit:
 Nenia, quae, mundi nascentis origine, somnos
 Dicitur ipsa hominum conciliaſſe Patri:
 Officioque assueta pio meruisse perennes,
 Quos nunquam inficeret foeda senectæ, dies.
 Nunc etiam placido portat sua munera vultu,
 Fert teneras, veluti nuper oborta, genas.
 Nec senio violata, nec attenuantibus annis:
 Et tamen est mundo paenè gemella seni.
 Hanc elegi, precor, Eois in vallibus Eden
 Quaerite, nec merces vana laboris erit.
 Inuentae postquam licuit perferre salutem,
 Dicite, Bethlemios laeta frequentet agros:
 Dicite, veloces certa ad miracula pennas
 Excitet; his oris esse quod inuideat.
 Dicite, Bethlemijs Caelum ipsum viuere terris,
 Et medium in media nocte latere diem.
 Attu, magne Puer, magni Patris aequa propago,
 Maior Matre Puer, nec Genitore minor:
 Interea, dum tranquillo tibi Nenia cantu
 Ducitur, inuigila; mox propè somnus erit.
 Inuigila: viden, ut tecum sub arundine saeva,
 Et duro iacet in vimine durus Amor?
 Nete crede inopi, quamuis colludat, Amori.

Callidus est, artes dissimulatque suas.

*Fortior est, cum pressus humi iacet: acrius idem,
Parcentis specie cum iacit arma, ferit.*

*At venit, en placido venit excita Nenia vultu;
Excipe Neniolam, quae tibi, Pupe, venit.*

*Tantum elegi potuere, ut per spatia ampla viarum
Tàm subito adueherent hanc tibi Neniolam?
Mirarer, pennis nisi vecta volasset Amoris.*

*Et quem gestat Amor, quàm levis ille volat?
En venit, aureolo tibi poma gerens calathifisco
Nenia; brachiolis excipe poma, Puer.*

*Sed caue, ne teneris caue sint tibi morsa labellis:
Aurea quin potius proijce poma, Puer.*

*Haec eadem primos, heu! decipere Parentes:
Quàm vereor, ne tu quod meruere luas:*

*In te ne recidat Patrum malefana voluptas
Quàm metuo; nam cor tetra venena petunt;
Tuque cor es, mi Pupe, hominum. caue, poma capeffas
Aurea, ne pestis te petat ante diem.*

*Quin age, Neniolam quando deduximus, audi:
Iàm tandem ad voces ora diserta mouet.*

*Vagitus compefice leues, cantaque vocatus
Iungat ocellorum gemmea labra sopor.*

*I procul, aura loquax; non hic locus: i procul, aura:
Et, sicui fas est parcere; parce DEO.*

*Magne Puer, dormi; viden', ut sub nocte silenti
Oppressus somno mundus uterque iacet?*

*At tu, mundi Oculus, vigilantes pandis ocellos:
Claude tuas, mundi pulcher Ocelle, faces.*

*Somnus adest: viden', ut teneras diuerberat alas?
Hac solet accendi, si riget, arte quies.*

*Non hic errantes per iniqua silentia laruae:
Dormi, funereo nullus ab hoste timor.*

Magne

Magne Puer, claudit geminus sua lumina mundus :
 Claude tuas, mundi pulcher Ocelle, faces.
 Diue, quis hic tecum puer accubat ? ò age, dormi :
 Certè Amor est, dormi : ne videre, caue.
 Quos puer hic pueros vigilantes occupat, illos
 Non euitato vulnere durus agit.
 Pupule, vae misero ! nimium vicinus Amori es :
 Heu quantum parua haec dextera fulmen habet !
 Nescio quid mihi triste canit praesaga mali mens :
 Quàm timeo capiti, Die Puella, tuo.
 Quando igitur claudit geminus sua lumina mūdus :
 Claude tuas, mundi pulcher Ocelle, faces.
 Sed timeo tamen : hausisti, mihi crede, venenum :
 Consule cor, fati cor tibi testis erit.
 Hausisti pestem, lateat quae tempore longo ;
 Sed tamen est pestis, sera sit illa licet.
 Erumpent olim medicati vulnera cordis :
 Quodque diu latuit, crescet in ora malum.
 O quoties dixi, Caue, mi Puer, omnia, neu' te
 Nascentem excipiat, qui nece gaudet, Amor.
 Sagus Amor malus est, nudus, sine voce, sine armis :
 Excantat solis nutibus, & perimit.
 Cresce, Puer, crescent saeui argumenta doloris :
 Crescet in exiguo maxima corde lues.
 Nunc geminis sopor ex oculis tibi defluit ; at tunc
 Mille oculis poterit clausus abire cruor :
 Nūc lacrymis ploras, lacrymabere sanguinis imbre ;
 Nunc gemmas, at tunc flumina rubra dabis.
 Siccine diffuso liuescent horrida tabo,
 Quae nunc innocuum membra colorat ebur ?
 Sic erit. Heu pronos, licet ad sua funera amantes !
 Tanti est nimirum, discere quid sit Amor ?
 Sed quid ego haec ? vidē, ut mūdus sua lumina claudit ?

Claude tuas, mundi pulcher Ocelle, faces.
Claude oculos: quando haec tempus porteta mouebit;
Tunc illi poterunt aduigilare satis.
Nunc dormi, Puer: insomnes traducere noctes
Tunc liceat, cum te fecerit hora virum.
Dormi; neu' timeas tua credere membra sopori;
Candidus est, placido quem trahis ore, sopor:
In stipula somnus bonus est, similisque Puella,
Qui dormit: niuei pectora lactis habet.
At quem, Diue, trabes somnum trabe fixus ab alta
Quam niger, & nigrae concolor ille necis!
Sed nigri tandem post ferrea munera somni,
Aurea tranquilli luminis aura fluet:
Non erit illa diu tibi pompa nigerrima; cedent
Somnia; nocti aderit, nec mora longa, dies.
Sole nouo surges, solique simillimus idem,
Pulchrior hac specie, qua mihi, Diue, places.
Forsan & in tantum nigra dormitasse iuuabit
Somnia; si nigra sunt, candide, quae tua sunt.
Quin etiam in temet somnus niger albicat; & mori
In temet puras discit amare niues.
O age, quid cessas componere pectus Amori?
Est bonus ille puer, ventilet arma licet.
Quin bonus est, certo cum vulnere ventilat arma:
Idem, cum venas inficit, & bonus est.
Pande iterum cordis penetralia, pungere ferro;
Non satis est vitae spicula ferre semel.
Neu' caue complexusque leues, ictusque seueros;
Melleus amplexus, mellea sunt iacula.
Oscula si dare plura velit; ne plura recuses:
Vulnera si velit; & vulnera plura roges.
Sic Amor est: mortem si quando immisit in hostem;
Vita fuit, licet hic crederet esse necem.

Nil

*Nil ab Amore malum, libra pensantur eadem
 Quae mala non doctum, quae bona, vulgus habet.
 Magne Puer, geminus claudit sua lumina mundus;
 Claude tuas, mundi pulcher Ocelle, faces.
 Sed dormit mea Vita; monet me somnus ad aurem:
 Et video, & visu gratulor ipse meo.
 O quae de Puero praebet spectacula somnus!
 Certè homines inter viuere coepit Honor.
 Aspice, purpurei quàm candida gratia vultus!
 Quàm sese placido iactat in ore decor!
 Maestas in sede sua est, lepor omnis ocellos
 Obsidet, aetherae sunt duo labra rosae.
 Vtridet, risuque beatius ora serenat!
 Ipsae, sunt Caeli flumina, lacrymulae.
 Ipse Amor in stipula, obtutu defixus ab vno,
 Miratur Pueri nobilis ingenium:
 Dulce decus frontis, capitis crinale flagellum,
 Et violam in molli parthenicemque gena:
 Liliaque, & teneris innata corallia malis,
 Atque implexa suis pectora brachiolis.
 Et videt. & sese miratus denique vinci,
 In Puero discit formae elementa suae.
 Sic dormit vultu, vigilat sed corde Puellus.
 Quantus at es; totus, maxime Pupe, cor es.*

SANCTI IGNATII LOYOLAE

Noctu sidera meditantis

PROSOPOPOEIA
A N. N. DICTA.

ELEGIA II.

VNC age, sidereos inter non vlti-
mus ignes,

Ignati, Superos & tua Regna
vides;

Optatas iam cernis opes securus
Amorum,

Iam sine sippario Scena beata patet.

Extima rimaris nitidae spectacula pompae,

Has tamen excubias intimus hospes agis.

Cum tuus humanos animaret spiritus artus;

Caelo aderas oculis, corpore fixus humo:

Astrorum spectator eras, spectabilis idem,

Excibas facibus ad pia bella faces.

Credo equidem victor; licuit tibi nempe superbos

Caeli oculos oculis paenè hebetare tuis.

Nec tantum ardebas Caeli tu sidera, quantum

In tua se Caelum sidera condiderat.

Nondum nocturnis defessa laboribus astra,

Non desiderio languida solis erant.

Integer errabat caelesti exercitus aruo

Cin-

Cinctus inexhaustae cyclade lucis adhuc.
 Caelo erat, ut nunquam, facies sua. nulla vaporum
 Invidia aethereas nube tegebat opes.
 At Loyola animum somno sopitus Amoris;
 Hoc unum excipias, cetera membra vigil:
 Emicat, & gelidis sua gaudia ventilat auris;
 Quamquam auras aestu pectoris ipse fouet.
 Gaudet in occursum puri procedere Caeli,
 Gaudet in aspectus nocte silente frui.
 Et fruitur, tacitusque diu tacita astra tuetur;
 Quaeque trahit tellus otia mutus amat.
 Sed quoniam plaudunt elementa tacentia votis,
 Atque etiam venti, turba molesta, silent:
 Nec tamen usque silet Caeli concentus; ab uno
 Quippè meus vocis pondera ducit Olor.
 Hinc cantum explorat, faciles sic erudit aures;
 Ut doceant ipsae mox quoque corda loqui.
 Haec equidem, si tanta meis audacia coeptis;
 Eruere ex umbrae faucibus orsa velim.
 Filia tu noctis, cui dicta tenerrima quondam
 Obseruare datum est auribus, Aura veni:
 Te siquidem perhibent, ne candida sensa perirent,
 Inter thesauros seposuisse niuis:
 Illa, precor, mihi sensa refer, vocemque deserto
 Imple animo; ex humili surgere verba decet.
 Ergo flammigeros Ignatius haesit in orbes,
 Suspexitque vagas, sed sine voce, faces:
 Donec abundauit liquido de pectore sensus;
 Et verba ipsius viscera cordis erant.
 O nullo superanda malo tentoria solis,
 Et formosa oculis castra beata meis!
 Cur ego non mercor vestrae stipendia lucis?
 Bella tamen gessi saepè, nec usque moror.

O si tela mihi, si spicula nulla fuissent;
Quàm quibus è Caelo vincis, amica phalanx!
Sed cur ascribi superis stationibus opto?
Non est conueniens sordibus ille locus.
Sors mea quàm dispar vestrae? quàm ferrea torpet
Vita mihi, quàmuis aurea vota feram?
Aurea sunt, fateor; sed habent à fine colorem,
Et pretium votis meta petita facit:
Nàm de fonte trahunt momenta simillima fonti;
Et cor, votorum est vena, sed aere fluit.
At vestrae lucis eadem, quae solis, origo;
Nec procul ex oculis huius abire licet.
Nascimini aspectu solis, spiratis eodem;
Atque haec est vobis vita, videre patrem.
Scilicet ille idem, qui vos generauit & auget,
Sol genuit, sol & lacte nitoris alit.
Me procul à Patria, Genitoris ab ubere raptum,
Expositum tristes ad Babylonis aquas:
Nūquàm oculos, nūquàm chari Patris ora videntē,
Damnatum exilio barbarus orbis habet.
Et merui; neque enim praenae nunc deprecor omen,
Sed mea prae vestro munere damna queror.
Hei mihi, quàm longè video mea gaudia! quantum
Distat ab ingrato carcere summa salus!
Non possum haec inter terrarum hyberna morari,
Quin flammam à vestro saepius igne petam.
Hic semper Stygijs Aquilonibus edita, semper
Dura, vel in medys aestibus, horret hyems.
Hic glaciem malèsuada creant incendia; quanquàm,
Quae possit glaciem soluere, flamma deest.
Hic dolor assiduus, semperque reciproca stendi
Officia, & nulla sorte quietus Amor.
Hic hostis telo furibundus & arte nocendi,

Si caueo, insidias; si moror, arma mouet.
 Nec mihi perfugium, nisi castra nitentia lucis:
 Hoc etiam timidæ mentis asylon abes.
 Sic ait, & tacuit: nam verba occidit amaror;
 Et de caede velut sanguis eunt lacrymae.
 Vellet plura loqui; successu sed caret usus:
 Credebat voces fundere; luctus erat.
 At soli fletus, quanquam sine mente queruntur;
 Vina tamen tacitæ munera mentis habent:
 Iamque oculis lacrymas laxat, suspiria cordi:
 Cedit, dum regnat mentis in arce, dolor.
 Istatamen non sunt suspiria muta; nec illae
 Sunt lacrymae, & lucēs non nisi luce madent.
 At, postquam requies singultibus, & sua voci
 Vita redit, suus & spiritus ora mouet;
 Orsa redorditur fixusque in sidera clamat:
 Dum Caelum aspicio, quam mihi sordet humus!
 Maeret opum splendor, verè auri gratia pallet,
 Sunt mera iam gemmae pondera, liuet honor.
 Ipsi camporum flores per gramina dicunt:
 Nos Caeli florum nec leuis umbra sumus.
 Vnde habet ingenuum Veris Regina ruborem;
 Ni, quia prae superis dispudet esse Rosam?
 Vos immortales campis stellantibus horti,
 Ab precor, in vestrum me finite ire nemus.
 Hic, ubi perpetuos nitidæ facis vberē foetus
 Educat orta diu, nec moritura dies.
 Nec florū haec soboles, quāquam latet, occidit unquā:
 Hoc uno excepto, cetera Veris habet.
 Chara seges, Domini pretiosa rosaria vestri,
 Captantisque auram rura beata Dei:
 Et flores Diuini inscriptos nomina Solis
 Solus habet, vineae lucis alumnus, ager.

Numina quid magni solis loquor? ora volebam
Dicere; sideribus scilicet auctor inest.
Estis, io, luces supremæ lucis imago:
In vobis quædam Numinis aura micat.
Et quisquam mihi terrestres obtrudat amores,
Dum meus in Cælo splendet & ardet Amor?
Ergo meam retinent lucis prætoria Vitam;
Ferreus est humili quisquis in orbe manet.
Surge anime: ab valeant luces, quæ sidera non sunt:
Odi ego sub Cælo lumina si qua nitent.
Quanquàm & vos odi, soboles ò candida solis;
Parcite, quandoquidem nec meus estis Amor.
Quidquid Amor non est meus, & meus Arbitrari odi.
Huius stillæ estis, non tamen Ipse, faces.
Est aliquid vestra niue purius, & face maius;
Prætereo riuos, si modò vena fluat.
At mihi vos Superum vigiles, ne scena patefeat
Intima, si pariarum ducitis ante oculos.
Et Cæli chorus inuideat, mea ne bona norim?
Aurea vela mihi sunt, sed auara tamen.
Cur regio astrorum cùm sit nitidissima, Cælum
Dicitur? annè meas quòd mihi celat opes?
Tot tamen ipsa oculos aperit, quot sidera pandit:
Sic oculata sibi, fit mihi caeca domus.
Pande, precor, nitidi stellantia carbasæ mundi,
O Superum Regis dulce satellitium.
Meme istis admitte adytis: aut ne mihi parce;
Atque illo certum fulmen ab igne vibra.
Hæc ait, utque aderat fixus sic constitit astris:
At sensu pectus, labra sonore carent.
Viuenti iam solus erat, qui non erat, index:
Et signum vitæ, vita negata, fuit.
Usque adeò immotus, motum tamen ore fatetur:

Ipse

*Ipsi oculi extincti, viuere corda docent.
 Quin etiam color, & rubicundae gratia frontis
 Nominis alterius quàm necis omen erat.
 Sic stetit attonito similis, vitaque carenti;
 Nunquàm adeò vitam visus habere magis.
 Tantum etenim aspectu lucis de luce trahebat;
 Vt vel sideribus concolor ipse foret.
 Denique, cùm stellas veniens Aurora fugaret;
 Quòd iam fidus eras, tu quoque, Diue, lates.*

MARGARITAE HISPANIARVM REGINAE

è vita abeuntis

EPI T A P H I V M

A FR. ALEXANDRO COSTA
 Equite Hierosolymitano dictum.

ELEGIA III.

CILICET ad tumidae ius in-
 tractabile mortis

Haec etiam deerant irrita vota
 diu:

Non satis huic fuerat resecare in
 stirpe triumphos,

Et superinductis vertere funeribus:

Non satis, audacem moliri in sceptris bipennem,

Non,

Non, regnatrices sternere falce domos.
Maius in hoc vno meditatur funere funus,
Hoc amat, haec Mortem palma suprema facit.
Nam bona, quae ferro sparsim violenta metebat,
Heu! didicit tandem cuncta secare simul.
Hoc erat in votis, cum se truculentior olim
Sueuerat in Regum ludificare caput:
Verterat hic animos: haec, dum surgebat in ictum,
Meta secuturi vulneris una fuit.
Euenere: Iaces, heu, quondam Margaritis! at nunc
Pectore de tanto nil nisi parua cinis.
Margaritis, heu, magni felix modò nominis heres!
Nunc tamen, heu facinus! nominis umbra tui.
Margaritis, Heroum fortunatissima quondam
Cura, sed heu! posthac cura futura magis.
Quae superest morti pugnacis gloria dextrae?
Certius hoc nullum vulnere vulnus erit.
Nil habuit quondam, quod posset visere maius;
Nil modò, quod possit vincere, maius habet:
Dissipat hic vno splendorem nominis ictu,
Quem sera antiquos suxerat inter Auos:
Hic rapit Eoas, quas congerit India, gemmas,
Maioresque animi depopulatur opes:
Annorum florem violento demetit ungue,
Nec tenera in fructus crescere vota finit:
Hic ruit aethereo finita potentia Regno,
Et grauis imperij conscia summa cadit:
Ingenij vis illa cadit, Regum illa potentum
Apta ministerijs mens operosa fugit:
Haec simul interitu Mors effera dissipat vno;
Sola ita multorum Margaritis instar erat:
Vsq; adeò vnius speciem natura probauit,
Atque opere in tanto gestijt una legi.

Non

Non tamen hinc caecū reuocat Mors improba ferrū,
 Sed magnū hoc, quantū est, Margarīs ense metit.
 Et quisquam leges dabit & fomenta dolori,
 Et liquidis oculos ire negabit aquis?
 Ille, leues Elegi, terrarum dicite fletus;
 Dūm vobis flendi maxima causa silet:
 Dūm vox Hesperiae tacet, aeternūque tacebit,
 Interea liquidi non taceant oculi:
 Ni tamen, ut vocem, lacrymas ita congelat intus
 Aētus in angustī pectoris ima, dolor.
 Odolor, o luctus magna argumenta futuri,
 Dūm veheb. Austriacas diues Iberus opes!
 Quid iuuat, ingentes in pocula cudere gemmas?
 Quid iuuat, aurata condere lance dapes?
 Quid iuuat, exesae penetrare in viscera terrae;
 Et bona rimari, quae fouet illa sinu?
 Quin etiam gressu infernas tentare latebras,
 Et nulli tritam paenē aperire viam?
 Vtique renidescat digitis ardentibus aurum,
 Tanto operi assuetas attenuare manus?
 Quid iuuat, extremos trahere in sua iura Triones,
 Et premere Eoas, Occiduasque plagas?
 Et graue cum Phoebo diuisum munus habere:
 Aspicere hunc terras, te regere imperio?
 Non haec sunt volucris fati mora: missile telum
 Mortis signa libens nobiliora ferit:
 Haec petit, haec valido sunt praeda celerrima ferro,
 Excelsa hic Morti qui sedet arce, placet.
 Non illam croceo concharum tinēta veneno
 Vestis ab angusta dimouet vsque domo:
 Non equitū, peditumue phalanx, aut fulminis instar
 Quae venit aerato glandis abena tubo:
 Regia non facies, non copia diuitis auri,

Quae.

Quaeque animo ingentes accumulantur opes.
 Dissipat haec urbes, & ducta palatia Caelo,
 Vt facili angustos diruit arte lares:
 Diffluit è fragili sceptrum violabile dextra,
 Et cadit ex alto vertice summus apex:
 Vos Regna Hesperio latè diffusa theatro
 Testis, & Oceani littus Atlantiaci.
 Testis, in angusto vix tota inclusa feretro
 Margaris, & paruo condita sub tumulo:
 Quae quondam è solio claris lucente pyropis
 Candida subiectis iura dabat populis:
 Quam super Oebalio splendebat dente lacunar,
 Atque pedes subter plurimus ibat onyx:
 Curia quam circum nutu pendebat ab uno,
 Cingebatque cohors obsequiosa latus:
 Qua sine nil aderat, dici quod amabile posset,
 Qua sine non poterat candidus ire dies.
 Nunc tamen, occiduo dum condit lumina somno;
 Non condit lucēs sola, nec una perit:
 Accedunt pariter geminatae foedera mortis,
 Inque uno extinctos accipit urna duos:
 Accipit Heroem mors haec communis utrumque,
 Inque sua rapiunt Coniuge fata Virum.
 Et quisquam speret Libitinae illudere? quisquam
 Speret in exhaustam fallere posse necem?
 Quis non funestae dabit obtruncanda securi
 Colla? quis hoc censu praetereundus erit?
 Si Regum angustas petit imperterrita turres;
 Annè reformidet Mors violenta casas?
 Sic solet aequoreae scrutator conscius undae,
 Quà natat Eoo plurima concha mari.
 Nempe, serenato dum ponunt flamina ponto,
 Multa fluentisonas cochlea verrit aquas:

Cochlea

Cochlea diues opum, qua non praestantior vlla
 Attrahere ignotas ad sua furta manus :
 Imbricis intorti scatebroso tegmine viuit,
 Diuitis & paruo turbinis orbe latet :
 Cui stria crispato percurrit plurima dorso,
 Atque iterum in sese reticulata redit :
 In caput exiguus spirarum circuit ordo,
 Tortilis & summo in vertice crescit apex :
 Sese in mucronem conchylis cauda supinat,
 Intus in oblongam conduplicata tubam .
 Non tamen his animis species est corporis vna ;
 Est, formae precium quae praeceuntis habet .
 Pulchrior haec conchas facie supereminet omnes ,
 Praestat ut astrorum regia Luna choro :
 Concha praeit princeps, & cursu tendit in altum,
 Et praeit & sequitur cetera turba Ducem :
 Velificant pelago celeres, seseque carinant,
 Opponuntque vagis concava membra notis .
 Si forte in casses veniat Regina natantum ;
 In toto casses aequore nulla fugit .
 En rapidae laqueo Mortis captiua tenetur
 Margaritis, augustum cui stetit imperium .
 Et quisquam caueat venantis retia Lethi ?
 O age, funestas, Mors fera, pande plagas .
 Ergo, quandoquidem magnis vita excidit ausis ;
 Huic famula, Heroum more, parentet humus .
 Instrue tu maestam, viuax Elegia pompam ,
 Affer inextinctas ad pia busta faces :
 Suggere tu lacrymas lacrymosa ad iusta petenti,
 Erige funeream flebilis ipsa pyram .
 I, pete gemmato productum vertice templum ,
 Qua celebri cultus mole superbit honor :
 Extinctae modò cultus honor, quem saepe solebat
 Per

Per mille exceptum fortia facta sequi.
 Hic placet illustrem singulibus Heröinam
 Plangere, dum cineri redditur illa suo:
 Quare age, funesto cingantur moenia luctu,
 Candidus ex illa defluat arce color:
 Surgat in angusta lacrymabilis aede cupressus,
 Omnia luctifico sint operata rogo:
 Explicet accensum maestis funatibus agmen
 Plurima lugubri tibia rauca sono.
 Hic Procerum trabeata manus, grauiorq. Senatus,
 Longa phalanx Equitum, densa corona Ducum.
 Nec Matrona procul, luctus imitata Virorum;
 Quae maius tanto in funere nomen habet.
 Occupet hic agmen Natorum regius ordo,
 Qui magni posthac agminis instar erunt:
 Non minus Infantes annis, quam nomine, ducunt
 Principium vitae, sed documenta necis:
 Vix Matrem nouere prius, quam funera Matris,
 Denata, natos se, Genitrice vocant.
 Quorū aliquē ut peperit Genitrix; vitā ipsa reliquit:
 Sic tota in nato maluit esse Parens.
 Indolis o quantae stirpem! quae germine paruo
 Nunc viret: at decorum tollet in astra nemus:
 Pectoris immensi soboles, & pectoris heres;
 Cui licuit caro delituisse sinu:
 Et dare materno regalia brachia collo,
 Atque inter risus dicere, Mater aue.
 Nunc in Matre cadunt, sed viuit Mater in illis:
 Horum mors, dolor; & vita Parentis, amor.
 Aspicias, ut tenero procul errat ab ore Voluptas,
 Maeror & in tenera fronte virilis agit?
 Sponte sua lacrymae, nullo poscente liqueunt,
 Non intus maerent corda, sed ora tument.

Natu.

EPITAPHIVM ELEGIA III. 111

Naturae, non mentis opus sunt denique fletus :
 Ignorant, quae sit causa, sed usque dolent.
 Immo nec aduertūt, quid sit dolor, & tamen horrēt:
 Dumque dolent, iusti forma doloris abest.
 Denique non adeo, quid sit lacrimabile norunt,
 In quibus est aetas ad sua damna rudis.
 Horum igitur famulo subeant vestigia gressu
 Regna, nec ad maestam taedeat ire pyram,
 Regna, quibus magno cum Coniuge Regia Coniux
 Margaritis imperij iura verenda dabat.
 Suspensas quodcunque altis hastilibus urbes,
 Oppidaque ad titulos conspicienda trabat.
 Cantabria ante omnes sese vehat ardua vultu,
 Cui teretes tollant moenia multa fudes.
 Explicet inde gradus genitrix Aragonia Regum,
 Et stipata suis urbibus agmen agat.
 Caesaris Augusti tellus flauescat in auro,
 Oscaque, Sertorij caede cruentus ager.
 Nec procul ingentes augustae Bilbilis arces,
 Quas Salo mentitis cingat abenus aquis.
 Inde secuturos glomeret Catalaunia gressus,
 Et pullo maestam syrmate verrat humum :
 Quam circum auratas sustollat in aëre turres
 Barcino, & irriguis diues Ilerda vadis.
 Ficta sit, at veros imitetur Tarraco muros,
 Tarraco, Scipiadae quam coluere Duces.
 Augeat incesu celebrem Gallaecia pompam,
 Quaeque suum niueis nomen inussit equis.
 Hic celsam attollat formosa Valentia frontem,
 Murciaque, & pingui sparsa Granata solo.
 Nec procul abstineat longos Bethuria tractus,
 Nec Tarteffiacus quae loca Baetis arat.
 Quidquid Atlantea protenditur Amphitrite,
 Et

Et Lusitano regna superba Salo.

*Regna, quibus pluuiis collapsa Ceraunia Caelo
Imperat, innocuas fulminis esse faces.*

*Abditaque extremo tellus Malabarica mundo,
Constitaque in medio Goa vetusta mari.*

*Tu quoque gemmatis Peruvia diues arenis
Hic eris, atque auro sculpta ferere tuo.*

*Vtque adsit, posita feritate, Brasilia viuo
Corpora caesorum linquet in igne virum.*

*Non desit, medio quae torrida subiacet axi,
Sparsa Philippinis Insula multa plagis.*

*Nec procul, innati dederunt cui nomina flores,
Funere ab Augusto terra Quitensis erit.*

*Tyrrhenique maris Regina Neapolis adsit,
Syrenasque suas ad pia busta vehat.*

*Linquat inexhaustos opulenta Insubria campos,
Et pelagi claustrum, Trinacris ora, Pharon.*

*Singula quid memorem? reliquis iam rebus abundat,
Austriacum numero sed caret imperium.*

*Summa sequar. Castella suas ferat utraque sedes,
Ultima, censendi lege: dolore prior.*

Hic placidi colles, & Oleti moenia Vallis.

Regum erat: at Veris Regia semper erit.

*Seu tu grande forum Sophiae Salmantica, seu tu
Complutum, simili mercede beata domus.*

Et Toletano Romana Colonia cliuo,

Quam suus aurato circuit amne Tagus.

*Carpetana mihi claudat iam Mantua pompam,
Ceteraque hic supra fercula crescat apex.*

*Quandoquidem reliquas tantum supereminet urbis,
Quantum alias vicit Margaritis ipsa Nurus.*

*Margaritis hoc urbi pretium dedit, ipsa trabendo
Vitales auras, nomina clara tulit.*

*Scilicet hoc caelo felix ea vita vigeat,
 Inde fouebatur spiritus ille vigil.
 Ecqua sit haec tellus, quae tanti in pectoris vsum
 Viuaces Zephyros gignere digna fuit?
 Atque utinā hanc nunquā foedasset funere famam;
 Cuique dabat vitam, non quoque fata daret.
 Et tamen Urbs pueros instillas aëris haustus,
 Viuendique diu semen ab axe trahis;
 Aucta secundantum ventorum mitibus auris,
 Et fortunatis subdita sideribus.
 Austriaci quondam imperij Germanicus ardor
 Carolus, extinctis viribus, aeger erat:
 Utque tuas venit spe tantum firmus in oras;
 Auspice te, subijt Regia membra salus.
 Idem utinam tua venisset in maenia rursū,
 Imperij postquam grande reliquit onus:
 Forsitan aegra tuo sub caelo membra leuasset,
 Neccasum Hesperij fleisset Atlantis, humus.
 Nunc in te moritur Princeps tua. Tenē salubri
 Sistere consilio non potuisse necem?
 Quare age, Regiſcum comitare, sed aurea, funus,
 Tuque in te vera ſcītilis eſſe velis.
 Haec meritis inflicta venit tibi paena, quod in te
 Reginam extingui ſiueris ipſa tuam:
 Eius ut ad pompam, licet in te pompa feratur;
 Non te fama, tui ſed ſimulacra ferat.
 Denique ſuccedant maiorum inſignia Regum,
 Margaris unde trahit nobilitatis opes.
 Longa retrō ſeries, & cenſu copia maior,
 Fumofis funus ſplendet imaginibus.
 Ergo, antiqua licet, ſpiret fulgore recenti
 Virtus, Rodulphum quae dedit imperio:
 Qui, quoniam Domino ſe praeſbuit ipſe minorem;*

Idcirco meruit, Maximus esse Ducum.
 Ordine mox ineat propior, ut sanguine, Victor
 Albertus, namque hoc nominis omen habet:
 Qui Marte exarsit bisseño in praelia, palmam
 In sua bisseño moenia Marte tulit.
 Inde procuratis acer Leopoldus in armis,
 Inque hostes veniat sanguinolentus Otho.
 Nec tu praetereas plenus, Friderice, triumphis;
 Cui tua venturos facta tulere dies.
 Hic adsit, qui bacchantes in sceptris colonos
 Reppulit in patrios Maximianus agros.
 Carolus hic, tumidum qui cum traheret Albim,
 Saxonis inuicta contudit arte minas:
 Ceteraque Heroum series numerantibus impar,
 Ad quorum titulos Austria tonsa iacet.
 Sed quis in hac pompa locus, & quae iura Philippi?
 Nunc ego te chara in Coniuge destituo:
 Hanc tibi iam dederat sedem Dolor: immò age, sedem
 Hanc tibi iam dederat causa Doloris Amor.
 Frustra opus aggreditur qui te quaesierit extra:
 Hic age cognati funeris exsequias.
 Et, quamuis maestis dicaris in agmine visus;
 Si nescis, animus exulat inde tuus.
 Exulat, & media viua in Morte quiescit,
 Nam, quod amas, licet in funere, viuis adhuc.
 Seu potius moreris, vitamque hac lege tueris,
 Vivere si forte hanc possit adempta Nurus.
 Sed tamen, heu duri genus insuperabile fati!
 Falsa sibi verus somnia fingit Amor.
 Somnia sunt: prima sed redita somnia nocte
 Qualia de niueo limine mittit ebur.
 Scilicet in rigidam pressisti lumina mortem,
 Margaritis excelsae constituenda pyrae.

Hic,

Hic, ubi sublimi iaceas resupina feretro,
 Regiaque accensus exuat ora cinis:
 Sed procul ex altis Fama huc accita cauernis
 Eripiet cupido fortia facta rogo:
 Et, postquam fuerint depastae viscera flammae,
 Seliget ambusto è corpore relliquias:
 Membraque candentes dudum cinesacta per ignes
 Conteget augusti marmoris in gremio:
 Artificique addet viuacia carmina dextra,
 Carmina mortali non abolenda die.
 Quæ premis, haud tumultu, sed conchâ crede, Viator:
 Abdita, si quaeras, Margaritis intus agit.

P. CAESARI LAVRENTIO
E SOCIET. IESV

Dùm in Rhetorica docenda Collegam
ageret, diem vltimum obeunti

THRENODIA
AB AVCTORE DICTA.

ELEGIA IV.

N iterùm in lacrymas .ò multipli.
cata dolorum

*Ilias ! ò nullo sors inbibenda
malo !*

*Credo, vides Sterilem ingenij mihi
currere venam ;*

Argumenta ideò fertiliora paras .

Norma querelarum, praeceprix horrida luctus ,

Et non discendae saeva magistra necis ,

Sors, fuga factorum, Sors voce simillima Morti ;

Quae ne Mors esses, littera sola facit .

Debueras vna saturari caede: quid auges

Materiem, toties in mea damna ferax ?

Fleuimus extinctum, Mutinensem nuper ad urbem,

Stephonium, nec adhuc lumina rore carent :

En iterum in lacrymas . flemus tua funera, Caesar,

Par, qui, Stephonio progredere comes :

Sed vitae comes , alterutrum facit alter acerbum,

Viue.

*Viuere longaeuos dignus vterque dies .
 Interea grati dum soluit amoris amaror
 Nescio quod maesti pectoris officium ;
 Huc ades, ò Caesar : sint haec maestissima quàmuis,
 Accipe, vox etenim corda loquentis habet .
 Non amat ingenium mihi Maeror, abominor artem
 Verius ille dolet, qui sine lege dolet .
 Moerentem confusa decent : sunt verba Dolori,
 Sed quae percipiat verba nec ipse Dolor .
 Hunc sequor : hic meus est, anni fatalis, Apollo:
 Et mihi iam Parca est, Musa quod antè fuit.
 Lux aderat, quae Palladio visenda theatro,
 Magna Subalpini Principis ora dedit:
 Cum sesto paries modulari carmina vultu
 Visus, & ad laudes pectus habere lapis :
 Has inter charites, & amabilis otia pacis,
 Quis credat rigidis febribus esse locum ?
 Et tamen, heu jacinus ! Morbi Mortisque satelles,
 Ignea vis, tacitos huc tulit &que pedes .
 Ipsa quoque hoc voluit, mala Ludia, ludere circo ;
 Omala, si bene vis ludere, quare parem .
 Non tibi conueniunt viuacia robera, non te
 Caesaris ille decet, Caesare dignus, honor .
 Ille color vultus, oris vigor ille, latentis
 Ille animi, foris in fronte notatus, apex :
 Non tua sunt Mortis, sed Vitae culta supellex ;
 Inter inaequales lusus, honore caret .
 Tam decori macies, quàm ferro discrepat aurum:
 I, confer rigidis arma cadaueribus .
 Illa tamen mala Saga, volatilis umbra malorum,
 Ridet, & obducta respuit aure preces .
 Quin potius gaudet meliori insistere tergo,
 Et cum praestanti corpore lucta placet .*

*Si plus humani, Caesar, tua vita tulisset,
 Letho arrisisset forsitan illa minus,
 Sed te conspicuum rel quis ex omnibus unum,
 Viribus & firmis perfida vidit anus:
 Vidit, & invidit; validosque amplexa lacertos,
 Eluctaturas expedit arte manus:
 Et licet exsanguis vix ossibus haereat, astum
 Quis neget, & benè pro viribus esse dolos?
 Vtitur his, quibus illa valet. nil tale verentem
 Vno supplantat sat pede nixa, virum.
 Affligitque, ictusque repercutit; ille, priusquam
 Se pugnasse putet, iam cecidisse videt.
 Scilicet, affixus languentia membra cubili,
 Tam citò fit caesus, qui modò Caesar erat?
 Ventum est ad dubiae suprema crepuscula vitae,
 Aureaque in mortem coepit abire dies.
 Hic malè crudescit malè confirmata cicatrix,
 Et retractati vulneris ora patent.
 Quis mihi tunc fuit extincto sub pectore sensus?
 Siquis tùm sensus visus adesse mihi est:
 Ars cum victa manus dedit, & spem lusit amatum,
 Et ferre ulterius posse negavit opem.
 Testabar vultu, premerem quem corde dolorem;
 Inque leues mea iam vita fluebat aquas.
 Quid facerem, si me raperet sua pignora secum
 Altera pars animi dimidiumque mei?
 Flere licebat, opem quia non afferre licebat:
 Dextra ope; sed lacrymis non caruere genae.
 Quòd si unquà caruere; fuit, quia quos Doler imbris
 Fuderat, hos ipso in fonte gelabat Amor.
 Nec tacitos oculos fecit penuria flendi,
 Credite, sed luctus maestitiaque gelu.
 Tranquillos vultus & lumina sicca gerebat*

Solus

Solus qui nostri causa doloris erat.
Ille quidem posuit peracerbo in funere vitam:
Sed docuit, sortes qua decet arte mori.
O quoties pia vicini solatia lethi
Optauit, longae praesidiumque viae?
Iamque audio non tam vultus, quam pectoris ore
Libauit niueae frugis in orbe DEVM:
Quas animi flammās, & amantibus edita flammis
Caesar ab innocuo pectore vota dedit?
Quam teneras fudit, per sensa nouissima, voces,
Vltima quae nostro verba reposita sinu?
O ego, sensa velut memini, sic verba tenerem?
O mea quanti esses lingua ministra boni!
Nondum plenus erat languentis imagine fati,
Cooperat aut vocem destituisse vigor;
Cum stetit, & charos supremum affatus amicos;
Qui fuerat vitae, sit quoque mortis Olor:
Atque ait. En morior. cui nunquam antea cuncta pudori
Vita fuit, neque mors huic metuenda venit.
Quaquam nec morior; quid enim sit viuere, si quod
Interea experior, dicitis esse mori?
Nunquam ego sic vixi, melior dum vita maneret;
Dumque dies agerem, sic perisse velim.
In vita mortem toleraui, in funere vitam:
Viuerenam semel hoc: illud obire diu est.
Quod si forte inuauat, quam nunc fero, dicere Mortem;
Viue diu felix, ut moriari semel.
Mergor inassueta liquidae dulcedine mentis,
Nec sese magni pectoris urna capit.
Esse quid hoc dicam? video mihi surgere funus,
Sed maestum pompam funeris esse procul.
Non mouet antiquos animus sibi conscius annos,
Nec fingit, quod non fecerit ante, nefas.

Siqua recordanti malefacta priora vetustas
 Obijciat, Dolor haec esse sepulta monet.
 Affidet ille comes morienti, hoc munere tantum;
 Ut sit gaudendi causa, vel ipse Dolor.
 Quin neque me rerum euentus, metuensque futuri
 Cura, propinquantis nec mouet ira mali.
 Quidquid id est, Iudex meus est Amor: ille tribunal
 Iudicis, ille rei pectus amantis habet.
 Ille gerit fulmen, qui fulmine vulnera placat;
 Non timeo, nisi quis crimen amasse putet.
 O vigor, o DEVS, o animi liquidissimus ardor,
 Et potui hoc mortis promeruisse genus?
 Credo equidem sese postrema in fata referuat,
 Atque in delicias usque trucidat Amor.
 At vos, o chari, mea maxima cura, sodales,
 Desinite in lacrymis quaerere velle fidem.
 Viuite vos, quibus est viuendi gratia, Virtus:
 Viuite, sed memores, tempora longa, mei.
 Quod si nulla tenent Superos obliuia rerum;
 Semper inexhausta vos ego mente geram.
 Vix ea, cum dulci recreatas munere vocis,
 Plus coepit vitae, mortis habere minus.
 Tempore iam ex illo Superi meliora ferebant;
 Velle videbatur vertere terga malum.
 Iam voci sua vita, vigor suus additus ori est,
 Sopibatque oculos semper amoena quies.
 Credula res Amor est, & ego quoque credulus illi:
 Quam citò compressit spes rediitua metum?
 Laetitiae quae signa dedi, quae gaudia finxi?
 Dicebam, Caesar sit benè, sospes eris.
 Sospes eris, laeta repetebant voce sodales:
 Tanti constabas omnibus vna salus.
 Non secus antiquam tenuit fiducia Romam,

Caesaris alterius cū lacrymata necem est.
 Et liceat paruis componere magna; sed ingens
 Haec iactura boni, non mihi parua venit.
 Iam procul occiderat domito Germanicus Istro,
 Fatorumque reus, victor ubi antè, fuit.
 Delicias tū Roma breues, & Principis umbram,
 Facta, querebatur, Principis umbra sui.
 Vrbs gemit, & pullo mutatur purpura panno,
 Iura silent, sordet Curia, Tempa vacans.
 Ecce tibi medio veniens in funere, factum
 Fama renarrabat, viuere fassa Ducem:
 Auspicijs pia Roma fidem melioribus implet;
 Quodque magis vellet, verius esse putat.
 Laetitia dat signa nouae, gaudetque recepto
 Principe; laetitia sed breuis aura nouae est.
 Sponte sua rursus spes occidit orta salutis:
 Et qui plus gaudet, non dolet ille minus.
 Nos quoque vitali pro Caesare duximus omen,
 Et fore sperabat vel Timor ipse bonum.
 Non Spes illa fuit, sed, quae sperantibus obstat,
 Mors nigra, Mors placidae Virginis ora tulit.
 Spem simulauit atrox, subiit faciemque coloremque:
 Abjicitur Mortis forma; sed arma manent.
 Scilicet, ut nobis duplex dolor esset: at illi,
 Bis velut erepto Caesare, palma duplex.
 Iamque adeo confessa minas, tractabile ferrum
 Expedit, & rigido spem prius ense necat:
 Illa fuit pugnae prolusio. deinde iacentem
 Insilit, & caeco vulnere Caesar biat:
 Vulnere, quo Caesar satis est. ne cetera dicam,
 Furatur tacitus verba sequuta Dolor.
 Et tamen, aeternum voluit te viuere Virtus;
 Cum tibi, quod vitae defuit, illa dedit.

Caesar

Caesar eras: fatum potuisses vincere; nec tu
 Debueras caedi fulmine; laurus eras.
 Vt mihi triste iaces! multis tu flebile nomen,
 Nulli flebilius quam mihi nomen habes.
 Multos illa tuae rapuit clementia formae,
 Et non turbati pectoris ille nitor:
 Comis amabilitas, facilis reuerentia vultus,
 Semper & in placida fronte modestus honor:
 Eloquij grauitas in tempore: gratia linguae
 Multa, ioci faciles, ingenuique sales:
 Ille iuuandi ardor, studium sine fraude merendi.
 Et sibi, quam reliquis, mens nocitura prius.
 Consilio deuota manus; prudentia falli
 Nescia, nec docilis fallere simplicitas:
 Religio, Pietas, recti tenor, ardor honesti,
 Cura loquuturi pectoris ante DEVM.
 Hic animi vigor, haec caelestis filia fontis
 Quot tibi molliuit pectora, vena boni?
 Adde, quod ingenij virtus non moribus impar
 In te communis semen amoris erat.
 Audierat te Roma diu, mirata loquentem;
 Nec paruum, Romae quod placet, esse solet.
 Seu tu Gregorium raperes è faucibus aevi,
 Et faceres Magni viuere facta Senis:
 Palladis aut inter praeludia prima, doceres,
 Quanta sit à Graecis fama paranda notis.
 In noua seu caneres mutatas corpora formas,
 Corpora, quae sacrum versa volumen habet.
 Quod nisi te rursus tua viuere fata negarent;
 Tu tibi materies carminis aequa fores.
 Versa tibi facies: quantum mutatus ab illo
 Caesare! quam varias induis ore vices!
 Tam citò robustum decus irreparabile sordet?

*Et fieri informis tam citò forma potest ?
Mutatas nunquàm meminisses voce figuras :
Effera, si nescis, Mors quoque carmen arat.
Ipsa quoque inuersos inimica Poëtria vultus
Et canit, & vertens, ora canenda facit .
A te materiem didicit modò carminis, à te
Carminis exemplum coepit habere sui .
Mors fera, cui carmen funus , cui perfida praebet
Atramenta cruor, cui stylus ensis adest :
Caesare si tantum delectabare , gemellus
Caesaris , & dempto nomine Caesar eram .
In vitae campo gradibus properauimus aquis ,
In Caelum cur me praeuolet ille prior ?
Foedus amicitiae duo pectora fecerat vnum :
Quin & Religio fecerat vna pares :
Pallas & vna pares voluit, par denique vita ;
Par, nisi quòd, vita dignior ille fuit .
Qui te dixerunt oculis & lumine captam :
Certè dixerunt quod tua facta probant .
Et tenebris gaudes, oculorum & munera caelas ;
Caeca videris anus, sed nihil ipsa vides .
Caeca oculos, & caeca animā leuis umbra nocentū ,
Caeca profanatas & sine mente, manus .
Mors fera, crede mihi, nisi tu modò caeca fuisses ;
Nunc equidem tibi pro Caesare praeda forem
Et poteras contenta meo, licet impare, fato,
Tàm mala, tam multis parcere Parca bonis .
Et nostra poteras laudem pro morte mereri :
Nunc verò scelus est, mortuus ille, tuum .
Iàmque ego, pectus iners, et inutile pondus, habebam
Nomina vix vitae, cetera Mortis erant .
En vocat haec vultus messis iàm pallida falcem ,
Hic in fronte cinis quid nisi funus olet ?*

Nonne

Nonnè vides medium vitæque necisque cadaver?
 Membraque pars animi quantulacunque regit?
 Scilicet huius erat iactura facillima vitæ:
 Quæ, sit vita licet; plus habet usque necis.
 Iam mihi Persephone nigram descripserat horam;
 Impendebat enim parua ruina domus.
 Parua: minutatim nam longo ex tempore coepit,
 Quæque diu venit, non venit ante diem.
 Ergonè, sit quamvis mea forma simillima Morti,
 Non placuit? Morti displicuisse pulet.
 Caesaris ingenium placuit, satiauit amantem
 Caesar, & in tumultu corpus inane iacet.
 Audeat & quisquam leges mihi ponere flendi?
 Me lugere vetat quisquis, amare vetat.
 Et quoties mihi sollicito dixistis amici?
 Fac procul à querulo pectore Maeror eat.
 Si nescis, animi Magus est Dolor: ille dolentes
 Si velit, in totidem vertere saxa potest:
 Sat lacrymis gemitusq. datum: iam desine questus,
 Ne trahat hæc Mortis una rapina duos.
 Dixistis, fateor: sed non mihi dicta sedebant,
 Nec vobis voluit Maeror habere fidem.
 Ite, meae lacrymae, cineres aspergite lymphis:
 I Dolor, in tumultum pectoris ossa refer:
 Sis tumuli custos, tumuli fabricator & idem,
 O Dolor, an solem vesper, an ortus agat.
 Tu mihi Phoebus eris, semperque remetiâr ex te
 Siue oriente meum siue cadente diem.
 Quid faciam? Caesar tumultu iacet, ipse resurgam?
 Nox illum obruerit, lux mihi solis erit?
 Maesta illum, me laeta probent? lacrymabile corpus
 Ille sit, & lacrymis nulla tributa feram?
 Quas ego nunc lacrymas memoro? quæ funera tractor?
 Aut

Aut quibus errorum ludor imaginibus ?
 O Dolor, ò animi nigror importunus amantis,
 Quàm procul à sese pectus abesse facis ?
 Carnificem mentis si quis te dixerit unquam ;
 Dictum equidem vero verius esse reor .
 Scilicet , ut crucies animos, & somnia fingas ;
 Sis natura licet, plus tamen artis habes .
 Errabam ; viuit Caesar meus . ille dolorem
 Ridet, & ex lacrymis nil nisi causa placet .
 Viuit, & ad vitæ fontem rigat aurea vitæ
 Semina : quam cupio par mihi vena fluat ?
 Viuis : at hic moritur Castor tuus, ò bone Pollux .
 Tubello victor : ast ego miles adhuc .
 Te Caelum, me terra tenet : quàm dispare campo
 Par fratrum quondam nobis castra locat ?
 O age, meque tuo siquid iuuat, accipe Caelo ,
 Nec sit ab alterius mutua morte salus .
 Sospes eram ; fruerer cùm lucis munere tecum :
 Rursus ero sospes ; cùm tuus hospes ero .

IN FINEM STVDIORVM

Ad emeritos Auditores

A P O L Y S I S
AB AVCTORE DICTA.

E L E G I A V.

DICAMVS bona verba bonis . la-
bor ultimus anni ,
Rursus ad integrum non reditu-
rus , adest .
O labor , expulso veterum supreme
laborum ,

Quàm mihi iamdudùm conspiciende venis !
Quàm cupida te parte mei meliore sequutus ;
Optavi amplexus , otia chara , tuos .
Euenere , dies , felix Regina dierum ,
Supplicis expleuit vota precantis opem :
Expleuit mea vota dies , expleuit Apollo ,
Et posito tandem pectine dixit , Abi .
Iàm rude donatus , quanquàm rudis vsque canendi ,
Ad sacrum statuo garrula pleetra tholum .
Garrula sunt , fateor ; vellit mihi Cynthia aurem ,
Huius & admonuit criminis esse reum .
Ex illo placui nunquàm mihi tempore : durum est ,
Crede , Poetarum cedere nosse Patri .
Cede Patri Vatum , qui saepè procacibus olim
Dicitur ex animis elicuisse fidem .
Ille quidem pius est ; sed , si furialiter odit ;
Feruet , ut Aetneo reddita flamma iugo :
Depo-

Depositaque obely, furibundum temperat arcum,
 Temperat, & tenui pro fide, tela mouet.
 Tela mouet, populis subeundae nuncia pestis,
 Nuncia venturi funeris arma quatit.
 Sic, ubi concreta nimborum in nocte cadentum
 Igneus inuadit nubila densa vapor;
 Fulgura dissiliunt, tonitru Caelum omne cietur,
 Et ferit aut Rhodopen, aut graue fulmen Athon.
 Testis erit, Graias inter grassata cohortes,
 Grande sagittiferi dedecus ulta lues:
 Postquam res Cilicium, Thebanaque fregit Atrides
 Moenia, & Andromaches patria fumat humo:
 Fit gradus alterius furor alter; iamque phalanges
 Ad vicina ferus pergama victor agit.
 Magnanimos iam sternit equos, spolia ampla ferētes,
 Atque triumphatis signa petita plagis.
 Astinome haec inter, Chryssae subrepta Parenti,
 Ibat inhumano praeda futura Duci;
 Astinome, ante alias Domino gratissima Phoebo,
 Cui Genitor mistum farre ferebat ador.
 Maestabatque sacros ad sacra altaria tauros,
 Et super infuso tersale vota dabat.
 Ut satis indulsit lacrymis, Chryseide rapta,
 Praedatorem adyt, post fera bella, Pater:
 Qualis ad accensam Thebani Smintheos aram
 Stare solet, turbam dum iubet esse procul.
 Vitta coercerat tenues, de more, capillos,
 Pendulaque hauribat taenia longa notos:
 Infulaque ad Phrygium praetexebatur amictum
 Lanea, purpureo sed medicata croco.
 Vestis inaequali lambebat margine talos,
 Ad summos vna parte reducta sinus.
 Olli candor erat, qualem componere posset,
 Siquis

*Siquis. Arachnaea texeret arte niues.
Veste super formas, varioque emblemata filo
Docta Minervae dextera pinxit acu.
Vera putes, quae picta vides; animata recurrant
Pensa, nec à muto stamine sensus abest.
Haec chlamys antiquas Phoebi descripta figuras,
Artifici textu facta cruenta docet.
In medio Pythons spiris ingentibus orbes
Voluit, & explicitus in sua membra redit;
Et graue secreto deducit pectore virus,
Et vomit in Caelum, quas creat ore faces.
Iàmque solum latè subiectis offibus albet,
Prata latent fufis mersa cadaueribus:
Ecce tibi, extento Latonae filius arcu,
Ulturus charae damna Parentis, adest.
Sortitusque oculis ictum, Pythona sagittis
Appetit, exsuperat squamea terga chalybs.
Parte alia intextae surgunt in stamina Musae,
Atque ora ad cantum vix taciturna mouent:
Mentitasque fides digiti, pulsuque laeessunt
Non responsuram serica plectra lyram.
Haec vestem simulacra notant: nec dicere possis,
An subsistat iners, an moueatur opus.
Interea Chryses vittas, & serica gerebat,
Sanctaque Apollineo sceptrum reuulsa tholo.
At non sceptrum senem, sed iuuat Apollinis arcus;
Hic potuit, quidquid non potuere preces.
Scilicet irato Chryses Agamemnone pulsus,
Ad tua securus limina, Phoebe, venit;
Imploratque fidem, per siquos impulit unquam
Stare coronatos ad tua Sacra, boues.
Audiit Arcitenens è Caeli parte precantem;
Quamque recollegit, non tulit ira modum.*

Et iam tela rotat nimium sitibunda cruoris,
 Tela Agamemnonios depopulata Duces.
 Ut primum Zephyros hausit lethalis arundo,
 Intulit in tauros sanguinolenta necem:
 Mox etiam latas animalia fusa per herbas,
 Strauit anhelanti saucia facta lue:
 Ultima pestifero tabes inimica veneno,
 Fortia Graiugenum pectora fudit humo.
 Omnis ad interitum sine lege relabitur aetas;
 Saena rapit iuuenes, & rapit aura senes.
 Iamque sepulcrales tellus negat ossibus urnas,
 Et negat arsuos caedua silua rogos:
 Nil nisi congestum spectatur funere funus,
 Nil nisi combustae, lata per arua, pyrae.
 Nec prius est numero caedes satiata cadentum,
 Quam dederit Phoebus Graecia victa manus:
 Victa manus dedit, & Chryseis reddita Patri,
 Dura Mycenaeo reppulit arma solo;
 Reppulit, & facies risit mitissima Caeli,
 Deseruit segetes & sata maesta lues.
 Talia neglectus dedit omnia Phoebus Achiuis;
 Et multo paenam fœnore culpa tulit.
 Ab procul hinc lethale malum: tua, Phoebe, veremur
 Tela, procul nostro de grege pestis eat.
 Quandoquidem tumet pecori, pecorisque magistro
 Pascua, descripto limite, plena locas.
 Sunt tua, felici composita noualia campo,
 Et tibi perpetuis messibus albet ager.
 Hic tibi nascuntur scripti tua nomina flores,
 Et Domini ingenium fertile, fundus habet.
 Quod si par coleret sola fortunata colonus;
 Cyrrhaeis fierent inuidiosa iugis.
 Nunc tamen, ut vitium fateor, sic deprecor omen,

Cultorem accusat, si bona peccat humus.
Iam quater aestiuas numerauit messor aristas,
Pressa quater pleno ferbuit uua lacu:
Cum mihi seruitium sensi, Dominumque paratum,
Et dedi Apollineo libera colla iugo.
Nunc optata ferar quamuis in pascua liber,
Vix benè libertas illa reperta placet.
Sic tener, ex usu, patiens fit taurus aratri,
Et grauis ille licet, fit leuis arte labor.
Quid facerem? si me nascentem amplexus Apollo,
Fae, ait, in primo carmina lacte bibas.
Quin etià, ut perhibent, nostra incunabula circum,
Dicitur Ascræus peruolitasse chorus:
Doctaque veridicos animasse in carmina nervos,
Carmina, perfidiae non subitura notam.
Haec ego non memini; sed facti conscia nutrix
Rettulit, a stare cum puer ante focum.
Ante focum nutrix operoso intenta labori,
Aptabat laeua garrula parte colum:
Inque apicem glomerabat opes, mollissima lini
Pensa, leues nebulas, & sine luce niues.
Pendula mox tereti ducebat stamina fuso,
Et saepè appposito dente domabat opus.
Et pensi vitia allambens haerentia labris,
Mordebat, siquam lina tulere notam.
Fila coaequabat digitis formata supinis,
Pollicis & proni turbine torta dabat.
Hic adeò intendebat, iners ad cetera, mentem;
Tàmque operi vigilēs iussit adesse manus;
Ut non liciolum telae, sed stamina vitae
Nere videretur addita Parca tribus.
Tunc mihi fabellis mulcebat anilibus aures,
Quas sibi narraſſet Picus ad Exquilias.

Aptus

Aptus ab emerita pendebam voce loquentis,
 Haec in me solum ad carmina, sensus erat.
 Solum index vitae fuit aura reciproca cordis;
 Haec quoque per mutas ibat ab ore vices.
 Ergo semel, praeter solitum, blandissima risu,
 In me conuersa lumina fronte tulit;
 Et, velut acta nouo violentae Phoebados oestro,
 Defixis oculis haesit in ora diu:
 Donec abundantem rupit de pectore sensum,
 Et tales placida miscuit arte modos.
 Quid teris ad cinerem, cura ò mea maxima, vitam?
 Non bene conueniunt otia rebus, ait.
 Sume pares animos: cum mox adoleuerit aetas;
 Te, Puer, exspectat non puerilis honor.
 Omih vel referat veteres rota temporis annos,
 Vel sistat celerem tarda senectû gradum.
 Inque meum quandoque oriens tuus incidat aeuum,
 Et capiant oculi gaudia tanta senes.
 Accipe, quae nuper rerum miracula vidi,
 Vidi ego, sic Titan crastinus illa probet.
 Iàm tibi fidereus spirantis anhelitus oris
 Vitales dederat ducere posse vices:
 In primo vitae ingressu mibi creditus infans
 Lallaſti denos, sub mea iura, dies.
 Nocte super media, cum iàm tibi somnus ocellos
 Clauſerat, & tenuis preſſerat ora quies:
 Adſuit ad teneras antehac incognita cunas
 Turba, nec ingreſſis perſtrepuere fores.
 Tu ſopita quidem laxabas lumina ſomno,
 Sed tua, te propter, aduigilabat anus.
 Emicui ingreſſus, oculisque atque auribus haesi,
 Excantatrices docta timere manus.
 Dicebam; viden', vt cunas mala Saga frequentat?

Quis scit, an & puero sit nocitura meo?
Vt tamen inspexi propiore pericula vultu;
Non video laruas, quas putat esse timor.
Non species, qualis Sagas decet: illa rigebat,
Non inerat vetulis pallida ruga genis:
Non emissitjs oculis, faciliue rotatu,
Aut niue dilutis candidiore magis:
Fronte nec obducta, furibundae nubis amictu,
Atque supercilio paenè loquente dolos.
Quin color ingenij viridis, quin mentis honestas,
Et placido in vultu totus agebat honor.
Qui lepor ex oculis, nitidis quae gratia labris?
Dulce verecundi qui modus oris erat?
Neglecti crines, sed neglexisse decebat;
Artis habent pretium, sed tamen arte carent.
Clara Minerualis praecingit tempora laurus;
Vnus hic in nitido vertice cultus inest.
Non ego bis quinis, quae viuens lustra peregi,
Par opus huic vidi, progeniemque parem.
E quarum numero cytharam tulit vna Sororum,
Et vocem ad tenues est modulata fides.
Auditos olim numeros, & verba tenebam;
Nunc vereor fragili lapsa cadant animo.
Scilicet est impar factis iuuenilibus aeuum,
Cui memor in sterili pectore sensus hebet:
Et senium expungit simulacra veterrima rerum,
Quae steterant alta mente reposita diu.
Incipiam tamen, & quàmuis non omnia tangam;
Dicere, quae memini, sit mihi pauca satis.
Ergo loquuturas facundo pollice chordas
Postquam consuluit, praecinuitque lyra;
Denique conuerso, puer, in tua lumina vultu,
Plectra tulit tales inter eburna modos.

Dormi

*Dormi, noſter Amor: ſic te tua prouebat aetas,
Alma quies puerum ſopiat, alma ſenem.
Non tu, cùm teneros aetas grauis excutit annos;
Caſtalij viues vltima cura chori.
Saepe triumphales lauros, hederasque diſertas
Mordebis, docto pabula nota gregi:
Saepe ſitim pellet tibi fertilis Hippocrene,
Et fluet è vena liberiore liquor.
Forſitan haud tenui libratus in aëra penna,
Maior humo, ſuperas inter agere plagas.
Fervida ſeu manis moliri fulmina linguae,
Arcere & trepidos ad tua verba reos;
Siue per umbroſas libeat deuoluere ripas
Eloquium; puro purius amne fluet:
Et cadet excuſſo celeris ſententia torno,
Quam grauis excipiet ſiue iocoſa charis:
Seu iuuat in numerum volucres aſtringere voces,
Et trahere Aonio carmen ab uſque iugo;
Par erit ingenium cunctis: ſed & omnibus impar;
Si mala deſidies faſcinet ingenium.
Deſidies, mihi crede, magis quàm Saga nocebit.
Haec totidem in truncos vertere membra ſolet.
Ne palpere, puer, caue formidabile monſtrum;
Frangit adulando pectora, melle necat.
Te tamen auſpicij melioribus aſtra reſeruant,
Fac age torpeſcant otia tarda procul.
Tempus erit, cum clara tui concordia cantus
Uſque Cytheronis lapſa ſonabit aquis.
Caeleſtes humano animas tum carmine tolles,
Vna quibus ſuperas ſcandere cura domos.
Ante alios Solymae naſcentem in valle Vuellam,
Quae Diu caſto ventre recondat onus.
Lugabis Vitae artiſicem, Regemque dolorum,*

Quem dedit Isacidum turba cruenta neci:
 Lugebit pullum, gemitus te dante, Lyceum,
 Et paries doctas effluet in lacrymas.
 Mox personatas versu insecrabere larvas,
 Quae faciem, forma dissimulante, negant.
 Videntesque humilem, per comica pulpita, vocamus;
 Et qui fidereum fune tuentur iter.
 Et turpes scurras, & odoriferos parasitos,
 Et si quae Dominus monstra Lyaeus habet.
 Te dicente, super numerabitur Heroïnas,
 Margaris Hesperij maximus orbis amor:
 Margaris, Ausriadum non ultima gloria regum,
 Fati immatura diripienda manu.
 Quin etiam audebis grandes vestire cothurnos,
 Et Tragico implebis docta Theatra sono.
 Plorabis Ionatam crudeli morte peremptum,
 Et malè conquestos foedera rupta Duces:
 Spesque patris geminas, & dulcia pignora natos,
 Patre cruentari prospiciente, auos.
 Membraque nolentem temerasse innoxia Mortem,
 Corporeque in paruo vix habuisse locum.
 Qui tibi tum sensus, cum respondente Theatro,
 Aspicias plausus, sed sine voce, dari.
 Solum oculi plaudent sua luctu sensa fatentes,
 Magnus erit, lacrymas continuïssè, pudor.
 Tu quoque Threicias agitabis carmine classes,
 Et disces patriae consulere historiae;
 Et coniuratas triplicato foedere gentes,
 Et data narrabis terga inimica fugae.
 Mortiferasque pilas, tempestatemque cadentem,
 Et benè vibratos aere tonante globos:
 Dissectasque rates, interque natantia fluctus
 Corpora, & irato vela refusa mari.

Cresce

Cresce age, noster Amor; non hic tibi meta canendi
 Crede, erit haec aetas ad meliora gradus.
 Sic ait, & vocem subito Cytharistria pressit,
 Plura licet dictis addere vellet adhuc.
 At tibi parua, puer, reserauit lumina somnus,
 Coepisti ad dulces ora mouere modos.
 Tum vero (infelix) velut indignata videri,
 Deseruit maestam turba diserta domum:
 Deseruit, secumque tulit fugitiua meum cor,
 Ab! tua cursoluit tam cito membra sopor?
 Nuper ego haec vidi: quae sint ea visa volebam
 Scire, nec inuenit spes malè cauta fidem:
 Esse puellarum genus acre, & nobile cantu,
 Narrare antiquus saepè solebat auus:
 Illas diuino censerì nomine Musas,
 Et colere Aonias, rura beata, plagas.
 Forsitàn hae cunas circum duxere choreas,
 Et tibi venturos praecinuerè dies.
 Quidquid id est, audita olim meminisse iuuabit
 Verba, Sybillino carmine vera magis.
 Concipe magnanimas puerili pectore vires,
 Est hoc ingenij magna minantis opus.
 Spero equidem, nec vana fides mea gaudia turbat,
 Sic tua tum Virtus spes velit esse ratas.
 Haec ad me nutrix, sed non ego credulus illi;
 Saepè sibi fingunt somnia vana senes.
 Cumque aetas properat bisseenum claudere lustrum;
 Delirat veteres ut sub aratra boues.
 Vera tamen quis multa neget? spectacula multa,
 Pluraque, quàm nutrix est meditata, dedi.
 Vos ego nunc testor solitos audire canentem,
 Atque aliquid nugas esse putare meas.
 Cernitis, ut superant nostri vestigia cantus.

Constantemque facit pendula charta fidem.
 Exitus hic rerum, cantandi hic terminus esto,
 Sit posthàc ultrà praeterijſſe, nefas.
 Nos aliò mentes, aliò conuertimus annos,
 Interdùm ſatiant quae placuere diu.
 Semper ego humanae conſiſtam in margine ripae?
 I demùm, in Superos tende biſformis iter.
 Ibo libens, vos chara olim mihi rura valete,
 Celſior humano vertice in aſtra feror.
 Hic mihi Diuinos libeat perdiscere mores.
 Quis certa mundum temperet arte DEVS:
 Vt ſit idem triplex, quod Numen dicitur vnum:
 Vt benè conueniens forma ſit vna tribus.
 Vixerit aeterno proles aequaeva Parenti,
 Spirarit gemino è Numine Numen Amor.
 Spiſet Amor Patri, Natoque ſimillimus idem,
 Aequarit ſeſe par in utroque Pater.
 Quis triplici è nexu patrijs deſcenderit aſtris,
 Et ſe Virgineo clauſerit in gremio:
 Et Puer, & Deus, humani ſub imagine vultus,
 Soluerit antiquos nomine ſontis Auos.
 Siderei Proceres fuerint quo tempore creti,
 Cui ſtatuant ſuperos agmina mille choros:
 Concreto ducant inmiſtam corpore vitam,
 An ſine mole animas ſpiritus auctòr alat.
 Vis eadem ſocijs, natura ſit omnibus vna,
 Inſpecto videant tempora noſtra DEO.
 Quae deſertricem violarit culpa cohortem,
 Et luere aeterno iuſſerit igne malum.
 Haec mihi ſunt diſcenda, nouas dùm mutuor alas,
 Et volucris Caelum metior ingenio.
 Interea vos, ò quibus inſudauimus annum,
 Viuite, ſed memores, ſecula longa, mei.

Haëtenus indulgi vobis, mea cura, laborem;
 Quamquàm in vestra labor commoda, ludus erat.
 Nec placui, fateor; quid enim mea damna recusam?
 Non est aegroto dissimulanda lues.
 Multa quidem de me nutrix oracula finxit;
 Multa etiam tempus vera fuisse probat:
 Sed, quod erat demùm memorabile, callida pressit.
 An quia, quisquis amat, sponte timenda tegit?
 Debuit hoc dictis attexere; me fore quondam,
 Dicere qui possem multa, placere parùm.
 Verùm ego ni placui, satis est meruisse volendo;
 Parcite, quod debet parcere quisque sibi.
 Solabor proprium communi sorte dolorem,
 Publica nec memet fata subire pudet.
 Extremum hunc, Elegia, mihi concede furorem;
 Ut facili aspergam seria dicta ioco:
 Et, quàmuis non sat dicaris idonea ludo;
 Te semel arbitrio ludicra finge meo.
 Accipite haec animis, quoniam vacat; & sua discat
 Somnia, si quis amat omnibus esse satis.
 Fortè parens gnato comitatus agebat asellum;
 Hic puer inualidis viribus, ille senex.
 Risit, ut aspexit vicini ruris arator,
 Carpere dorso animal liberiore viam.
 Cum tamen, immodicos agitator uterque per aestus,
 Vix traheret crebro corpora fessa gradu:
 Gnatus aratori morem gerit; emicat ultro,
 Iumentique sui terga subacta premit.
 Alter adest, iuuenemque vebis miratur, & odit;
 Ire gradu miserum languidiore Patrem.
 Audijt haec genitor, dictisque assensus amictis,
 In dorsum, nato deficiente, micat.
 En alius; Puerumnè tuum lamiena moratur?

Sic-

*Siccine vaenalem mi vetus, inquit, habes?
 Annuit ille, iubetque vnâ conscendere natum;
 Iamque grauat mitem pondus vtrumque feram.
 Obuius hanc alius miseratur: & , O pudor, inquit:
 Bellua, nonnè vides, vt vehit vna duas?
 Quid faciat genitor? partes se versat in omnes,
 Si queat errantum comprimere ora virum.
 Desilit, & vectorem ipsum resupinat arena,
 Induit & iunctos in bona vincla pedes:
 Et, quoniam toto passim obiurgante Senatu,
 Vix vllum potuit ferre; feratur, ait.
 Nec mora, transuerso per dura ligamina conto,
 Insolitum iuuenis cum sene portat onus.
 Scilicet exsultant tanta ad spectacula ciues,
 Vndique conueniunt, ore vomente iocos;
 Urbanosque sales, opprobria rustica miscent,
 Excordem puerum cum seniore vocant.
 Inde redardescit patri furor; & mihi paenas
 Interea, dixit, bellua vincla dabis.
 Semper ero pro te populari obnoxius irae?
 Pondere te nostro: nos, age, solue tuo.
 Dixit, & intrepidum de culmine montis asellum
 In propè labentes praecipitauit aquas.
 Hic finis asini fatorum, hic exitus illum,
 Qui sperat multis posse placere, manet.
 Fabula narratur, sed non & nomina de me:
 Nec sumus his titulis turba minuta pares.
 Nempe probaturos alijs quam gessimus artem
 Egit inexhaustus semper, agetque labor.
 Vicini laudator agri quàm rarus? honorem,
 Quem tribuit, credit quisque perire sibi.
 Tantùm aliena suo metitur commoda sensu,
 In quibus ipse etiam liuet & odit honor.*

Quot chartae nigra signa gerūt ? quodcūque volumē
 Attritas facies ungue legentis habet .
 Mancipium ceu turpe , notas & stigmata praefert ,
 Nescio quid serui , Diua Poësis olet .
 Musarum census nunquā censore vacabit ,
 Doctrinaeque penus , paena sit acris hero .
 Hic amat eloquium facili reuolubile cursu ,
 Huic tenuem in nodum verba coacta placent :
 Quot voces alij , totidem mysteria poscunt ,
 Atque etiam punctis numen inesse volunt :
 Simplicitas alios delectat candida linguae ,
 Nec mendicatis culta Minerva bonis .
 Rarò conspirant animi . cui sensa palato
 Dulcia respondent ; rursus amara nocent .
 Oderunt melimela alacres , quibus aspera cordi ;
 Et quae nouit acu pungere , lingua sapit .
 Abruptus sermo propriam si vendicat artem
 Defensore suo ; non tamen hoste caret .
 Sunt , quibus è Caelo deducta tonitrua vocum
 Detineant aures , quas leuis aura fugat .
 Nemo vnus punctum omne tulit , licet utile dulci
 Misceat , & tria sub pectore corda gerat .
 At quodcunque animo plebs improbat , ore laceffit ,
 Nec facile arbitrij sensa reposta premit .
 Nos , quorum commenta leui ludibria vulgo ,
 Et turbata notis carmina saepè volant ;
 Non ultra populare malum patiemur inulti ,
 Cedimus , & gratis iam pudet esse ioco .
 Ars mea , si me audis , exemplo mitis aselli ,
 Tu quoque lethaeo praecipitere vado .
 Sic vulgi posthac clamore carebimus ambo ;
 In medio ranas mitius amne feres .

POESIS LYRICA

NASCENTI IESV MONODIA

ODE I.

OLLIS ò Amor aurei
 Cultor, aethereum genus,
 Hùc ades bonus, & bonam
 O age facem,
 O age fidem.
 Facem, qua tenebras moues
 Ultra Cimmerias plagas,
 Et Solis profugum iubar,
 Si nocte vocas;
 Et nocte redit.
 Fidem, qua Superos cies,
 Et Caeli volucres fugas
 Cantu sistis amabili:
 Numenque feris,
 Si fortè furit.
 Hùc ades, bonus Aliger,
 Fronte, qua nitidum soles
 Serenare meridiem.

Sic

Sic DEVS iubet,

Sic Puer iubet.

Puer fidere pulcror,

Et pellucidior vitro,

Dia cui nota Numinis,

Paternus apex

In fronte sedet.

Ille, dum placido imperat

Nox facunda silentio;

Exspectata diutius

Tollit lumina

Materno sinu.

Sic nocturna latet rosa;

Matutina recluditur:

Sic concha maris Indici

Inclusa diu

Mox bacca fluit.

Sic Sol manè renascitur,

Deque alti gremio maris

Exit purpureus puer,

Inuectus equis,

Et lotus aquis.

Viden' Nazareo in solo,

Inter prata comantia,

Inter saxa rigentia,

Vt saeva feras

Spelunca fouet?

Hic amoena crepuscula,

Viui semina luminis;

Hic amabilior latet

In nocte dies,

In die DEVS.

Infans Regius hic latet,

Sum.

*Summi progenies Patris,
Matris delictum integrae,*

Pura brachia,

Nuda pectora

Horrenti in stipula locat.

Hic natalitio in thoro,

Par solis thalamo incubat,

Foenumque leue,

Coenumque graue,

Et tristes hyemis vices

Per nostrum patitur scelus.

O beata necessitas!

O caecus Amor,

Quàm dulcè vides!

Infami tegitur specu,

Paruo in gramine conditur:

Sed vides, ut inardeat

Duro in gramine,

Turpi in carcere?

Sic nigro solet in luto

Saepe luxurians onyx,

Aut carbunculus oculi;

Pressusque licet,

Mersusque licet,

Lucet ambitiosius.

Sic praenuncia fulminis

Flamma inclusa valentiùs

E nube micat,

E nube tonat.

Qui vultu lepor innatat?

Quae genis Charites sedent?

Quàm micantia sidera?

Quàm chara omnia?

Quàm

Quàm pulchra omnia ?
 Intactis viden' in genis
 Mistas parthenice rosas ?
 Viden labra corallina ,
 Nivesque pedum ,
 Eburque manum ?
 Nàm fidos quid ocellulos ,
 Quid supercilium loquor ;
 Quo Caelum graue sustinet
 Imumque solum ,
 Vdumque salum ?
 Vide candidulos sinus ,
 Vitae perfugium meae ,
 Cordis hospitium sui .
 Vide tempora ,
 Vide pectora .
 Nihil , crede mihi , vides :
 Sunt pulcherrima quae latent .
 O si rimula pectoris
 Cor exprimeret ,
 Cor tenerrimum !
 Quae spectacula cerneret !
 O cor , semen amantium !
 O punctum orbe capacius !
 O nidum meum !
 O nodum meum !
 Sed haec scena reconditur :
 Sunt nobis adyta inuia ,
 Quae soli Puero patent .
 Sat corda videt
 Qui corde gemit .
 Tu redi ad Pueri latus ,
 Aulae sipparium intimaë ,

*Ad dulces animi fores .
Hic fige gradus ,
Hic vota praei .
En , ut brachiolis micat ,
Atque eburneolas manus
Ad Matrem bonus explicat ;
Ridetque pius ,
Ploratque pius .
Intercede licentiùs :
Et parui oscula Numinis ,
Quae Matrem cupidam appetunt ,
Chara vulnera
Laetus excipe .
Aude , mi cor , & ictibus
Oris pungere viuidi ,
Puris stringere brachijs :
Et luminibus ,
Et fluminibus
Irrorare liquentibus .
O quae gaudia concipit
Despumata doloribus !
Quae dona capit ,
Cui vita sapit !
At iam delicias suas
Deponit gremio Parens :
At iam fasciis tegit .
Heu ! Solis opes
In nube latent .
Tenerescite gramina
Attactu teneri D E I ;
Cui Caelum in lacrymas abit :
Et lacte pluit ,
Et melle fluit .*

*Parce flatibus Aeole,
Ventorum levis arbiter,
Cadentum sator imbrium,*

Antrisque cauis,

Caecisque iugis.

Immites animas preme.

Bono neu' Pueri noce:

Si nescis, Puer est DEVS,

Matre senior,

Nec Patre minor.

Heu! venti lacerant preces

Persurdas precibus plagas.

Castigatur inertia,

Caurusque volat,

Eurusque volat:

Et, facto velut agmine,

Infantis teneri sinum

Duro frigore sauciant.

Ab furor, furor!

O dolor dolor!

At ille in niuibz iacet,

Prima candidior niue,

Dum saeuus Aquilonibus

Prata frigida,

Stagna rigida

Presso congelant gelu,

Rides, Diue, flagrantibus

Recreatus amoribus,

Cordisque face,

Orisque vice:

Et spirantis anhelitus

Dulci flamine temperas

Inclementia frigora.

O suspiria

Eloquentia !

Inflammas hyemem asperam,

Atque ardere gelu doces.

Auræ, dum tibi saeuunt,

Rigendo calent,

Calendo rigent.

Nam tu saeuitiam imperas

Imbribusque cadentibus,

Procellisque minantibus :

Has flare iubes ;

Te flere iuuat.

Nam fletus dolor elicit,

Quos venti quoque congelant,

Amant fugere gaudia

Liquidissima

Rigidissimi.

Sed quæ somnia conqueror ?

Dolor ludus amantium est.

Nec expers emitur bene

Doloris Amor,

Amoris Dolor.

Sic est, cum dolet hic Puer,

Amat, credite posteri.

Ipse carnificem prior

Inuenit Amor,

Idemque tulit.

Ergo tristis hyems age,

Adfutura suauior ;

Si crudelior inferes

Dura spicula,

Sæua vulnera.

Huc crudas animas Noti.

Vos

Vos spirate furentius ;

Hic dolebit amantiùs :

Sic Dolor iubet ,

Sic Amor iubet .

V I R T V T E S

VRBANI VIII. PONT. MAX

AD MODOS DICTAE

inter Philosophicas

MARCHION. SFORTIAE PALLAVICINI

concertationes

In Colleg. Rom. Societatis I E S V.

F E L I C I T A S

Drusi Imperatoris, Apum augurio victo-
riam diuinantis, pari omine repetita,
rursùmque sperata .

O D E I I.

RVSE, vincendum . vident' arma
circùm

Stare festiuas . A P I V M cohor-
tes ?

Surge, quid cessas dare militari

Praelia dextrae ?

Agmen è Caelo venit , auspdatum ,

Prosperum pugnae redeuntis omen ;

Alitem pasto Ioue decidentem

Excipe Caesar .

Ille Romanam vehit ore laurum

Ales & pugna bonus , & triumpho ;

Pacis inuictae , mediusque belli,

Aptus utroque .

Siue sit vitae sapor eliquandus ,

Roris & puri fabricanda merces :

Mole membrorum minor , arte maior

Daedalon aequat .

Primus in campo labor : hic minuto

Consulit rostro genus omne florum :

Hic leues succos , animamque libat

Virginis aurae .

Inde messorum vice functus Ales

Conuehit viuax onus ad paternas

Aluei sedes , ubi regna seruant

Mellea plebem .

Artis hic mirae faber officinam

Roris exercet , reficitque cellas ;

Hic pauimentum locat , imprimendis

Otia ceris .

Tum fauos succo grauat , & fluentem

Stillat Auroram , liquidumque Caelum :

Mel vocant vulgò ; tamen est liquentis

Lacryma Solis .

Roris at puri pretiosus auctor ,

Melle pacato fera bella miscet ,

Nectar in pratis legit , & venenum

Nobilis irae .

Nescias , utro magis expeditus

Regnet in campo ; necis , an rosarum :

Mar-

Martis , an Florae melior labori :

Mollis , an asper .

Ore quo pacem gerit , arma tractat :

Vulnerat telis , quibus osculatur :

Aptat ad flores hebetatque fulmen ,

Promit & abdit .

Mitis in ciues , ferus in rebelles ,

Pellit ignauum pecus ; acre pascit s

Cum vacat , miles catus ; & senator ,

Cum vocat vsus .

Caesar , hic faustum tibi portat omen

Alitum nimbus . meditare praesens

Martis exemplum , simul & futurae

Omina pugnae .

Non tibi solum fauet haec volantum

Turba , fortunae melioris index .

Me quoque in partem vocat augurandi

Regius Ales .

Qui solum Solis colit , astra libat ,

Semper ardentis populator horti ;

Vnde mel vitae trahit , & colorem

Diuitis auri .

Nam mihi Caelum quoque BARBERINVM

Promit VRBANAS APIVM cateruas ,

Maius Hyblaeis genus , & vireto

Caelite pastum .

SANCTIMONIA
PRINCIPIS NOSTRI

Apibus Ambrosio mellificantibus
explicata .

O D E I I I .

T tu, supremi Filia Pectoris
Virgo, minorū maxima Virginum.
O mentis heres sempiternae
Religio, pia mater acqui.
Foecunda nutrix ritē colentium,
Pacata vindex crimen amantium,
Mensura sancti, meta recti;
Supplicij mora, lex sacrorum,
Matrona Virgo, blanda ferociter,
Mitis seuerē, laeta viriliter:
O fortis expultrix Deorum
Foeda sibi sacra vindicantum.
Accede laetis, & pede prospero
Insanientem subde proterutam
Orci minantis, cui paternus
Vana superstitio est triumphus.
Malē ominatis parce negotijs;
Vides, ut Ales nectaris artifex,
Interpres astrorum fidelis,
Melle suo tua Regna format?
Saepē & futuri praenius impetus
Latet, nec ardet: vidi ego conditum
In rebus angustis, & oestro
Exiguas animas agentem.

Sed lingua peccat : quippè negauerim
Angusta rerum pectora , moenibus
Inclusa membrorum minutis ;
Verum animis habitata magnis.
Et parua quàmuis Ales Hymettius
In membra crescat ; credite longius
Ventura tangentem sagaci
Mentis acu , tenuique sensu .
Testis Latinae filius Albulae
Proles Quiritum , sed Pater Insubrum
Antistes , & custos sacrorum
Ambrosius , domitorque Regum .
Centum futurus mox Puer artium
Cunis agebat tùm leuioribus
Vitae rudimentum recentis ,
Et placido dabat ore somnos.
Apum propinquus fortè manipulus
Adest , vt alta fronde pependerit :
Vuamque ramo conglobatam
Agmine liberiore soluit.
Mox ad iacentis parua cubilia
Vel altor errat nobilis ingeni ;
Praetorianus siue miles
Dulce latus Pueri coronat .
Errore circum ludit amabili :
Ad labra donec conuolat ; ambigas
An turma decerptura rorem ,
An potius positura currat .
In ora demùm simplicis Ambrosi
Se condit , hic mel fabricat , hic fauos .
Quis posse misceri per artem
Nectar in Ambrosiam negabit ?
Nec tam beatis ora liquoribus

*Asperfit Ales, quam iuuenilium
 Signauit annorum tenorem
 In Puero, geniumque mentis
 Emancipatae religionibus
 Intaminatis, & pia fulmina
 Linguae cruentantis rebelles
 Romuleae Pietatis hostes.
 O censor ingens orbis, & ò Pater;
 Viuax colentum norma Quiritium,
 V R B A N E, sacrorumque Princeps;
 Cui Pietas dedit ipsa regnum!
 Signauit olim stemma domesticum,
 Gentilis Ales, conditionibus
 In antecessum destinatis,
 Te fore, qui graue pondus Orbis,
 Et Vaticani sidera verticis,
 Celsa leuares mole supercili;
 Caelumque Virtutum moueres
 Consilio, regeresque nutu.
 Venere: iam te Religio premit
 Imposita dorso, iam tibi Romulus
 Incumbit axis: disce Mundum
 Ferre nouum Latialis Atlas.*

SAPIENTIA PRINCIPIS NOSTRI

Apibus Platonis altricibus
exaequata .

O D E I V .

*Praeiudicio nota Platonico ,
Ales, Cecropij nectaris artifex ;
O florum populatrix,
Quantò nunc sapis amplius :
Cū Romae Domini pectus amabili
Permulces animae dulcis anbelitu ,*

Atque in mella liquatum

Stillas cor Sapientiae !

Sic olim Puero , cui genus Atticum ,

Sed Virtus patria diuite ditior :

Succum mobilis aurae

Inter labra refuderas .

Quà consanguineus veris Hymettius

Halat perpetuis hortus honoribus ,

Nato diues Ariston

Musis thura parauerat :

Et Nutrix aderat , Mystra litantium ,

Aspersura sacris frugibus hostiam :

Infantemque Platonem

Depulsum tenero sinu ,

Et pondus gremij dulce , locauerat

Inter Cyprigenae brachia Virginis :

Quà sub cespite Myrtus

Incunabula praeiuit .

Maio.

Maiorem meritis, nec sibi debitum
 In Myrto tenui viuere flosculum,
 Admirata volantum
 Sensit progenies Apum.
 Sensit, nec tenerum curat amaracum,
 Non calthas nemorum, non thyma collium;
 Regnum dulce rosarum,
 Vnum sat Puerum putat.
 Huc ergo cupidis lapsa volatibus
 Praedatrix nitidae Chloridos emicat,
 Despectisque viretis,
 Viuam parthenicen colit.
 Hic status animi dulcè recipros,
 Spirantis zephyros adbibit hortuli,
 Hic molles hyacinthos,
 Hic dulces violas legit.
 Huius labra petit plena corallijs,
 Atque os, vestibulum pectoris obsidet.
 Instillatque liquores
 Ad cor usque volubiles.
 Hinc illud Puero mel Sapientiae,
 Et praestans animae diuitis impetus;
 Cui Natura gemellam
 Nunquam viderit indolem.
 Tantum fatidici Numinis insidet
 VRBANIS APIBUS: tam benè digerunt
 Puri pabula Caeli,
 Et commercia siderum.
 At tu Romulidum maxime Principum,
 Cui gentilitiae mellificant APES;
 Cui cor nectare complent,
 Et vena grauis ingeni:
 Me patrocinio pectoris excipe,

Et

*Et permitte APIBVS, me quoque melleo
 Spargant rore, tuique
 Succo nectaris allinant.*

ELOQVENTIA PRINCIPIS NOSTRI

Pindarum melle pastum asssecuta.

O D E V.

*VLCIS ardor, aura mollis,
 O suaue cordis oestrum,
 Otium negotiosum,
 Somniumque, noctis expers,
 Vena cursitantis undae
 Ad fluenta pectorum!
 Virgo, montis hospitatrix,*

*Inquilina Virgo fontis,
 Sed frequentius relicto
 Fontis imbre, montis umbra,
 Gaudet esse doctiorum*

Inquilina mentium.

*Laureata Virgo crines,
 Et manum canora plectro;
 Quo rebellis ira ponit,
 Mitiorque surgit ardor,
 Cuius arte belluinus*

Mansuescit impetus.

*O medulla Gratiarum,
 Multiforme cor Suadae,*

Mite

Mite robur, acre pectus,
Vox catenulis sonora,
Lingua diues, imperatrix
Eloquentis ingeni.

Cerne melleas Volucres,
Quà serenus ore Puber
Pressat arua, captat auram;
Perque viua regna florum,
Flos amoenior beatum

Spirat, haurit otium.
Pindarus lyrae tyrannus,
Atticaeque cyncus undae,
Puber inuidendus hic est:
Sole qui meridiano
Sola per vireta gressus

Explicabat alites:
Sed flagrantis igne caeli
Vulneratus, & laborum
Mole pressus insolentum;
Delicata membra ponit,
Quà superbientis ingens
Vmbra surgit ilicis.

Huc ab intimis rosetis,
Mellis Ales urget alas,
Et iacentis ora nati
Dulce recreat susurro,
Blanduloque pennularum
Frigerat flabellulo.

Mox reciproci beato
Halitus odore captus,
Hic habere credit Hyblam,
Regna Veris hic salutat:
Spernit arua, seque condit

In labella puberis:

Spiritusque cordis haurit,

Vnde nectar allaboret;

Mella fundit, ora sugit,

Foenorique ponit artem:

Tela condit, abdit iras,

Sola promit oscula.

Hinc perennis ille torrens,

Illa vena iugis auri,

Ille fons suauitatis;

Eloquentis imber amnis,

Corde ductus, aegra doctus

Recreare pectora.

Hinc sonora vocis aura,

Spirituque plenus ardor:

Hinc volatus ille mentis,

Maior arte Daedalea;

Inde robur, inde pondus,

Totus inde Pindarus.

Surge diues ore Virgo,

Verba funde, prome laudes,

Plectra tange, pande cantus:

Poscit hoc suaue pectus,

Pindarique mente maior,

Mens disertâ Principis.

Scis & ipsa, quid meretur

Vocis aura BARBERINAE;

Quando tu cor occupasti,

Nidulumque, labra, cordis:

Hic foueris, hic triumphas

Hac in arce Palladis.

Hac in arce castra ponit

Administra mellis Ales:

Hic

*Hic beata corda meſſem
Semper educant odorum :
Mentis huc perenne Caelum
Rore ſemper influit .*

PRUDENTIA
PRINCIPIS NOSTRI

Cum Hierone Rege commiſſa
ab Apibus enutrito .

O D E VI.

*Atrona Princeps, cui ſceptra dextrâ,
Cui ſerta frontem, cui regna collum
Faſtu coërcent, nec mole curuant,
Foetamque mentē, vaſtūque pectus
Humanus implet, nō æquat orbis;
Diuinus ardor, conſultus acui,
Prudens futuri, præſentis index,
Mens certa rerum, verique cuſtos,
Ignara falli, dedoctræ fraudes;
Seu campus urget, ſeu poſcit aula,
Seu cura belli, ſeu iura pacis:
Prudentiſſima Virginum Virago,
Strenuiſſima fortium,
Feliciffima Principum,
Magni Filia germinis,
Vſum naſcæ Patrem, Matre veterrima:
Mnemosynes generata partu,*

Lucis

Lucis inocciduae feracem
Prodiga mentem,
Sole tuo recreata semper,
Vestura tecum, quòcunque pergas,
Vel in nocte meridiem.
Age Virgo, prouidentem
Excute frontem:
Oculosque, perspicacis
Sidera mentis
Volve, quà tenellus infans
Solutus in solo nemorum theatro
Inter brachia cespitum,
Inter dura crepidinum,
Fortunae tamen in sinu,
Altore Caelo, nutrice Fama,
Proiecto similis iacet.
Inde, si nescis, tua damna pendent;
Rursus hoc pendent tua Regna filo.
Ille, si tantum fera fata rumpat,
Indolis magnae Puer, ò tuorum
Germen honorum.
Sed iam futuri praesagus ardor
Euenta rerum maiora signat;
Erumpet infans angusta vitae,
Fatisque maior, mortisque victor
Euadet euripos malorum,
Expositus meliore campo.
Tunc ora vertet scena serenior
Feliciori sorte volubilem
Mutatura catastrophem.
Sic est. nonnè vides, A P V M
Innumeras volitare turmas?
Nimirum satis est beatitatum.

Iam

*Iam puri liquor aetheris ,
Et vindemia caeli ,
Aurorae pedibus pressa rubentibus
Caelesti procul è lacu ,
Exundavit in orbem :
Atque in doliolis recepta florum ,
Angustos calices mollis amaraci ,
Narcissique comantis ,
Hyacinthique rubentis ,
Musto siderei nectaris imbuit .
Huc volat aërij mellis vindemitor Ales ,
Et liquidos caeli latices , solisque liquorem
Ore legit , mox antra petit , quibus aureus infans
Incubat ; & circumvolitans plaudentibus alis ,
Labra petit Pueri per inhospita rura iacentis ,
Inspiratque animam mellis , pro lacte Parentum .
At ò magne Puer , gemelle Regum ,
Infelix , mihi crede , tu fuisses ;
Humanus tibi si fuisset altor .
Hinc tibi regnorum crevit adultus honor :
Hinc ille succus prudentis aurae ,
Hinc vena recti contenta parto ,
Hinc census orbis virtute mensus ,
Aulaeque luxus finitus aequo ,
Nomenque magnis aequale factis .
Hinc fama , veri foecunda nutrix ,
Et pectus ingens cui parvus orbis ,
Et cordis ardor cui meta caelum ,
Et mens provida Pacis in senatu ,
Et mens feruida Martis in theatro .
Qui velit semel omnia
Complecti bona Principum ,
Sat dicet , si dixerit unum*

Hic.

Hieronem, imperij iugis imaginem.

*At tu Latinae solamen Urbis,
VRBANE, rerum communis ardor,
Orbisque Princeps, morumque censor,
Regnante quiddam Hierone maius:
Sic Roma iactat, sic censet Orbis;
(Nec crede paruum, quod Roma iactat,
Quod censet Orbis) cui fama nomen,
Cui facta famam fecere laudum.
Te quoque gentiles APIVM coluere phalanges,
Et tibi solertes animo adleuere liquores,
Prudentesque fauos, & inexpugnabile pectus
Consilij fecere tuum, celeremque regendis
Imperij mentem, pronamque ad stemmata frontem,
Atque ad sceptrum manum. tunc arbitra mobilis aevi
Iustitiae comes, & domitrix Prudentia fati
Se tibi perpetuos animo informauit ad usus;
Hic aulam, hic artes, hic dulcia castra locauit.
Sic qui Regna velit sibi mellea fingere, discat
Ex APIBUS VRBANE tuis, & melleaingat
Corda prius, superamq. in labra recolligat auram.*

CANTVS NAIADVM

Telas in Ithacensi specu textentium,
dum Apes mella conficerent.

A L L E G O R I A

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM

FRANCISCVM

CARD. BARBERINVM

Ex Homericis Commentis adducta.

Cum MARCELLVS SAVLIVS Ianuen.
sub eius auspicijs, Philosophicas con-
certationes iniret in Collegio

Rom. Soc. IESV

V R A N I A

N A I A D V M P R I M A

O D E V I I.

GE, pasta melle Virgo,
Ithacensis hospes orae,
Leuis amnium propago,
Age, fila dum laborant,
Acus ora dum colorat,
Variantis ora telae:

*Modò textilem figurat
Vaga cuspis arte lanam,
Animatque vulnerando:
Modò vulnorum lacunas,*

Vbi fecit, implet auro.
Age (quid moraris?) ardor
Mariumque, fluminumque:
Viden', ut ministra textus
Sine voce dextra languet,
Sine voce cuspis haeret?
Age, quod leuet laborem,
Age, quod ferat vigorem,
Alacremque fingat artem.
Labor est rudis magister
Operumque textuumque;
Nisi voce temperatur.
Minor ille fit canendo,
Taciturnitate crescit.
Ego, sideralis orbis
Imitabor arte molem;
Facis arbitrum diurnae,
Niueumque noctis astrum;
Neque siderum minorum
Procul hinc micabit agmen.
Erit ergo tela Caelum,
Erit aula lucis, aurum:
Opus hoc mei laboris.
Mibi gemma finge Solem,
Mibi pinget concha Lunam:
Varioque trama nexu
Pluiviaeque, fulminumque,
Niuiumque finget aulam.
Cadet hinc suaue nectar,
Quod amica mellis Ales
Apis, inter orta flores,
Leget ore, mox salutem
Mibi melleam liquabit.

E P I C H T H O N I A N A I A D V M S E C V N D A .

O D E V I I I .

*T E tranquillo vaga fila textu ,
Cum decet puras animare telas :
Ite, quid mutus labor otiosam
Distinet artem ?
Haëtenùs nullo vitiata fucò
Lina natiuus color occupauit.*

*Ite , dùm viuax opus implicari
Postulat auro .*

*Aureos seculo referente mores ,
Clarior flauì nitor est metalli .
Mutet aurato niueum veneno
Tela colorem .*

*Ite , sic Romae noua poscit aetas :
Roma sic poscit , Latiaeque Princeps
Vrbis V R B A N V S , sed & Orbe maior ,
Nec minor astris .*

*Ite , sic poscit soboles Parentum
Aequa fortunae , populique votis ,
Ceteris maior , tibi , Magne , tantum
Patrue , dispar .*

*Ite , longinquos animate campos :
Imprimat telas acus , & iacentum
Ampla terrarum sola Daedaleo
Stamine ducat .*

*Quidquid effeëtrix operosa rerum
Docta Naturae manus in reposita
Condidit terrae generantis aluo ,*

Textus

Textus adumbret.

*Ite, sic mellis fabricator Ales
Nectar instillet pretium laboris :
Nectar Heroum cibus inquietam
Recreat artem .*

*Maior humano sapor arua nescit :
Succus est purus genitalis aurae .
Nempe de Caelo sua BARBERINO
Balsama sudant .*

MELISSEA
NAIADVM TERTIA
ODE IX.

*Laboris aequa merces !
Cernis, vt leuis voluptas
Virginumque Fluminumque
Aura mollis, aura vitae,
Cordis esca, mentis ardor,
Mel suaue purpurat.*

*I labor, minister artis,
Esse taedet otiosum ;
Surge, curre, fume pennas,
Fila texe, fige telas,
Dum ministra mellis ales
Dulce nectar eliquat .
Prouocat liquor laborem,
Prouocat labor liquorem ;
Vtriusque meta dulcis,*

Dulcis est vicissitudo.

Perge fila textilesque

Implicare gemmulas.

Parua cuspis, i per arua,

Purpurantis arua telae;

Dextra sit colona campi:

Lingua sit ministra cantus.

Punge lina, pinge flores,

Finge mellis Alitem.

Mellis Ales hic triumphat,

Regnat hic salutis Ales;

Regiumque pandit agmen,

Regiamque ponit aulam:

Dum laborat, & colorat,

Imbricatque cerulas.

Libat hic suavitatem,

Osculatur hic ligustrum,

Rosmarimque, liliumque:

Deque cespitum rapinis,

Deque rore, deque florum

Flore, mella colligit.

Inde pectoris recessum

Florulenta messis implet;

Inque cordis officina

Innocenter eliquatur;

Nectarisque balsamini

Lacrymatur imbribus.

O laboris aequa merces!

I labor, minister artis,

Pinge regiam Volucrem:

Dum laborat illa nectar,

Pinge praemium laboris,

Alitemque nectaris.

167

POESIS LYRICA

THALASSIA

VLTIMA NAIADVM

O D E X.

OS quoque facili stamina panno
 Maris erectos pingite fluctus.
 Vnda reducto spumet in auro,
 Serica bombyx exprimat algam,
 Gemmea littus bractea fingat,
 Fluat intexto leuis argento

Pubes, liquidi filia ponti,
 Squamea pubes: ducat in undis
 Festiua gradum, festiua diem.
 Age, mentitas plaude choreas,
 Gemmea pubes: sic fila iubent,
 Sic mitis acus, sic dextra leuis,
 Sic artis honor, sic laudis amor.
 Quotquot tacito monstra profundo
 Creat artificii natura manu:
 Quotquot tumido maris in dorso
 Humida viuunt secla natantum:
 Conchaeque leues albentis opes,
 Pontique graues spumantis aquas,
 Montesque feros, vallesque cauas;
 Et quos pelagi tollit Erinnyis,
 Et quas pelagi spiritus aequat;
 Haec irati portenta maris
 Meus est iterum formare labor.
 Placet haec species, sed ficta placet.
 Age plaudentum turba Sororum,
 Soboles leuium mitis aquarum,

Sunt haec nostri regna theatri;
 Maris undantes pingite fluctus.
 Hic docta manus prouocet artem,
 Hic fingat acu quae vera putes,
 Quae, si videat Neptunus, amet:
 Quaeque undarum sedula nutrix
 Fecisse prius natura velit.
 Quis scit, an undas Regia nostras
 Apis inuisat? littora circum
 Exprime flores, finge liquores
 Trama salubres: nectare puro
 Sidera sudent. liquor astrorum
 Idem est Apium liquor errantum.
 Cernis, ut Apium color est aurum?
 Idem est volucrum color astrorum.
 Nempè hoc etiam nomine Caelo
 Placet haec Ales, quod & astra placent.
 Caelum, ac terras sidera complent;
 Vtrinque micant, vtrinque volant.
 Meliore tamen sorte beamur,
 Quod viua volant sidera terris.

VATICINIVM
DE TEMPLO
QVOD ILL.^{MVS} CARD. LVDOVISIVS

Romae fundauit

S. IGNATIO LOYOLAE

O D E X I.

NATA moles fidere prospera,
Futura quondam tu quoque siderū
Confinis, ingentemq. summo
Inuidiam positura Caelo!
Non te sinistra luce supercili
Saturnus atrox, non socialium
Connubia astrorum profanis

Ominibus metuenda terrent.

Felicioris lumine dibaphi

Tibi serenam fax genesim creat.

Accede natali benigno:

Nempè tuum LVDOVICVS astrum.

Hac luce faustam ducis originem,

Hac sortieris consimilem exitum.

Tu sperne, quid funesta cornix,

Quid numeri Babylonis edant.

Vides, vt altis fossa recessibus

Pandit subactam gleba voraginem?

Decrescit ad Manes profundos,

Vt faciat tibi terra cunas.

Euisceratur Roma vetustior,

Vt

*Vt te capaci parturiant sinu;
Ascendit ad lucem, suisque
E tenebris rediuiua surgit.
Tibi cauatis sub penetralibus
Minerua sedem saxea deserit:
Tibi vetustatis superbas
Exuuias vomit ima tellus.
Quin & Latini filia Tybridis,
Inclusa longi carcere fornicis,
Intra resorbentes cauernas
Vena ferax properantis undae;
Ne destinatis sit mora molibus,
Arcana terrae viscera liberat:
Abscedit intestina Thetis,
Quam sibi per veteres meatus
Tybris paternum poscit ad alueum.
Sic te fluentum Rex colit amnium,
Sic artis instinctu negatam
Fata viam reperere lymphis.
Fundata tanto Regia Numine
Quem polliceri debeat exitum?
Testis rudimentum laboris,
Qualis erit labor absolutus.
At tu merentem sume superbiam,
Beata moles: cresce, volubilis
Secura fortunae, serenum
Tolle supercilium: quid Auster
Impunè saeuus, quid Borealibus
Te flabra terrent orta Trionibus?
Quam nec relaxatis habenis
Mulciber imperiosus ardor
Incendiorum fluctibus obruat.
Ardebis, at non igne domabilis;*

Flam-

Flammaeque mortalis minorem
Igne tuo iugulabis aestum.
Caelo flagrabis proxima, mutuis
Imbuta flammis & face siderum,
Atque aetheri communicato
Tu similem patiére vultum.
Ardebis ipso nomine Vindicis,
Cui dicta crescis: lumine Principis
Ardebis ipso, cuius astro
Nasceris, atque ope nutrieris.
Ardebis auro: iam tibi gemmeos
Accendit ignes sedulus artifex:
Iam surgit in flammâs pyropus,
Iam radios amethystus armat,
Onyxque, summos Arabiae impotens
Fovère montes: Cyprus iaspides
Sternit pavimento superbos.
Quae nitidus geret ora fornix?
Cultu calebis denique Numinum,
Sanctisque Caeli Religionibus:
Quae vota succendent Quirites
In similes abitura flammâs?
In te profundis bella Gigantibus
Romanus acri militiâ inuehet:
Tu campus, in quo saepe Virtus
In Vitium sinuabit arcum.
In te pudicos finget honestior
Palæstra mores: tu Capitolium,
In quo triumphatura sedem
Imperiî Pietas locabit.
Ascende Caelum, surge domesticis
Contenta flammis; nascere nubium
Regina, quamprimum corones

Aërium diadema frontem.
Incumbat alto regia vertici.
Testudo, celsis fulta parastatis:
Te patriae fortuna Romae,
Te genius Domini antecedit.
I, perge quò te fausta necessitas
Inuitat, auctor sat praeit omina:
Felicitati iuncta Virtus
Nil prohibet superare magnum.
Illo & decori foederis arbitro,
Inusitatam nuper adoream
Germanus armorum redemptor
In patrias reuocauit arces.
Testis reorum turba rebellium,
Potens abenae Dacus arundinis,
Cimberque regnaturus Albin,
Si residem pateretur hostem.
At consueto Marte minacior
Insanientem Tillius impetum
Infregit, ultricemque dextram
Torsit in exitium Tyranni;
Qui fertur acri milite turgidus,
Et supplet astu quod fidei negat:
Causaque tantundem laborat,
Quantum animis numeroque gaudet.
Sed, Tillianis tela rotantibus,
Cedit retrorsum exercitus insolens:
Turbamque sacris infidelem
Turba Deo socialis urget.
O quàm frequenter, mole cadentium
Pulsata, crimen terra redarguit:
Quàm saepè proculcata densis
Prata cadaueribus queruntur!

Extorta Diuis iura Tonantibus
 Abrupta Regum foedera, perfido
 Dictas sacramento cohortes
 Supplicijs fabricare pennas:
 Et prauitatis damna lucentibus
 Aptare paenis pondus, ut ocyus
 Sistant nocentes, & flagello
 Promeritos grauiore plectant.
 Iam nota victos tessera deserit,
 Iam signa saeuis tincta cruoribus
 Erepta victorem fatentur,
 Iam fidei documenta praebent.
 Quae nunc ab Istro missa Alemannico
 Vexilla Tybris Romuleus videt,
 Et Roma, proles dura Martis,
 Sed genitrix generosa Pacis.
 Hoc FERDINANDVS nuper honoribus
 Ignatianis exuvium addidit:
 Vt fraudis hostilis trophaeum
 Et propriae Pietatis esset.
 Tu cresce Moles; haec tibi gloriam
 Vexilla seruant: iam cupiunt tuo
 Pendere Caelo: te morantur,
 Donec iners adolescat aetas.
 Te Roma dicet cum bene creueris
 Aequatam Olympo, sed Domino imparem.
 Quantumlibet crescas, Patroni
 Nunquam animum meritumque vinces.
 Haec te vicissim dextera deprimit,
 Quae tollit astris: nam LVDOVISIO
 Auctore magno te minorem
 Ipsa facit tua celsitudo.

A M O E B A E V S

Siue, Officiosa Virtutum, sed praesertim
Religionis, & Fortitudinis concertatio,
Vtra maiorem sibi partem
vindictet

INSER.^{MO} LEOPOLDO AVSTRIACO

O D E X I I.

Virt.

RINCEPS *Austriadum*
gloria Principum,
Qui, quanquàm nitido sanguine purpuras,
Et gentilitio sole meridiem
Splendoris patrij candidus explicas;

Plus tamen rutilae mentis honoribus
Fulges, atque animo vel genus anteis.
Audi, quae placidis dulcia vocibus
Exercent sociae praelia Virgines;
Nàm tu materies una canentibus,
Tu iudex aderis bella parantibus.
Ergo, ne proprij nominis inuidus
Te furare tuis, Maxime, laudibus:
Sed, quanquàm nimium poscimus, admoue
Pectus, ò LEOPOLDE, ad cytharae modos,
Atque audire velis quae facere haud pudet.

Relig. *Illa ego stabilis forma colentium,*
Magni Relligio Numinis arbitra,
Nunquàm splendidior, quàm mihi debitum

Cum

*Cum sensi LEOPOLDVM, & mea ceteris
Praeponi meritò iura Sororibus.*

Fort. *Illa ego intrepidi nominis & rei
Virtus, belligerae praefes adorea,
Dextra Virgo potens, mente potentior,
Tunc verè omnipotens, me quoque fortior,
Cum tu iure meus diceris Hercules.*

Virt. *At nobis dabitur pars quota Principis?
Et nos tangit amor pectoris aurei.
Princeps viue diu, viue cor omnium,
Vnus quandoquidem par eris omnibus.*

Rel. *Ille & sidereis obsequijs pius,
Multorum capitum contudit Haeresim:
Ac, ne foeda iterum colla repullulent;
Taeda flammiuomi pectoris imbuat.*

Fort. *Ille & belligeros fortis ad impetus,
Fregit saepe manu tela rebellium,
Nunquam, ni spolijs obrutus hostium.*

Virt. *At tu viue diu, viue cor omnium,
Vnus quandoquidem par eris omnibus.*

Rel. *Plus est, Tartaream sternere belluam.*

Fort. *Rebellis tamen, & bellua idem sonant.*

Rel. *Scelestos domuit, qui domuit scelus.*

Fort. *At tu frange malos, ut mala corruant.*

Rel. *Sacrorum obsequio fit fuga criminis.*

Fort. *Armorum imperio fit mora Numinis.*

Rel. *Nequit stare diu quod stetit impetu.*

Fort. *Nemo blanditijs monstra coërcuit.*

Rel. *Sed cui verba damus? Iudice te, meum
Cor esto, LEOPOLDE.*

Fort. *At potius meum.*

Virt. *Et nos tangit amor pectoris aurei.*

Vos consanguineae dicite Virgines;

Viue

*Viue cor, LEOPOLDE, omnibus insitum.
Princeps viue diu, viue cor omnium,
Viua Austriaci gloria sanguinis.*

AD LAELIVM GVINISIVM
FRATRIS FILIVM
PARAENESIS
O D E X I I I.

NON tibi mutum sine corde nomen,
Moris aut prisca rude, non supellex
Corta virtutis, neque destitutum
Pectore corpus.
Indoles sat te tua, sat peractum
Prouide tempus leuioris aevi,
Et vel irato placitura quondam

Vota Catoni

*Admonent, Laeli, meliora vitae
Secula traduci, quibus imperatrix
Praesidet Virtus, & amoena legem
Praebet Honestas.*

*Aureus recti tenor, & decori
Cura seruati, mediumque rerum
Additum extremis, sed utrinque certo
Fine reductum*

*Dicitur Virtus, celebrata multis,
Nota quam paucis? & in ore pulchrum
Nomen; at rarus, quod honore palpat,
Moribus aequat.*

Tu caue, nequò vaga penna mentis
 Erret indulgens sibi, nequid exlex
 Peccet affectus; flagret inter acqui

Septa, cupido.

Sit voluptati modus, ara ponat
 Terminum votis, libeatque tantum
 Quod licet; nec te patiatur ultra

Ire voluntas.

Deme personam faciemque rebus.
 Damna non raro phaleris teguntur:
 Quae iuuant, sordent; & imago veri

Haeret in imo.

Languet annosis equus aeger armis,
 Obsitus turpi macie; nec audit
 Dexteræ plausus, & abena duri

Classica Martis.

Sed tamen cultu mala diffitetur,
 Et superiecto iuuenescit ostro.
 Pompa vaenalem facit: at latentem

In cute culpam

Forma non lenit, seniumue mutat;
 Quae magis morbum grauat obsidendo
 Sarcinis, praeter speciem, daturis.

Nil nisi pondus.

Ille, vel multo pretiosus auro,
 Denique incessu sua damna prodit,
 Nec fit ornatu leuis, at ferendo

Ilia ducit.

Fallit emptorem vitiosa merces
 Credulum votis, & inaurat aegram
 Arte naturam, nisi bracteatum

Syrma reducis.

Calcat Aegeum vaga pinus aequor

*Peliae proles generosa siluae,
 Pieta turritum latus, & rubentem
 Murice puppin.*

*Rima sed furtim fugit occupatos oblique,
 Luce pigmentorum oculos, & imbrēm
 Accipit nautis inimicum, & undis
 Obruit alnum.*

*Vrit, heu quantum! sed & ardet ignis,
 Splendidè mordax: radiant cometae,
 Qui nocent altis sine luce fulmen*

*Non quatit arces.
 Crede fucato minimum colori.
 Ipse sol raro micat innocenter:
 Quidquid aspectum nitet, in recessu
 Nubila caelat.*

*Diues argenti domus, aula circum
 Serico fulgens Phrygioque textu,
 Albicans gemmis humus, Indicoque
 Dente lacunar*

*Quale tormentum fouet admouendum
 Hospiti magno? quibus aegra curis
 Corda habet? quantum latet inuidenda
 In nuce duri?*

*Dat sibi paenas animus profundo
 Incubans regno silientis auri:
 Semper est voti rea; semper optat
 Caeca libido.*

*Vita confinis utriusque sortis
 Non egens certa stipe, non abundans,
 Laeta iam partis, opulenta quantum
 Exigit usus,*

*Mutat haec Caelo meliore terras,
 Haec leues aevi brevis auget horas,*

Haec

Haec moram letho facit, haec beatos

Porrigit annos.

Qualis est, Laeli, tua nec paterno

Indigens censu, nec onusta luxu:

In diem felix, minimum futuro

Anxia fructu.

Si tua agnoscis bona; liberalem

Disce fortunam tibi, quod negavit

Plura quam ferres, neque te dolo

Obruit auro.

Crede, gaudebis minùs; at dolebis

Altero tanto minùs. Vtra maius

Commodum iactura feratue damnum,

Consule fastos.

Hoc age, hoc semper meditare tecum.

Sic sui laetam cole iuris Urbem:

Libero seu tu sedeas daturus

Iura Senatu,

Candidis seu Matrariae viretis

Rura te seruent tua, temperato

Rura sub caelo, quibus aura mitis

Nomina fecit.

Hic, ubi grato lare tollit altum

Verticem moles operosa saxo,

Et laboratis residens columnis

Porticus haurit

Obuium Phoebi iubar aestuantis:

Cuius aduersum latus ad rigentes

Pertinet Cauros, & inhospitalem

Solibus aulam

Praebet. aestiuo redit apta cultu,

Mollis hyberno domus: hinc subaestas

Visus in valles patet, hinc supinae

*In iuga silvae,
 Quid, quod aspectus domini feraces
 Fertili Baccho locupletat agros,
 Villici rastro magis, & virenti
 Pallade ditat?
 Ut nec Albano generosa regno
 Vina decedant, nec amet superbum
 Bacca Tyburti nemus, aut opimum
 Poma Tarentum.
 Ille sit demum tibi meta fundus,
 Ille votorum modus. at supremis
 Rebus, & magno iaculare semper
 Vota Tonanti.*

ROMAE GRATVLATIO

De R. P. Mutio Vitellesco Societ. IESV
 Praeposito Generali creato.

I A M B V S P V R V S.

O D E X I V,

*VIRINA Pallas, & Quirina
 Fauflitas.
 Beatitatis aeuiterna copia,
 Et Urbis auctor imperantis urbium
 Gemelle Romule, et gemelle Romuli,
 Adeste; siquis aureum premit latus
 Amor, serenitasque gratulantium
 Sibi, suisque, patriaeque ciuium.
 Sat orba Patre vixit, orba Praesule*

Cohors

Cohors IESV, & igne inedomabili
 Amoris vstulata, vix superstites
 Habebat, vnde fletet vda lacrymas.
 Inutilesque, quos agebat, arguens
 Dies, Patrem secuta, duxit ultimos.
 At, vt vetus Parentis edidit cinis
 Nouum Parentis omen, & crepundia;
 Repullulante viuido cadauere,
 Nouo coëgit assonare Praefidi.
 Reuixit illa, nobilemque dexteram
 Parentis osculata, lacrymabilem
 Remolliyt doloris acrimoniam:
 Et, exulante mentis aegritudine,
 Vicissitudo gratulantis ingeni
 In ora risit explicata nubibus.
 Gemelle Romule, & gemelle Romuli,
 Adeste; vos Amoris ad catastrophem
 Quirinus iste principatus euocat.
 Quirinus est. Fatetur inde ab alueo
 Tybris vetusta doctus ire secula:
 Fatetur ipsa Roma, terminalibus
 Caput perenne circinata montibus.
 Nequè hoc negat negare compitalibus
 Vel assueta gentis ora plausibus,
 Vel ora gentis apta lectioribus:
 Vel amne flumen eloquente callidum
 Ab alueis reflexa littoralibus
 Noui Parentis excitare nomina.
 Quirinus est, Quirina gratulatio.
 Quid euocate, quid moraris? exili,
 Gemelle Romule, & gemelle Romuli.
 At ò Parens verende, cui sacras comas
 Amans tui corona cingit, ambitu

Beatiore, quàm corona Caesarum;
 Minor tibi ordo gessit, ordo maximus
 Senumque puberumque: Tu cor omnium
 Manu geris, regisque: Te lubentium
 Patrum Senatus edit & vocat Patrem:
 Et, ut Parens vocere, solus abnuis;
 Sed, ut Parens vocere, mundus annuit
 Supremus inferusque, sideralibus
 Vterque recreatus à coloribus.
 Tibi rubens Eous axe feruido,
 Tibi patrocinator Orbis Occidens,
 Tibi Meridianus, & nivalibus
 Inhospitalis ora sub Trionibus.
 Ego hos sequutus assonante barbitò
 Poëta factus ad sinistrum Apollinem,
 Malè ominante fabricatus Alite,
 Tibi tot inter accinentium choros,
 Tributa soluo inerudita carminum,
 Ineptus anser obstrepens Oloribus.
 Gregalis est Iambus; integer tamen,
 Amatque purus esse, sit rudis licet:
 Tuis gemellus ut sit usque moribus.
 Ut ut tamen Poëta, cordis indices
 Recondita orsa, meque dedico tibi:
 Sacrosque prouolutus ad pedes precor,
 Senem diebus aemulere Nestorem:
 Meosque, quando vixeris dies tuos,
 Rotantium addat Imperator orbium.
 Sat adfuisisti: ire per Patrem iuvat,
 Gemelle Romule, & gemelle Romuli.

AD SERENISS. PRINCIPEM
MAVRITIVM
 CARD. SABAVDIAE
 CHARITES

PRO MARCHIONE SFORTIA PALLAVIC

Cùm sub eius auspicijs Philos. lauream
 suscepisset in Coll. Rom. Soc. IESV

O D E X V.

*At tu sidereo Sole serenior
 MAVRITI, proavis edite Regibus,
 Princeps belligerae cura Sabaudiae,
 Heroum soboles, aequa Parentibus,
 Quãvis Romuleae munera purpurae
 Illustras veteris murice sanguinis.*

*Verùm nobilitas, & genus inclytum,
 Sit quàmvis proprio stemmate maximum;
 Maiorum decorum pars quota dicitur?
 Virtus est generis meta veterrimi
 Tàm natiua tibi, quàm generositas.
 Maiestate quidem mens tua fulgurat,
 Sed non opprimitur luce benignitas;
 Quin me respiciat mitis, & aureos
 Vultus in tabula pectoris imprimat.
 O votis utinam terminus, o precor
 Sit desiderijs aequa potentia!
 Quas grates meritis nunc ego redderem,
 Si grates liceat reddere Gratijs!*

*Sic fati superet vim MAVRITIVS,
 Et sit maior Auis, sic opulentiùs
 Crescat Romuleae gloria Purpurae,
 Princeps Romulidum cura Quirittum,
 Idem belligerae cura Sabaudiae.*

AD CUPRESSVM
 EQVITIS VICTORII
 HENDECASYLLABVS

O D E XVI.

*ERI deliciae tui, Cupressus,
 Quam plus vnâ oculis amat duobus
 Fundi luxuriantem in umbilico:
 Salus illa mihi plurimum salute,
 Quam Caelo Pater imbriû secunda
 Partiri solet irrigatione.
 Non te Dis malus, & gemella Ditis
 Funestos Libitina per triumphos
 Aut incendia pascere, aut superbis
 Impallescere vidit in sepulcris.
 Immortalia sperat, æuiternum
 Quisquis te videt educare truncum,
 Nec saeuam cariem, nec inquieti
 Morsus temporis inuidos timere.
 Te circumuolitat cohors Amorum,
 Te Nymphae, Veneresque, Gratiaque
 Inter oscula mille, mille plausus
 Humanae esse negant manus laborem.
 Ad te subdolus exilire gaudet;*

Quando

Quando se rapit & suos sodales
 Sileno Satyriscus è magistro.
 At tu, qui tibi plaudis in Cupressu,
 Victori, lepor omnium leporum;
 Rebus consule, si sapis, supremis;
 Et furtum caue, quod malè ominantur,
 Hortos dùm Charites tuos frequentant.
 Quis scit, an patrio reuulsa fundo
 Permutet Dominum recente priscum,
 Cupressusque sit illa Gratiarum?

DE PRIMO ET PRIMIANO VRSINIS FRATRIBVS

qui Romam ab hostibus vindicarunt,

ACCLAMATIO.

O D E X V I I.

ROMA seruili resoluta nodo
 Liberum mundi caput. O Latini
 Sanguinis Pubes, age Romulaeum
 Plaude triumphum.
 Victas abscessit modò victor hostis,
 Barbaros secum rapuit tumultus,
 Rursus assuetum iuga ferre collum
 Sub iuga duxit.
 Grande par Fratrum, geminisque compar
 Fratribus, quorum stetit arbitratu
 Roma, nunc vestris humeris cadentem
 Tollitis Urbem.

Nec

*Nec Palatinam vaga vos ad umbram
Lacte nutriuit Lupa belluino:
Sed triumphorum genitrix honesto
Gloria succo.*

*Roma viatores famulata fasces
Ponit Vrsino, pia Primiane
Roma supponit tibi feriatas
Pace secures.*

*Roma si viuit; tibi viuit vni:
Roma si collo mala seruitutis
Vincla dissoluit; mala vincla collo
Te duce soluit.*

*Vrbe seruata, cape Martialem,
Imparem quanquàm meritis, coronam,
Dignus ingentem redimire multo
Sidere frontem.*

*Te decet vultu Rosa purpurato,
Aptus est vestris color is triumphis:
Quos puellaris manus allaborat,
Indue flores.*

*Gentis hoc magnae decus, haec sequentum
Nobilis quondam nota posterorum.
Tamdum viues; Rosa dum sereno
Vere redibit.*

POESIS EPIGRAMMATICA

ANNI DIES NATALIS

EPIGRAMMA I.

*Q*UOD nostri benè seculi salutem,
 Qui vitā modò terminarat Annus,
 In cunis iacet excubatque, fato
 Denatus simul & renatus vno.
 Senex interijt, puer resurgit.
 Mors breuissima sustulit volentē.

*Nec quidquam fuit illa, quàm minutum
 Punctum inter pueritiam & senectam.
 Quin, ut nobiliore crescat ortu,
 Praetextam puero Puer clienti,
 Non de purpureae liquore conchae;
 Sed de sanguineae rubore Vitae,
 Succo nempe suo DEVS colorat.
 En, quid denique profuit, benigna
 Mortis tempora nosse demorari,
 Et Vita exoriente deperisse.
 Tantum, ut nominis arte sic & ortu,
 Gaudet esse gemellus Annus Agno.*

Ad Puerum IESVM.

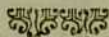
EPIGRAMMA II.

Dive, Caelum oculis perenne gestas,
 Et, siquid magis est perenne Caelo.
 Mens affixa Amore est; hic vnus Ales
 Tuis praesidet orbibus rotandis:
 Qui mouentur ab Occidente nunquam,
 Semper ex Oriente Charitatis.
 Hinc vitae polus, hinc polus salutis,
 Circum, sidera mille gratiarum.
 At, pupillam oculis sitam duobus
 Credas aetheris huius esse solem;
 Ni nigerrima peccet in colorem.
 Sed, quamuis nigra; lucet, ardet, vrit,
 Puro sole magis. nisi ergo Caeli
 Sol est pupula; fit, quod ipse totus
 Es Caelum breue, totus ipse Sol es,
 Totus pupula, Pupule, es tuorum.

Ad Simeonem, Puerum IESVM
 gestantem.

EPIGRAMMA III.

Gestabas Puerum Simeon, lacrymaque loquaci
 Optabas vitae iam grauis esse satis.
 Fortunate Senex, geris inter brachia Vitam;
 Credis & haec inter munera posse mori?
 Hic te donaret vitae, si mortuus esses:
 Quid mortem à Vita, vota sinistra, petis?

De Magis ad CHRISTVM Puerum
profectis .

EPIGRAMMA IV.

V^T Solem videant nascentem ad munera vitae,
Extremo veniunt ex Oriente Duces.
Haec erat, unde abeunt, potius ad Regna petendum;
In quibus exoritur mane reuecta dies.
Quidquid agant soles, quos lurida nubila condunt;
Sol nouus in Regnis nascitur Occiduis.

Vnus ex Magis, qui aurum offert.

EPIGRAMMA V.

E^N tibi quae tulimus supremo è limine mundi;
Tu mea, non sine me, suscipe dona DEVS,
Nec mortalis eges, idem Puer aureus, auri;
Quis sis, non quo egeas, munera nostra docent.
Aurea dona fero, quia sunt mihi ferrea corda;
Haec quoque cum facies aurea, Diue, feram.

De Stella Magorum.

EPIGRAMMA VI.

D^Vcit ab Eoo populorum examina Sidus,
Nec sese aspectu subtrahit usque Ducum.
At, cum Bethlemias radijs propè despicit oras,
Qua IESVS tenui membra locabat humo;
Fax subitò ex oculis euanida cessit in auras.
Et benè; vicino sidera sole cadunt.

Ad

Ad Sanctos Innocentes.

EPIGRAMMA VII.

S Aluete ò primo fortes in limine vitae.
 Vos, Pueri, flores quis neget esse DEI?
 Scilicet humano prognati nuper in horto,
 Ante DEVM caditis, non tamen ante diem.
 Prisca fides taceat, flores è sanguine nasci;
 Nunc ipsis cruor è floribus exoritur.

De niuib. ante peruigilium Natalis Do-
 mini de Caelo cadentibus.

EPIGRAMMA VIII.

A Spicis, ut puro sub vellere candicat orbis,
 Venturoque niues praenituere DEO?
 Pompa quid haec tandem? an laeti bellaria Caeli;
 Quandoquidem terrae Sponsus amantis adest?
 Sudor an astrorum cursu maiore volantum,
 Nascenti ut Domino tempora chara ferant?
 An Puero veniens caelestis copia lactis?
 Canitiesnè annum testificata senem?
 Quidquid id est, Diuine Puer, feliciter audet,
 Dum pia, te prensans, albet & ambit humus.

Ver ad IESVM corona spinea
 praecinctum.

EPIGRAMMA IX.

P One cruentatam Diuina è fronte coronam,
 Quam tibi de spinis impia turba dedit.
 Indue iam flores; nam quas spina inuida praefert,
 Non

EPIGRAMMATICA. 191

*Non tulis aethereas, abstulit ipsa, rosas.
Gratia quae veniet vernis vel floribus, ex te;
Cuius in aprico vertice floret hyems?*

De viola in CHRISTI Domini paenis
florete.

EPIGRAMMA X.

ME iuuat, ante alios flores, torpentia circum
Gramina, pallentes explicuisse genas.
*In Domini paenis pudet ostentare pudorem;
Aptior est mundi luctibus iste color.
Quaquam, si nescis rerum miracula, disce:
Pallentem Domini me facit esse rubor.*

De eodem argumento.

EPIGRAMMA XI.

Pallida sum, fateor; sed quid pallore decenti
Pulchrius? is toto regnat in Orbe color.
*Pallidus est Titan, sunt sidera linida, Caelum
Liuet, & in Caelo pallida luna micat.
Mirarer, si non pallerent omnia; quando
Pallet, qui vultu cuncta colorat, Amor.*

De lacrymis Magdalenae ad pedes
IESV.

EPIGRAMMA XII.

Quid lacrymas oculis stillas, pia Magdala?
credis
Diuinos guttis posse cauare pedes?

Hos

*Hos ferrum non vnda cauat : satis illa cauabit
Cor tibi, quae pedibus profluet vnda cauis .*

*Ad Magdalenam, corpus I E S V
quaerentem .*

E P I G R A M M A XIII.

M Agdala, quid ploras? Domini quid mortua
quaeris
Pignora? quàm tibi te cogit abesse dolor!
Si nescis, Dominum rapuisti tu ipsa, tuumque
In quo seruatur, cor mihi testis erit.
Cor scrutare, DEVM inuenies, nisi cor tibi IESVS,
Vt furto furtum hoc expiet, eripuit.

De S. Prisca Leonibus obiecta .

E P I G R A M M A XIV.

R Omula bis senos vix Prisca peregerat annos,
Cum datur Hyrcanis dilaceranda feris.
Illa quidem forti stetit imperterrita vultu,
Sed Leo Virgineos concidit ante pedes.
Quid mirere prius? factam nè repente Leonem
Virginem, an in mores Virginis isse feram?

De S. Calliope Martyre.

E P I G R A M M A XV.

D Iua, tuum Musae nomen: neque peierat omen,
Quando Aganippaea ditior vnda tibi est.
Altera carmen alit; sed & abluit altera crimen,
Ille rigentis aquae, sanguinis iste liquor.

Alte-

EPIGRAMMATICA. 193

*Disparibus votis : illum pede Pegafus haurit,
Hunc dextra miles ; par sed utrique furor .
Crimina siue igiturundas , seu carminaundas ,
Non alia aspiret iam mihi Calliope .*

Ad S. Catharinam Senensem .

EPIGRAMMA XVI.

S Pinea tu, Catharina, capis non florea ferta,
Dum tibi gestandū CHRISTVS utrūq; parat.
Credo, satis florum tua iam tibi terra ministrat;
At contrā spinas non tua fundit humus .
Vt florum Regina fores, & Regia odorum;
Deficis hoc vno, cetera Veris habes .
Nunc tibi cum spinas Sol educat, insere fronti.
Denique te faciet spina gemella Rosam .

Ad Sanctam Caeciliam
Euangeliorum librum in sinu ferentem.

EPIGRAMMA XVII.

V Irgo, nobile Numinis volumen,
Et summi digito DEI exaratum,
Nil mortale ferens nisi figuram,
In sinu geris intimo repostum .
Non tu, Caecilis, es quod & vocaris;
Ipsum facta redarguere nomen .
Vidisti benè, dum grauem libellum,
Qui Verbum breue continet, locares
Inter brachia pectoris profundi .
Vitae bibliotheca, pectus ipsum est:
Et cor nidulus ultimus; quid ergo?

N

Dum

*Dùm vitae reseras in aede Vitam ,
 Quo volumine pectus & cor imples ,
 An isthaec vacet officina morti ?*

De S. Margarita Scotiae Regina .

EPIGRAMMA XVIII.

Regales aulae fastus, & plurima vitae
 Commoda, Reginae nomen & omen habet .
 Regales tamen urbis opes, gazaque superbas
 Spernit, & exiguo victitat illa cibo .
 Vellet inops fieri : sed se dùm possidet ipsa
 Margaris ; incassum, crede, feratur inops .

De S. Basilio .

EPIGRAMMA XIX.

Iam calamum cepit manus imperiosa Tyranni,
 Qui graue Basilio scriberet exilium .
 Ille, auersatus mala munera ; substitit insons ,
 Et nullam impressit, exhibuitue notam .
 Perfide, cui semper leuitas in pectore vixit ;
 A penna exemplum nunc grauitatis habes .
 Et sapit haec : siquidem nigro inficienda colore
 Candida Basilij nomina non fuerant .

Ad S. Symphorianum.

EPIGRAMMA XX.

Dum te supplicijs torqueri, Diue, videret
 Perdendo melior, quàm generando, Parens :
 Nate age, delicijs frui, illecebrisque dolorum ;
 Et modò spe vitae fac moriaris, ait .

Magna

*Magna Parens, quis te verè neget esse Parentem,
Quae Natis, ipso in funere, das animum?*

Ad S. Simeonem Stylitam.

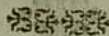
EPIGRAMMA XXI.

S*Tas super ingenti Simeon inmote cylindro,
Nec tibi ventorum praelia crebra nocent.
Sic stabant simulacra ingentibus alta columnis
Ad viuum expressos ore imitata Duces.
Qui te hominem dicat, quàm verè saxeus idem est;
Qui non te signum Numinis esse videt.*

SS. Iusti, & Pastoris è ludo litterario ad
mortem pro CHRISTO abeuntium
voces.

EPIGRAMMA XXII.

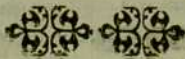
I*Te agite, o viles tabulae, quas nescia veri,
Et vitae indocilis littera multa notat.
Nos melior reuocat vera ad spectacula ludus,
Paginaque è nostro scripta cruore placet.
Iàm nunc laureolam Sapientia cognita defert:
Et didicere satis, qui didicere mori.
Vix ea, & abiectis properant ad fata tabellis.
Siccine fit tandem vita magistra necis?*

Ad S. Vincentium Martyrem ,

EPIGRAMMA XXIII.

Non inest tibi nomen otiosum ,
 Vincenti ; ipsum animo vocamen imples ,
 Et sensum facis esse dictioni .
 Iaces in medijs rogis , nec ardes :
 Sed flores ais esse , quas Tyranni
 Inclementia vellet esse prunas .
 Nimirum est alibi ardor occupatus ,
 Atque ipsum magis writ admoventem ,
 Nil ex igne gerit , nisi ruborem
 Et auræ tepidissimæ flabellum .
 Dùm te quippè Tyrannus excitatis
 In flammis videt haud habere flammæ ;
 In rogo iacet ipse , sed furoris .
 At , cum tutus ab igne collocaris
 Inter strata rubentium rosarum ;
 Hic ignem reperisse te fateris ,
 Quem nuper tibi denegarat ignis ;
 Et rogam rosa in algida experiris .
 Hic demum cadis , occubasque letho ;
 At casus generosior triumpho est ,
 Et victo tibi victor ipse cedis .
 Sed vincis quoque victus : immò vinci ,
 Ipsum est vincere , gloriosiora
 Tantò praelia ; quò minus perurunt
 Flammæ incendia , quàm gelu rosarum ,

Sancta Felicitas hortatur Filios, ut mor-
tem pro CHRISTO generosè subeant.

EPIGRAMMA XXIV.

ITe, mea ò quoddam, nunc CHRISTI pignora, dixit;
Dum Natos mortem vidit adire Parens:
Ite, & magnanimo testetur sanguine Virtus,
Non vos feminei germinis esse genus.
Vos ego ponè sequar: quae vestrae credita vitae
Mater eram, vestrae filia mortis ero.
O plusquam Mater, bis prolem enixa! nec illud
Extinxisse genus; sed peperisse fuit.

De S. Ignatio Loyola,
cuius in sepulcro visa sunt sidera.

EPIGRAMMA XXV.

Loyolae dudum extincto pia funera dicit
Roma, sepulcrales & facit inferias.
Ad tumuli Caelum, & fastigia funebris urnae,
Elucere diu sidera clara videt.
Quàm benè! Sol nuper letalibus occidit undis:
Miraris, famulae si micuere faces?

Ad Eundem, astrorum aspectu
fruentem.

EPIGRAMMA XXVI.

Dum superis oculos Ignatius explicat oris,
Factus & astrorum concolor, astra videt:
Sordet iners mihi terra suis cum floribus, inquit;
Vna dies perimit, quos parit vna dies.

*Pace tua, Ignati, iacet sua sidera Caelum ;
Dum te florem habeat , non mihi sordet humus :*

*Ad Eundem , aspectu siderum
lacrymantem.*

EPIGRAMMA XXVII.

A *Stranè tu spectas magis, an spectaris ab astris?
Dum Caelo, Ignati, nocte silente vacas?
Scintillant tacitè, & nectant tibi sidera Caeli;
Sed tua conuiuent tam benè sideribus;
Ut lucas equidem modò contemplatus utrasque,
Equinàm Caeli sint oculi, ambigerem.
Astra tibi demùm illacrymant, & luce liquefunt;
Nec dees tu lacrymas reddere pro lacrymis.
Exoritur saties, & rursùm mutuus ardor:
I nunc, & pasci sidera rore nega.*

*De Sancto Francisco Xauerio Soc. IESV:
cuius extincti de latere sanguis &
aqua prodijt.*

EPIGRAMMA XXVIII.

F *Rancisci in latus extincti feliciter audax
Exploratura contulit arte manum.
Contulit: extemplò de cordis parte sinistra
Plaga hiat, è plaga sanguis & unda fluit.
Franciscum Domino similem qui fortè negaret;
Huic oculos poterat, credo, aperire liquor.*

De Eodem, super funem anchorarium
in naui quiescente.

EPIGRAMMA XXXIX.

Anchorarius, orbe conglobato,
Et spiras reuolutus in supinas,
Funis in media iacet triremi.
Huc se Xauerius frequenter urget,
Siquid desidis otij reposcit
Virtus fessa laboribus diurnis:
Et duro superincubans rudenti,
Plus fallit prece, quam sopore, noctem.
Iam securâ perambulet procellas
Aut saeui maris aut minantis Orci
In tuto ratis est; habetque funis
Anchorarius Anchoram salutis.

De B. Aloysij Innocentia.

EPIGRAMMA XXX.

Numquid es ingressus thesauros fortè niuales,
Gonzaga? ô primis candidior niuibus!
Sic tibi torquatum gemmarum lineâ collum
Ambit, & ad pectus sic cadit albus onyx.
Clam tamen haec oculis decorat pōpa inclyta mentē;
Nam debent procul à Sole latere niues.

De Sacro Ieiunio.

EPIGRAMMA XXXI.

Desinite in medio ieiunia quaerere luxu,
Atque inopem victum dicere mille dapes.
Ingluuius est, & rabies foedissima ventris,
Siue sit haec Caelo, seu saturata mari.

*Ieiunum non esca facit quæsita sub undis;
Mutant delicias aequora, non prohibent.*

De eodem.

EPIGRAMMA XXXII.

O Nos felices, aetas si prisca tulisset,
Primores epulis abstinuisset Patres!
Non fera mors rigidam coepisset ducere vitam:
Qui mortem peperit, nos cibus ille necat.
Ergo age, tu morti ieiunia crede venenum:
Vis morti vitam demere? pasce fame.

De eodem.

EPIGRAMMA XXXIII.

Quid iuuat exiguis ieiunia ponere mensis,
Et sese tenui debilitare cibo;
Si grauis est vitij animus, si pectus onustum
Criminibus, saties si tibi nulla mali est?
Non domat is corpus, dapibus qui parcit opimis;
Qui vitij animum non alit, ille domat.

De eodem.

EPIGRAMMA XXXIV.

A Vrea pauperies, inopique cibaria victu,
Et modicis vix in lancibus herba viret.
Nobis terra satis, de Caelo nulla supellex;
Sed vis, delicias quae negat, illa facit.
Et sua terrestres animant bellaria coenas;
Conditur, si quae desipit esca, fame.

De

De Sacro Cinere.

EPIGRAMMA XXXV.

S Ordeat ille licet capiti Cinis insitus alto,
 O quantum mirae fertilitatis habet!
 Nam subito coepit virtutum erumpere messis,
 Et domino segetem reddere mentis ager.
 At tu, qui Cinerem dicebas, desine falli:
 Non Cinis, at semen Religionis erat.

In Personatos.

EPIGRAMMA XXXVI.

O Factum malè! mutatur persona: sed, ore
 Mutato; stabilis mens scelus usque gerit.
 Unusquisque velit, quod non est, posse videri:
 Idque quod est, facie dissimulante, negat.
 Deberes animo natiuum reddere vultum:
 Si vis personam sumere; sume tuam.

In Funambulū.

EPIGRAMMA XXXVII.

Q Vis nouus hic caelo suspendit Daedalus alas?
 Sed vereor, ne fors Icaron esse probet.
 Aspicias, ut tenui feliciter audet in aura;
 Ceu subeat stabili ludicra bella solo?
 Fune super tereti tutissimus errat, & artem
 Ludere dum gessit; luditur arte timor.
 Hic choreas impunè ciet, seseque supinum
 Librat, & intorto turbine corpus agit:
 Argutat pedibus, tremuloque per aëra saltu

Tot.

Tollitur ; erectus sed tamen inde redit.
 Nec mora, nec requies ; iterum ter pectus in altum
 Surgit & in gyrum ter vaga membra rotat.
 Corpore dum pendet, sola ceruice tenet se,
 Et verè ad restim colla redacta gerit.
 Tum simulat casum; populoque timente, timorem
 Ridet qui populi vota timere facit.
 Quin, capite obuerso, totus pede pendet ab vno;
 Dumque pedem absoluit, dextera supplet opem.
 Iam iam casurus redit, incertumque theatrum,
 Quas iubet in partes, speque metuque trahit,
 Nec solus pendet; sed enim pendentia secum
 Vno ex fune tenet millia multa virum.
 O viles animae, & vaenalia pectora paruos;
 Saepè quibus merces esse ruina solet!
 Non sat terra vias habet & diuortia lethi;
 Vt iauet in caelo quaerere mortis iter?
 An semper vobis subeunda pericula census,
 Atque omnis fundus denique funis erit?
 Cum restim aspicitis protensam; dicite, Forsan
 Vltima iam vitae linea ducta meae est.

Ad Gregorium XV. Pontificem Max.
 De primo in Capitolium ingressu.

EPIGRAMMA XXXVIII.

I Ngredere, ò felix, meritisque assuesce futuris,
 Nempè rudimentum nobile laudis habes.
 Roma tuis pandit Capitolia celsa triumphis:
 Quod tibi principium est, finis honoris erat.
 Quae surgunt saxo Capitolia, crede minora;
 Quàm tibi quae proprio è pectore Roma facit.

De

De Card. Ludouifio creato .

EPIGRAMMA XXXIX.

Iam pro Sole suo Romani munera caeli
 Obtinet ingentis nobile germen Aui .
 Illi Sol currum concessit auunculus , illi
 Ipse suum ingenij pondus habere dedit .
 Iam lucem regat & caelo securus oberret
 Qui praeter stirpem nil Phaëtonis habet .

De Trunco Mineruae reperto in extruenda
 Templi area , quod S. Ignatio
 Loyolae erigit Illustris. Card.
 Ludouifius .

EPIGRAMMA XL.

VT Loyoleo statuat fundamina Templo ,
 Percutit aerato dente redemptor humum:
 Percussa tellure, leues ad luminis auras
 Saxea, sed trunco corpore, Pallas adest .
 Tu, si nescires aliunde hanc Pallada; discas,
 Quòd duro ad lucem verberare nata venit .
 Ex capite orta Patris quondam, nunc Matris ab aluo,
 Hoc uno differt nomine Virgo sibi .
 Nam quòd trunca oritur; facit, ut tibi pectus adoptet;
 Imponatque sibi te, LVDOVICE, caput .
 Excipe tu facilem : sic neclens vltima primis;
 Ad caput, unde abiit, nostra Minerua redit .

DeCapite humano, inter eiusdem Templi
fundamenta inuento.

EPIGRAMMA XLI.

QUà fundamina sumptuosa Templo
Imponi LVDOVICVS imperabat;
Inter rudera fossa, sub repostis
Humanum Caput exstitit cauernis.
Antiquae noua Roma comparatur:
Par omen similem exitum reposcit.
Ergo, quisquis amas videre Molem,
Non tu surgere Tempia; sed superbum
Templorum Capitolium videbis.

De Riua perennis aquae, reperto iacien-
dis eiusdem Templi fundamentis.

EPIGRAMMA XLII.

QUà Loyoleas fundat LVDOVISIVS Aedes,
Desoditur riua semper eunte liquor:
Cur non, Ignati, potius tibi surgit in ignes,
Nominis atque tui concolor ardet humus?
Credideram, ex facibus fluuios decurrere lucis;
Vt video, ex flamma flumen abundat aquae.
Sūtne tuae hae lacrymae; quo iā super amne, Tonāti
Fundaras Templum pectoris ipse tui?
An, quas tu casto sacraras pectore lymphas,
Hae tibi nunc grato rorē tributa ferunt?
Sed reor, hoc, quem tu Vitae de fonte rependis,
Principis & vitam & vota, liquore rigas.

De

De Cardinali Ludouifio, primum Ignatiani Templi lapidem iacente.

EPIGRAMMA XLIII.

L Oyolae ut summā LVDOVICIVS erigat Aedē,
Non modò praeſtat opes, ſed pius addit opem.
Ipſe ſua iam prima manu fundamina Templi,
An propriae culmen Religionis agit?
Quae rerum haec ſeries, ut iactum in Tartara ſaxū
Auctori aeternam fundet in Axe Domum?

Ars Veſtiaria, ornando Ignatiano Templo
opportuna, ad Card. Ludouiſium.

EPIGRAMMA XLIV.

F Ilia ſum primae, ſed non & conſcia, culpa;,
Et de matre tuli nil niſi ſeruitium.
Nam veteres texi frondosa veſte Parentes,
Quos puduit nudi criminis eſſe reos.
Me ſacram Ignatij reuocat LVDOVICVS ad arā;
Sim famula ut lucis, quae modò noctis eram.
Magnū opus aggredieris, Princeps ò Magne quis vnq;
Progeniem ſcleris fecerit arte piam?

Ars Phrygiaria, ad Eundem.

EPIGRAMMA XLV.

O Age, quid ceſſas telam diſtinguere pubes?
O laudum ſtimuliſte tua pungat acus!
Excute vim: neſcis, quae nunc miracula tractas?
Quot

*Quot figendo aperis puncta, tot ora locas:
 Ora, quibus per te vel flamina muta loquuntur;
 Principis & nomen dicere fila doces.
 Haec tua sunt rerum molimina, non opus artis;
 Loyolae magno dum, LVDOVICE, faues.
 Optet adhuc linguas centum, centum ora Poësis;
 Ent tibi iam gestat tela, quod illa rogat.*

Odoraria, ad Eundem.

EPIGRAMMA XLVI.

Illa ego fragrantum peregrina Antisses odorum,
 Quam iuuat Eois imperitare plagis;
 Adsum, & pastillos dextra gero: tu mihi praestas
 Ignatij ardentes, ò LVDOVICE, faces.
 Non alio poteram redolentior igne videri,
 Quàm quem magnanimi Principis aura ciet.
 Sed minus haec fragrat mea fumi virgula, quàm tu;
 Atque tuum in nostro munere munus olet.

In Pauli V. Pontificis Maximi cineres
 in Sacellum Exquilinum translatos,
 ad Beatissimam Virginem.

EPIGRAMMA XLVII.

VT parem tibi, Diua, Paulus aram,
 Atque arae geminam locaret aedem;
 Gemmas undique, quotquot aut Syene
 Aut pingit Paros, aut creat Carystos,
 Foecunda ciet euocatione.
 O factum benè! Regiam Pudoris
 Reginamque Pudoris haec decebant:

Et

*Et gemmae poterant amare Gemmam.
 Nil deerat nisi Paulus huic theatro:
 At, qui visus erat deesse nuper;
 Adeit denique Paulus, & vocatus
 In partem venit elegantiarum.
 Paulus, nunc cinis, at cinis verendus,
 Magnae quondam animae decorus hospes,
 Magno nunc quoque nomini superstes:
 Nam magnum est, cinerem fuisse Pauli.
 Hanc gemmam tibi, Diua, non Syene,
 Sed mundi & tua gemma, Roma reddit.*

*Ad Paulum V. Pontificem Maximum.
 De eius animi castitate, ex Sacello
 Exquilino.*

EPIGRAMMA XLVIII.

V Irgo, nix tibi lineauit olim
 Templum nobile: rursus in vetusto
 Nunc Templo tibi nix Domum locauit;
 Hanc Paulus, DEVS eliquauit illam.
 Paule, Virginis ardor Exquilinae,
 Et casta niue pectoris decorus,
 Haec miracula sunt tui Pudoris:
 Vt, dum nobile Virgini Sacellum
 Ponebas, opera potens eadem,
 Aram te quoque Virgini dicares,
 Tam parem niuibuscque Virginiq;
 Vt non Virginis ara, Paule, tantum;
 Sed Virgo simul ipse dicereris.

Ad Paulum V. Pontificem Maximum,
De Annonae studio.

EPIGRAMMA XLIX.

P Rincipes te, nunquàm tenuit penuria victus,
Nec fuit agrorum diues avaritia.
Mens foecunda bonis, steriles opulentat & vrbes;
Pectoris ille tui campus alebat opes.
Non ego iam miror, foecundo à Principe, mutos
Duxisse exemplum fertilitatis, agros.

Ad Paulum V. Pontificem Maximum,
De eius animi tranquillitate.

EPIGRAMMA L.

V Is animi placida, & gratæ sine fulmine lucet;
Maiestas, sed quæ nesciat esse ferox;
Clementem te dixissent: nisi quòd tibi nomen
Antè dedit cultus Religionis honor.
Non tua gestabat vibrandum dextera ferrum;
Hoc vnum excipias, cetera Paulus eras.

Ad Paulum V. Pont. Maximum,
Quòd in Exquilino Virginis Templo,
propè Domini Cunas sortitus sit
tumulum.

EPIGRAMMA LI.

Q Væ benè cōueniūt vitæ tuæ funera, Princeps:
Non poteris urna nobiliore tegi.
Viuen-

*Viuentis cor Exquilias tenuisse fatendum est;
 Exquiliae cineres nunc morientis habent:
 Vixisti ad Cunas Domini, tumularis easdem
 Ad Cunas; vitae & funeris omen idem.
 Hoc nasci est, cunis recipi; te, Paule, iacentem
 Ad Vitae Cunas, quis perijisse putet?*

De Corde Alexandri Cardinalis Vrsini,
 sepulto apud cineres Roberti
 Card. Bellarmini.

EPIGRAMMA LII.

V*ixit Alexandri quondam Robertus in imo
 Corde: sed erratum est; immò cor ipse fuit.
 Viuere Robertus cum desijt, haud tamen idem
 Desijt Vrsini in corde cor esse diu.
 Vt iam de geminis exflaret cordibus vnum;
 Et duo qui posset dicere, nullus erat.
 At, postquam Vrsinus cecidit; cor huius eodem,
 Quo Robertus inest, clauditur in tumulo.
 Iam sunt ergo pares: decuitque, vt cordis amici
 Incola qui fuerat, cordis hic urna foret.
 Nil praebes Vrsine tui, sed debita soluis;
 Nam sibi Robertum denique restituis.*

De Alexandro Card. Vrsino, qui lethali
 morbo correptus sanguinem sibi
 flagellis elicuit.

EPIGRAMMA LIII.

H*auferat Vrsinus rigidae prima omina mortis,
 Cum subito in sese dira flagella mouet.
 O Nam*

*Nàm quatit innocuos repetitis iētibus artus;
 Quàm pius est, gaudet tam ferus esse magis.
 Nec frustrà: ex se scintillas & semina lucis
 Elicuit, nec erat saxeus ille tamen.
 Quot stillae, totidem stellae micuere cruoris;
 Quànquàm plus est quàm sideris iste color.
 Solis erat: sol, occiduis iam proximus undis,
 Se praebet roseo lumine sanguineum.*

De CHRISTI in Cruce affixi effigie, quam
 ad pectus gestabat Card. Vrsinus,
 dùm viueret.

E P I G R A M M A L I V.

DE cruce pendentem Vrsinus gestabat IESVM,
 Qui, quàm sit Pietas ingeniosa, docet.
 Clauiculi exiguum terebrabant robur acuti,
 Mucro nec aduersa parte retusus erat.
 Ille Crucem qua fronte exstabat ferrea cuspis,
 Adpressam cordi, dulce ferebat onus.
 Sic ysdem clauis, & eouem in robore fixa
 Vrsini cor, & membra fuere DEI.

De obitu Alexandri Magij
 vltima Februarij.

E P I G R A M M A L V.

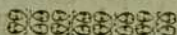
OCcidis, & tecum florentibus, inclite Maj,
 Foeta bonis Virtus, sed rediuiua cadit.
 Nobis illa cadit, cadis & tu denique nobis;
 Nàm tibi viuendi limina prima patent.

At

At Superis deuota Cohors in littore gressum
Tuta locat, deque hoste tulit spectacula tantum.
Tum pius Isacidum Ductor Pacana Tonanti,
Hoste triumphato, cecinit; peregrinaque pubes
Ductorem sequitur praeceuntem carmine grates,
Inque vicem alternis spatijs iuuenesque natusque,
Munere pro tanto, persoluunt debita laudum.
Hinc ego principium duxi, natalibus olim
Orta pijs; illae, mea prima crepundia, voces.
Nunc Pictor non arte minus quam nomine Caesar,
Pictorum Caesar, seraeque aetatis Apelles,
Inter sacra iterum me carmina pinxit; ut essem
In Regno secura meo. simul ille profanos
Edocuit Vates, quo lucis semine nascor:
Admonuitque nigros Paphiae meretricis olores,
In mea quam peccent generosae exordia vitae;
Cum quasi degenerem tam pulchri à germinis ortu,
Ad mala nescio quae melimela Cupidinis vrgent.
Ite animi indecores, quorum modulamine dicor
Serua Voluptatis, quae sum Regina Pudoris.

Ad Te confugio, Princeps, tua nomina supplex
Fronte gero, meme ipsa tuis splendoribus orno:
Ut lucem quandoque meis natalibus addam
Auspice Te, quos foeda infumant carmina Vatum.
Hic pia sum, securus ades. sed, & ut pia posthac
Dicar, & ingratae caneam commercia culpa;
Tu facies. age, meq. tuo, LVDOVICE, volentem
Subde patrocinio: sic reddis origine dignam.

INDEX.

POESIS HEROICA.

- Carmen I. *Idyllium*. Sacrosancta Vaticani Templi Porta. 1
 pag. 1
 II. *Gratulatio*, Ferdinando Caesari, 10
 III. *Eucharisticon*, in Claromontanum Collegium Pa- 21
 tribus Soc. IESV Parisiis restitutum. 21
 IV. *Paeon*. SS. Didymi, & Theodoraе certamina. 32
 V. *Epinicium*. S. Ignatius Loyola, tormento ictus. 42
 pag. 42
 VI. *Generhlicon*, Virginis nascentis ad vitam. 51
 VII. *Epithalamium*, Virginis ab Angelo salutatae. 57
 VIII. *Propempticon*, Virginis Elisabetham inuisentis. 63
 pag. 63
 IX. *Oaristys*. B. Aloysii Gonzagae cum DEO collo- 67
 quia. 67
 X. *Sorertia*. Eiusdem voluntaria pro CHRISTI amore 71
 supplicia. 71
 XI. *Proseuticon*. Idem à Parente ingressum in Socie- 78
 tatem IESV impetrat. 78
 XII. *Epicedium*. Idem, Victor incendiorum & flumi- 84
 num, denique à Morte superatur. 84

POESIS ELEGIACA.

- Elegia I. *Nenia* CHRISTI Domini nascentis ad vitam. 94
 II. *Prosopopoeia* S. Ignati Loyolae, noctu sidera me- 100
 ditantis. 100
 III. *Epitaphium* Margaritae Hispaniarum Reginae è 105
 vita abeuntis. 105
 IV. *Threnodia*, P. Caesari Laurentio Collegae, diem 116
 ultimum obeunti. 116
 V. *Apolyssis*, in finem studiorum, ad emeritos Audi- 126
 tores. 126

POESIS LYRICA.

- Ode I. *Monodia* nascenti IESV. 140
 VRBANI VIII. Virtutes ad modos dictae. 147
 II. Fe.

L V D O V I C O
C A R D. L V D O V I S I O
S. R. E. V I C E C A N C.

P O E S I S I N P R O G R A M M A T E
Depicta ab Eq. Ios. Caesare Arpinate
Se dicat, dedicatque.

AGNANIME ò Princeps, cui sum-
ma negotia mentem
Semper habent: sed non adeò, par
omnibus, implent
Pectus; vt in medio nunquàm vacet
agmine rerum:

Siquid ab egregio curarum pondere cessas;
Haec, precor, interea mihi publica cōmoda praestes,
Dùm Tibi me voueam, si sum Te digna Patrono.
Illa ego, sum veterum genitrix atque arbitra Vatum,
Filia Diuini Cultus & alumna Triumphi,
Caelestumq. soror Charitum, & collactea Laudum.
Quòd si fortè mei quaeras cunabula partus,
Natalisque rudimenti primordia; dicam.

Cùm domus Isacidum, patriam reditura Syonem,
Exilium & rigidam fugeret Pharon; incidit altos
In fluctus Arabum, rubrique obstacula ponti.
Tùm vallo maris immensi fuga sistitur, anceps
Quò vergat, qua parte salus se proxima pandat.
Scilicet à tergo Pharaonius ardor euntes
Insequitur, iàm iàmque gradu premit, & fodit hasta.
At DEVS increpuit surdum mare. constitit aequor
Ingenita feritate minus, nutumque Tonantis
Audiit, & medio freta concita diffidit alueo.

Tanta fides pelagi, & summae reuerentia vocis.
Ecce bipartito cedentia claustra profundo
Pontus agit, suspendit iter, per & aëra librat
Hinc atque inde leues gemino velut aggere fluctus;
Aequoraque exhaurit, longo quantum orbita sulco
Pandat aquas Populo, cui terras clauserat hostis.
Obstupuit primò fugientum exercitus, altum
Discindi pelagus, barathroque voraginis horret
Ora patere maris, vehit exhaustura morantes.
Sed nouit mox esse pium, quod credidit atrox:
Ingressusque viam, qua conscia semita ducit;
Sicca per aequoreos vestigia signat hiatus
Securus pelagi atque sui; valloque liquorum
Cingitur, & fidas premit immerisabilis vndas.
Interea Pelusiaci furibunda Canopi
Agmina laxatis ad terga vehuntur habenis,
Nacta viam per aperta maris, atque vña secundo
Succedunt pelago iam iam domitura phalangas.
Cum subito implacidum tonuit mare, saeva rebellat
Vnda secuturis, praeceuntibus aequa manipulis.
Nec mora, discissus redit ad commercia pontus,
Foedus habent lymphae, iunctisq; liquoribus implēt
Ora maris patefacta prius. iacet obruta Memphis
Fluctibus in medijs. quàm vellet posse reuerti!
Sed negat vnda fugam: ruit agmine saeuus aquarum
Pontus, & à tergo Pharijs redeuntibus instat.
Diffiliunt currus, miserandoque effusa ludo
Naufragium in circo faciunt maris: ardor equorum
Obuolatur aquis; sed tunditur impetus aestu,
Quadrupedesq; equitesq; globo inuoluuntur eodem.
Ipse Paraetonij Rex agminis ima laborat
In freta deiectus, sequitur sua curia Regem,
Oceano confusa nimis: iam digerit iras
Aestibus aequoreis: illa se iactat in aula,
Sortiturque suo Capitolia digna triumpho.

*At vos hoc anno ne Ver sperate coloni ,
Quandoquidem hyberno tempore Maius obit.*

De pluuvia, in Eiusdem obitu.

EPIGRAMMA LVI.

Clarū erat: at, postquā vidit tua funera Caelū;
Irriguas, Maj fundere coepit aquas.
Credo, vides de te Caelum quid sentiat, & quid
Sentiat is, siccus qui tua fata videt.
Quisquis is est, aut à Caelo dissentit aperte;
Aut verè lapis est, sentit & ipse nihil.

In obitum Ducissae Caesarinae.

EPIGRAMMA LVII.

Interijt rigido crudelis acinace Mortis,
Quae cursu vitae digna perennis erat.
Interijt, si vera Fides, si conscia recti
Gratia, si Pietas interijſſe potest.
Non tamen interijt; Natorum spiritus ingens
Nunc etiam extincto in pectore Matris agit.

Ad Ferdinandum Caesarinum,
de obitu Matris.

EPIGRAMMA LVIII.

Ferdinande, geris nomen dominantibus aptum,
Imperij solitum saepe notare decus.
Tu quoque nunc tantū mensuram nominis imple,
Impe-

*Imperium in lacrymas & tibi finge tuum.
Rex eslo ipse tui; Maerorem crede Tyrannum;
An regnes, rapiat si tua regna Dolor?*

Ad Petrum Caesarium, de Eodem.

E P I G R A M M A L I X.

Petre, olim qui te Petrum dixere Parentes,
In geniumne tuum consulere, putas?
Nunquam adeo petrae natio humore liquescunt;
Tu lacrymis semper pectora maesta rigas.
Parce igitur falsam lacrymando dicere Matrem;
Illa tibi Petri nomen habere dedit.

Ad Io. Baptistam Ferrarium Soc. IESV,
Syriaci Nomenclatoris Auctorem.

E P I G R A M M A L X.

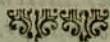
O Quem te memorem, cui condit nomina ferrum,
Aurum sed facili diues ab ore fluit!
Lingua tibi est, teneris quam saepe loquutus ab annis
Fecit linguarum tuñc DEVS esse Deam.
Desinite ò verbis homines mortalibus uti;
Vos docet hic tandem Numinis ore loqui.
Ferrari, linguam cordi scis esse gemellam:
Si tua lingua DEI est; cor, age, cuius erit?

Ad Equitem Iosephum Caesarem Arpinatem, Pictorem eximium. De Poëli ab eo picta, & Auctori donata.

EPIGRAMMA LXI.

C Aesar maxime Caesarum, quod ultro
Donasti tacitam mihi Poësim;
Picturam tibi reddo, sed loquentem.
Quanquam nec silet illa, quam dedisti;
Nec dicit satis ista, quam rependo.
Spirat altera, largiente vitam
Ipso te: sed & alteri vigorem.
Siquem cernis inesse spiritumque;
Totum nominis est tui, quod illam
Vsurpatum animat; facitque sensum,
Quem suus dare non valeret Auctor.
Ergo, noscere si quis optat altum
Humani ingenij triumviratum;
Arpini petat imminentis arces.
Hic Caesar, Mariusque, Tulliusque,
Lingua aequè valet, ense, pennicillo.
Tantò at, Caesar, utrumque vincis arte;
Quantò nominis omine antecellis:
Quòd vitam gladio auferebat alter,
Vita rapta quòd alteri, quòd unus
Hanc mutis dare rebus assuessti.

In Tribunum, Ciceronis interfectorem.

EPIGRAMMA LXII.

A Vctor perfide, pectus indisertum,
 Arte una feritatis eruditum;
 Tu collo Ciceronis immerenti
 Inuitum potes applicare ferrum;
 In quo, scriptor inelegans, tuorum
 Dura schemata criminum figures?
 Hic vitae meliora signa deles,
 Hic linguae premis eloquentis artem,
 Humanaeque apices beatitatis,
 Et mentis bona sensa decoloras.
 Nil notas, nisi te & tuos furores,
 Et de sanguine theta scribis atrum;
 Auctor perfide, pectus indisertum,
 Sic addis Sophiae manum supremam?
 O dextrae scelus improbae sinistrum!
 O styli malus aenei character!
 Vnus denique miles audet omnes
 Vna expungere litteras litura.
 O Tribune, quis audeat peritum
 Posthac dicere te latinitatis?
 Fecisti, mihi crede, barbarismum.

Ad Romulum, Lupae alumnum.

EPIGRAMMA LXIII.

E Xcipe, magne Puer, lactentibus vbera labris;
 Quae Lupa foecundo praebet amica sinu.
 Est Lupa, sed genium ponit cum lacte lupinum;
 Tu caue, ne mores, quos vomit illa, bibas.

Quam

- XLIV. Ars Vestiaria, ornando Ignatiano Templo opportuna, ad Card. Ludouisium. 205
- XLV. Ars Phrygiaria, ad Eundem. 205
- XLVI. Odoraria, ad Eundem. 206
- XLVII. In Pauli V. Pont. Maximi cineres, in Sacellum, Exquilinum translatos, ad Beatissimam Virginem. 206
- XLVIII. Ad Paulum V. Pontificem Maximum. De eius animi castitate, ex Sacello Exquilino. 207
- XLIX. Ad Paulum V. Pontificem Maximum, De Annuae studio. 208
- L. Ad Paulum V. Pontificem Maximum, De eius animi tranquillitate. 208
- LI. Ad Paulum V. Pontificem Maximum, quod in Exquilino Virginis Templo, propè Domini Cunas sortitus sit tumulum. 208
- LII. De Corde Alexandri Cardinalis Vrsini, sepulto apud cineres Roberti Card. Bellarmini. 209
- LIII. De Alexandro Card. Vrsino, qui, lethali morbo correptus sanguinem sibi flagellis elicit. 209
- LIV. De Christi in Cruce affixi effigie, quam ad pectus gestabat Card. Vrsinus, dùm viueret. 210
- LV. De obitu Alexandri Magij, vltima Februarii. 210
- LVI. De pluuiâ, in Eiuldem obitu. 211
- LVII. In obitum Ducissae Caesarinae. 211
- LVIII. Ad Ferdinandum Caesarinum, de obitu Matris. pag. 211
- LIX. Ad Petrum Caesarinum, de Eodem. 212
- LX. Ad Io. Baptistam Ferrarium Soc. IESV, Syriaci Nomenclatoris Auctorem. 212
- LXI. Ad Equitem Iosephum Caesarem Arpinatem, Pictorem eximium, De Poësi ab eo picta, & Auctori donata. 213
- LXII. In Tribunum, Ciceronis interfectorem. 214
- LXIII. Ad Romulum, Lupae alumnum. 214
- LXIV. De Cycada ad lyram canente. 215
- LXV. Tumulus anni morientis. 216

Mutius Vitellescus, Societatis IESV Praepositus Generalis.

Cum Poësim P. Vincentij Guinifij, nostrae Societatis, Tres eiusdem Societatis, quibus id commissimus, recognouerint, ac in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, ut typis mandentur, si ita Reuerendissimo D. Vicegerenti, & Reuerendissimo P. Magistro Sacri Palatii videbitur. In cuius rei fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romae. 20. Nouembris. 1626.

Mutius Vitellescus.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo P. Magistro Sacri Palatii Apostolici.

A. Episc. Hieracen. Viceger.

Ego Io. Victorius Roscius Romanus I. C. iussu Reuerendissimi P. Nicolai Rodulfi Sacri Palatii Apostolici Magistri, legi Poësim Admodum Reu. Patris Vincentij Guinifij, in qua non minus, quam olim in eius Orationibus fecerim, admiratus sum hominis ingenium, eruditionem ac pietatem. quamobrem dignam censeo, quae typis quamprimum mandetur, quod sit unde Poëticae artis studiosi intelligant, res sacras atque diuinas, omnes poëticos flores ac lepores admittere. Romae. xvi. ri. Kal. Feb. MDCXXVI.

Io. Victorius Roscius.

Imprimatur.

Er. Paulus Palumbara, Socius Reuerendissimi P. Fr. Nicolai Rodulfi, Sacri Palatii Apostolici Magistri, Ord. Praed.

- II. *Felicitas* Drusi Imperatoris, pari omine repetita,
rursùmque sperata. 147
- III. *Sanctimonia*, Apibus Ambrosio mellificantibus
explicata. 150
- IV. *Sapientia*, Apibus, Platonis altericibus exaequa-
ta. 153
- V. *Eloquentia*, Pindarum melle pascum affecuta. 155
- VI. *Prudentia*, cum Hierone Rege ab Apibus enutri-
to commissa. 158
- Cantus Naiadum*, ad Illustriss. Card. FRANC.
BARBERINVM. 162
- VII. *Vrania*, Naiadum Prima. 164
- VIII. *Epichtonia*, Naiadum Secunda. 165
- IX. *Melissea*, Naiadum Tertia. 167
- X. *Thalassia*, Naiadum vltima. 169
- XI. *Vaticinium* De Templo S. Ignatii Loyolae, Ro-
mae fu dato. 174
- XII. *Amorbaeus*, Sereniss. Leopoldo Austriaco. 176
- XIII. *Paraenesis* Ad Laelium Guinifium, Fratris filium. 180
- XIV. *Iambus Purus*, Romae gratulatio de R. P. Mutio
Vitellesco Praeposito Gen Soc. IESV creato. 183
- XV. *Charites*, Ad Serenissimum Principem Mauri-
tium Card. Sabaudiae. 184
- XVI. *Hendecasyllabus*, Ad Cupressum Equitis Vi-
ctorij. 185
- XVII. *Acclamatio*, De Primo & Primiano Vrsinis fra-
tribus. 187

POESIS EPIGRAMMATICA.

- EPIGR. I. Anni dies natalis. 187
- II. Ad Puerum IESVM. 187
- III. Ad Simeonem, Puerum IESVM gestantem. 188
- IV. De Magis, ad CHRISTVM Puerum profectis. 188
- V. Vnus ex Magis, qui aurum offert. 189
- VI. Ad Sanctos Innocentes. 189
- VII. De Stella Magorum. 189
- VIII. De niuib. ante peruigilium Natalis Domini ca-
dentibus. 189
- IX. Ver, ad IESVM corona spinea praecinctum. 190
- X. De viola in CHRISTI Domini paenis florète. 190
- XI. De eodem argumento. 190
- XII. De lacrymis Magdalenae ad pedes IESV. 191
- XIII. Ad Magdalenam, corpus IESV quaerentem. 191
- XIV. De

XIV. De S. Prisca Leonibus obiecta.	191
XV. De S. Calliope Martyre.	192
XVI. Ad S. Catharinam Senensem.	193
XVII. Ad S. Caeciliam, Euangeliorum librum in finem ferentem.	193
XVIII. De S. Margarita, Scotiae Regina.	194
XIX. De S. Basilio.	194
XX. Ad S. Symphorianum.	194
XXI. Ad S. Simeonem Styliram.	195
XXII. SS. Iusti & Pistoris è ludo litterario ad mortem pro CHRISTO abeuntium voces.	195
XXIII. Ad S. Vincentium Martyrem.	196
XXIV. Sancta Felicitas hortatur Filios, ut mortem pro CHRISTO generosè subeant.	197
XXV. De S. Ignatio Loyola, cuius in sepulcro visa sunt fidera.	197
XXVI. Ad Eundem, astrorum aspectu fruentem.	197
XXVII. Ad Eundem, aspectu fiderum lacrymantem.	198
XXVIII. De S. Francisco Xauerio Soc. IESV: cuius extincti de latere sanguis & aqua prodijt.	198
XXIX. De Eodem, super funem anchorarium in naui quiescente.	199
XXX. De B. Aloysii Innocentia.	199
XXXI. De Sacro Ieiunio.	199
XXXII. De eodem.	200
XXXIII. De eodem.	200
XXXIV. De eodem.	200
XXXV. De Sacro Cinere.	201
XXXVI. In Personatos.	201
XXXVII. In Funambulium.	201
XXXVIII. Ad Gregorium XV. Pontificem Max. De primo in Capitolium ingressu.	202
XXXIX. De Card. Ludouiso creato.	203
XL. De Trunco Mineruae, reperto in exstruenda Templi area, quod S. Ignatio Loyolae erigit Illustrissimus Card. Ludouisus.	203
XLI. De Capite humano, inter eiusdem Templi fundamenta inuento.	204
XLII. De Riuo perennis aquae, reperto iaciendis eiusdem Templi fundamentis.	204
XLIII. De Card. Ludouiso, primum Ignatiani Templi lapidem iacente.	205
XLIV. Ars	

*Quàm vereor, subito lac istud acescat; & vni
Quod tibi dat vitam, pluribus eripiat.*

De Cicada ad lyram canente.

EPIGRAMMA LXIV.

Pulsabat digitis lyram Lyrifstes:
Cum fides, malè passa verberantem;
Neruo dissiliente diffecatur.
At Cicadula, mens canora siluae,
Aestatis Melopoea garrientis,
Iacturam fidis ambitu fideli,
Et dulcis vice vocis implet ultrò.
Nam, Lyram superinsidens disertam,
Pro cassa fide sufficit, locatque
Vocem dulciloquae necessitati:
Sic se temperat ad canentis usum,
Vt quidquid digitis Lyrifstes urget;
Illud ore Cicada prosequatur.
Miraris, vice chordulae Cicadam
Totum prouehere & iuuare cantum?
Tantò verius id mihi probatur;
Quantum voce propinqua chorda cordi est.
Ergo desine fabulam putare;
Hanc, quae tota coreßet, esse chordam.
Immo, quò magè sit gemella chordae;
Cui vicaria iam fuit canendo,
Huic vicaria fit simul cadendo:
Par fato, velut ore; nam, repenti
Ruptis faucibus, in lyram recumbit:
Infelix, nisi sortiatur urnam,
Qua carent, sed & inuidant olores.

Tumulus anni morientis.

EPIGRAMMA LXV.

Hic iaceo, rigidae prostratus vulnere Mortis,
 Dum mihi, quam reliquis augeo, vita perit.
 Viuendi merces, moriendi debita traxit:
 Et quae vitae alijs, est mihi causa necis.
 Nempe DEV M vidi; Vitam vidisse iacentem
 Arguor, & lucis crimina nocte luo.
 Hac tamen ingentem solabor sorte dolorem,
 Non poteram fato splendidiore mori.
 Nam quibus in Cunis oritur DEV S, occidit Annus;
 Sic Domini thalamum fortior in tumulum.
 Vita nec amisit, melius sed transtulit usum;
 Dulce mihi, heredem lucis habere DEV M.

F I N I S.

Errata sic corrige.

Pag.	Lin.	Errata.	Correctio.
32		in titulo dictum,	dictus.
44	10	tundere,	tundere.
46	17	Dux erat,	duxerat.
65	31	oculis,	animo.
66	21	Elisabae,	Elisabes.
109	3	scatebroso,	falebroso.
129	21	omnia,	omina.
190	12	nascenti,	nascendi.

25/

Tumulus anni morientis.

EPIGRAMMA LXV.

Hic iaceo, rigidae prostratus vulnere Mortis,
 Dùm mihi, quam reliquis augeo, vita perit.
 Viuendi merces, moriendi debita traxit:
 Et quae vitae alijs, est mihi causa necis.
 Nempe DEVM vidi; Vitam vidisse iacentem
 Arguor, & lucis crimina nocte luo.
 Hac tamen ingentem solabor sorte dolorem,
 Non poteram fato splendidiore mori.
 Nam quibus in Cunis oritur DEVS, occi-
 Sic Domini thalamum sortitione
 Vita nec amisit, melius se
 Dulce mihi, heredem lu-

F I N

Errata sic

Pag. Lin. Errata.

32	in titulo dictum,
44	10 tundere,
46	17 Dux erat,
65	31 oculis,
66	21 Elisabae,
109	3 scatebroso,
129	21 omnia,
190	12 nascenti,

211858112

257

